

Anton de Kom Universiteit van Suriname

Bibliotheek

Universiteitscomplex, Leysweg 86, Paramaribo, Suriname, Postbus 9212
Telefoon (597)464547, Fax (597)434211, E-mail: adekbib@uvs.edu

APPROVAL

NAAM: *Jugie S*

verleent wel / niet aan de AdeKUS kosteloos de niet-exclusieve toestemming om haar / zijn Drs. / B.Sc. / M.Sc. afstudeerscriptie online beschikbaar te stellen aan gebruikers binnen en buiten de AdeKUS.

Plaats en datum, *Paramaribo 15 december 2025*

Handtekening *[Signature]*

Anton de Kom Universiteit van Suriname

Faculteit der Humaniora

Studierichting Geschiedenis

Hindoeïsme in Suriname

Ontwikkelingen vanaf 1873 tot 2025

Thesis ter verkrijging van de graad van Master of Arts in Geschiedenis

Studentennummer : 20210879

Naam student : Jogie, Shaylini

Begeleider : Dr. Mohkamsing, Narinder

Medebeoordelaar : Sitaram, Tanya MA.

Datum : Woensdag 17 december 2025

Voorwoord

Ter afronding van de masteropleiding geschiedenis aan de Faculteit der Humaniora van de Anton de Kom Universiteit van Suriname (AdeKUS) heb ik een onderzoek gedaan. De kennis en vaardigheden die ik heb opgedaan tijdens mijn driejarige studie heb ik kunnen toepassen in mijn onderzoek. Vanwege mijn etnische en religieuze achtergrond ben ik van jongs af aan geïnteresseerd in het vergaren van kennis over de Hindostanen en in het bijzonder over de ontwikkelingen van het hindoeïsme. Het hindoeïsme neemt een respectabele positie in aan het firmament van Surinaamse religieën en verdient mijn inziens nader studie.

De masteropleiding geschiedenis bood mij de mogelijkheid om verschillende aspecten van de Hindostanen te onderzoeken waaronder de Hindostaanse immigratie en de religieuze achtergrond. Uiteindelijk koos ik vanwege mijn geloofsovertuiging en vertrouwen in de Almachtige om te schrijven over een belangrijk aspect van de hindoereligie in Suriname: haar ontwikkeling. In overleg met mijn begeleider dr. Narinder Mohkamsing, besloot ik te schrijven over de ontwikkelingen van het hindoeïsme in Suriname vanaf 1873 tot 2025. Dit onderzoek heeft geholpen antwoorden te vinden op vragen die mij lange tijd bezighielden en heeft mijn inzicht en kennis in het religieus en spiritueel gedachtegoed van het hindoeïsme verruimd.

Ik vind dit onderzoek bijzonder relevant, gezien de bijdrage die het kan leveren om de multi-etnische samenleving en religieuze diversiteit in Suriname beter te begrijpen. Het onderzoek biedt niet alleen waardevolle informatie over de ontwikkelingen die het hindoeïsme heeft doorgemaakt, maar werpt ook licht op de religieuze gedachtegoed van de hindoegemeenschap.

Het doen van kwalitatief onderzoek, zoeken naar bronnenmateriaal zowel wetenschappelijk literatuur, archiefmateriaal als online bronnen, waren tijdrovend. Maar vooral het selecteren en beschrijven van de gevonden informatie was geen makkelijke opgave. Om een zo goed mogelijk verhaal te kunnen vormen werd de verkregen informatie veelvuldig ingelezen, vervolgens geselecteerd en daarna beschreven. Ook was het een uitdaging om orale bronnen te raadplegen, de informatie te transcriberen en te verwerken. Toch is dit met veel tijd en moeite gelukt!

Het lijkt mij gepast om dit voorwoord af te sluiten met een woord van dank aan allen die een bijdrage hebben geleverd aan de totstandkoming van dit onderzoek.

Allereerst ben ik dank verschuldigd aan de Almachtige die mij doorzettingsvermogen, kracht, kennis en inzicht heeft verschaft om deze thesis te schrijven en af te ronden binnen de geplande tijd.

Verder wil ik mijn begeleider dr. Narinder Mohkamsing bedanken voor zijn intensieve begeleiding en hulp die hij mij heeft geboden. Door zijn kritische opmerkingen en kanttekeningen is het voor mij mogelijk geweest om dieper in de materie in te duiken en dit eindproduct op te leveren. Ik wil mijn meezeer mevrouw Tanya Sitaram bedanken voor haar kritische feedback waardoor ik mijn thesis goed heb kunnen aanscherpen. Ook mevrouw Manisha Gobardhan en de heer Atma Jagbandhan wil ik hartelijk dank zeggen voor hun controle van respectievelijk het Nederlands en van de diaktrische tekens en spelling van het Sarnámi/ Hindí en het Sanskrit.

Mijn dank gaat uit naar het personeel van de bibliotheek van AdeKUS, dat bereid was de nodige wetenschappelijk literatuur klaar te leggen en/of te kopiëren. Ook bedank ik het studiezaal personeel van het Nationaal Archief Suriname (NAS) in het bijzonder, mejuffrouw Sathie Ragini, die reeds vooraf de door mij opgevraagde literatuur, koloniale verslagen en archiefmateriaal liet zoeken en klaarleggen. Dit onderzoek is niet compleet zonder de bijdrage van *oral history*, daarom wil ik al mijn respondenten hartelijk dank zeggen voor hun tijd, moeite en medewerking bij dit onderzoek.

Een bijzondere woord van dank ben ik verschuldigd aan mijn ouders die altijd klaar stonden om mijn zontje Vinayak Nagessar op te vangen gedurende mijn hele studieperiode. Mijn welgemeende dank gaat uit naar mijn moeder voor de motiverende woorden om mijn thesis snel af te ronden. Dank ben ik ook verschuldigd aan mijn echtgenoot en zontje voor hun geduld en de mogelijkheid die zij mij hebben geboden om deze studie te volgen en af te ronden. Tenslotte wil ik de rest van mijn familie maar ook vrienden, medestudenten, docenten en collega's bedanken voor hun steun. Tot slot dank ik eenieder die op welke wijze dan ook mij heeft geholpen om deze thesis te schrijven. Misschien heb ik uw naam niet genoemd, maar uw bijdrage heeft mede gezorgd voor dit eindproduct.

Paramaribo, 17 december 2025

Shaylini Ashna Jogie

Samenvatting

De laatste jaren is er steeds meer belangstelling voor onderwerpen die betrekking hebben op het hindoeïsme. Toch is er over de ontwikkelingen van het hindoeïsme sedert zijn komst naar Suriname tot heden weinig bekend. Gedurende deze periode hebben tal van factoren een rol gespeeld in de ontwikkeling van het hindoeïsme en gezorgd voor aanpassingen. Daarom is mijn focus bij dit onderzoek gericht om antwoord te zoeken op de centrale vraag: Welke factoren hebben een rol gespeeld in de ontwikkeling van de verschillende fasen van het hindoeïsme in Suriname vanaf de contractperiode (1873) tot heden (2025)?

Om deze vraag te beantwoorden is kwalitatief methode van onderzoek toegepast waarbij er gebruik is gemaakt van wetenschappelijk literatuur, artikelen, thesissen, dissertaties, archiefmateriaal en orale bronnen. Het veldonderzoek is uitgevoerd middels een vragenlijst voor informanten van verschillende stromingen van het hindoeïsme. Door deze onderzoeksmethode is een analyse mogelijk geweest en konden de resultaten worden vastgelegd.

Uit dit onderzoek blijkt dat het hindoeïsme bij zijn komst in Suriname zeer divers was. De migratie, contractperiode en diverse invloeden hebben gezorgd voor aanpassingen van het traditionele hindoeïsme. In de 30er jaren namen de brahmanen een dominante rol in binnen het hindoeïsme waardoor de kleine hindoeïstromingen zoals de Kálí Mái en de Kál Bhairo-beweging in Suriname aanvankelijk marginaliseerden. Vele belijders van de kleine stromingen gingen over tot het orthodoxe hindoeïsme waardoor de Sanátan Dharma¹ invloedrijker werd. De diversiteit nam dus af en door de dominantie van de Sanátan Dharma kreeg je een homogener vorm van het hindoeïsme.

Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt ook dat door de globalisering en technologische ontwikkelingen na de Tweede Wereldoorlog er een herleving ontstond van de reeds vergeten elementen van het hindoeïsme. Dit zorgde voor een opleving van de reeds gemarginaliseerde kleine stromingen en kwamen er nieuwe stromingen zoals Hare Krishna- en Brahma Kumari-beweging, ons land binnen. Het hindoeïsme heeft hierdoor weer een diverse karakter gekregen.

¹ Namen, plaatsen, instanties of zelfstandige naamwoorden zoals Sanátan Dharma worden met hoofdletters en niet cursief geschreven, terwijl Sarnámi begrippen die niet ingeburgerd zijn in de Nederlandse taal zoals bijvoorbeeld *dharma* en *moksha* met klein letters, maar wel cursief worden geschreven.

Door deze ontwikkelingen is het Surinaams hindoeïsme ook rijker geworden aan ‘nieuwe’ cultuurelementen.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek kan worden geconcludeerd dat er een ontwikkeling in drie fasen zichtbaar is geworden: 1) het hindoeïsme bij zijn intrede in Suriname was heel erg divers; 2) door de dominante rol van het orthodoxe hindoeïsme is deze geleidelijk aan gehomogeniseerd, en 3) ten slotte heeft deze door herleving van verloren gedachte elementen (van het traditionele hindoeïsme), weer een diverse karakter.

Inhoudsopgave

Voorwoord	ii
Samenvatting	iv
Inhoudsopgave	vi
Lijst van figuren	viii
Lijst van tabellen	viii
Lijst van tabellen in de bijlagen	viii
Lijst van acroniemen	viii
Lijst van afkortingen	viii
Verklarende woordenlijst	ix
Hoofdstuk 1: Inleiding	1
1.1. Keuze van onderzoek	1
1.2. Geschreven bronnen over het hindoeïsme	2
1.3. Doelstelling en onderzoeksvragen	4
1.4. Afbakening	5
1.5. Theoretische kader	6
1.6. Methode van onderzoek	8
1.7. Relevantie	9
1.8. Leeswijzer	10
Hoofdstuk 2: Het hindoeïsme in India vóór 1873	12
2.1. Terminologie van het hindoeïsme	12
2.2. Hindoeïsme ‘a way of life’ of ‘religie’	14
2.2.1. Het hindoeïsme: polytheïstisch of monotheïstisch	15
2.3. De ontwikkeling van het hindoeïsme in de oudheid	15
2.3.1. De levensdoelen van hindoes	17
2.3.2. Bhakti, de devotionele traditie	18
2.4. De heterogeniteit van het hindoeïsme in India	18
2.5. Het kastensysteem	19
Hoofdstuk 3: De werving van de contractarbeiders	22
3.1. De aanpassingen in het depot	24
3.2. De aanpassingen aan het hindoe dieet	25
3.3. De aanpassingen op de schepen	26
Hoofdstuk 4: De ontwikkelingen van het hindoeïsme in Suriname vanaf 1873	28
4.1. De verwickelingen in het koeliedepot	28
4.2. De beginperiode van het plantageleven	29

4.3. De religie op de plantages	29
4.4. Religieuze diversiteit op de plantages	31
4.5. Homogenisering van het hindoeïsme	35
4.5.1. Afbrokkelen van het kastenstelsel	35
4.5.2. De rol van de priesters	36
Hoofdstuk 5: Invloed van de koloniale overheid	39
5.1. De vestigingsplaatsen	39
5.1.2. Assimilatiepolitiek	40
5.1.3. Anti-assimilatiepolitiek	42
5.1.4. Integratie in de Surinaamse samenleving	44
5.2. Ontstaan en invloed van religieuze organisaties	45
Hoofdstuk 6: Invloed van India op het hindoeïsme	49
6.1. Invention of tradition	49
6.2. Indiase overheidsbeleid en verbondenheid	50
6.3. Herleving van het hindoeïsme binnen de culturele organisaties	53
6.3.1. Herleving van kleine stromingen	55
6.4. Invloed van Bollywoodfilms	59
Conclusie en aanbevelingen	62
Referenties	66
Bijlagen	74

Lijst van figuren		
Figuur	Titel van de figuur	Pagina
2.1.	Het kastensysteem in India	20

Lijst van tabellen		
Tabel	Titel van de tabel	Pagina
3.1.	Kastenindeling in percentages van de Brits-Indische migranten naar Suriname	23
4.1.	De herkomst van de Indiase migranten naar Suriname in percentage	32

Lijst van tabellen in de bijlagen		
Tabel	Titel van de tabel	Pagina
A1	Percentage van religie in Suriname	74
A2	Hindoe-stromingen in Suriname	74
A3	Lijst van diakritische tekens in Hindí-transliteratie	75

Lijst van acroniemen	
AdeKUS	Anton de Kom Universiteit van Suriname
ISKCON	International Society for Krishna Consciousness
MinOWC	Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur
NAS	Nationaal Archief Suriname
OSO	Tijdschrift voor Surinamistiek en het Caraïbisch gebied

Lijst van afkortingen	
ABS	Algemeen Bureau voor de Statistiek
B.C.E.	Before Common Era
C.E.	Common Era
dr.	Doctor
G.B.	Gouvernementsblad
PhD	Doctor of Philosophy
ICCR	Indian Council for Cultural Relations
NPS	Nationale Partij Suriname
PNP	Progressieve Nationale Partij
Pt.	Pandit
S.B.	Staatsblad van de Republiek Suriname
VHP	Verenigde Hindostaanse Partij

Verklarende woordenlijst

<i>Ariërs</i>	– Indo-Arische volkeren
<i>artha</i>	– (verwerven van) financiële middelen
<i>Ārya Samāj</i>	– een van de grote religieuze stromingen binnen het hindoeïsme
<i>āshram 's</i>	– onderwijs- en vormingsinstituten
<i>ātmá</i>	– de ziel
<i>banbás</i>	– ballingschap van prins Ráma
<i>Bhagavad Gítá</i>	– klassieke teksten uit het Indiase epos <i>Mahábhárata</i>
<i>Bhágavat 's</i>	– degenen die volmaakt en goddelijk zijn
<i>bhajan 's</i>	– lofzangen gericht op het goddelijke
<i>bhakti</i>	– devotie
<i>bhakti films</i>	– devotionele films
<i>birhá 's</i>	– herdersgezangen
<i>brahmacarya</i>	– persoon met spirituele kennis
<i>Brahman</i>	– hoogste kosmische principe
<i>brahmanen</i>	– leden van de priesterkaste
<i>brahmanisme</i>	– oudere vorm van het hindoeïsme godsdienst waarbij de brahmaanse priester domineerden
<i>candan yátrá</i>	– een festival waarbij er wordt rondgereden met godenbeelden die versierd zijn met sandelhout
<i>capátí 's</i>	– platte roti's/ broodjes
<i>catní/chutney</i>	– bijgerecht gemaakt van fruit, groenten, kruiden en specerijen
<i>cautál 's</i>	– volksliederen - gezongen tijdens het Holi/ <i>Phaguá</i> feest
<i>chath pújá</i>	– feest gewijd aan de zonnegod (Súrya)
<i>cúrá</i>	– geplette rijst
<i>dán lílá</i>	– heer Krishna eist spelenderwijs (dán) giften van melk en boter aan de koeien hoedende meisjes
<i>devanágari-schrift</i>	– het schrift voor Hindí en Sanskrit
<i>dharma</i>	– plicht/ maatschappelijke normen
<i>Dharti Mátá</i>	– Moeder Aarde

<i>Dravidiërs</i>	– de oorspronkelijke donkere bevolking van het oude Zuid-India
<i>Durgá Pújá</i>	– eredienst gewijd aan godin Durgá
<i>Gánapatya</i>	– verering van Gaṇesha
<i>Gaṇesh Caturthí</i>	– religieus feest gewijd aan Gaṇesha
<i>Gaṇesh Jayantí</i>	– Religieus feest in verband met de geboorte van Gaṇesha
<i>Gangá Dashahará</i>	– feest ter ere van godin Gangá (Ganges/ Gangá rivier)
<i>ghar pravesh</i>	– inzegeningssritueel van een huis
<i>guru</i>	– leermeester
<i>gurukul's</i>	– bepaalde onderwijs- en vormingsinstituten
<i>haftáh</i>	– week
<i>hawan's</i>	– vuuroffers
<i>jahájí bhái</i>	– scheepsbroeder
<i>jajmán</i>	– een klant(enkring) van een priester
<i>játi's</i>	– kasten of groepen
<i>jyotirlinga's</i>	– één van de verblijfplaatsen van Shiva
<i>jnyána</i>	– kennis
<i>kabír panthí's</i>	– volgelingen van Kabír
<i>kálá páni</i>	– de zwarte wateren (de zee)
<i>káma</i>	– seksuele verlangens
<i>karma</i>	– handeling of gevolg van handeling
<i>karma yoga</i>	– een <i>Yoga</i> vorm gebaseerd op handelen zonder gehechtheid
<i>karmakáṇḍí</i>	– rituele specialist(en)
<i>karwá cauth</i>	– een ritueel voor gehuwde vrouwen die een dag en nacht vasten voor een lang en voorspoedig leven van hun echtgenoot
<i>kathá's</i>	– ritueel met recitatie uit heilige teksten en stichtelijke verhalen
<i>khicarí</i>	– rijst en dál gekookt met boter
<i>kírtan</i>	– lofzangen ter ere van één of meerdere goden
<i>Krishṇa Janamashṭamí</i>	– religieus feest in verband met de geboorte van Heer Krishṇa
<i>kulpurohit</i>	– familiepriester
<i>Madrásí Pújá</i>	– offerrituelen aan Kálí Máí en trance-ervaringen, uit Madras, gerelateerd aan Guyanese aanhangers

<i>Mahá Sabhá</i>	– de overkoepelende organisatie van de Sanatan Dharm
<i>Mahábhárata</i>	– epos over de Páṇḍava's en de Kaurava's
<i>Mahant</i>	– geestelijke leider of voorzitter van de [in casu Kabír Panthí's]
<i>mahápátra's</i>	– een sleutelpersoon tijdens de laatste hindoe crematierituelen
<i>Makar Sankránti</i>	– een zonnewendefeest
<i>mantra's</i>	– rituele spreuken
<i>Manusmriti</i>	– klassieke teksten over het handelen volgens <i>dharma</i>
<i>moksha</i>	– verlossing uit de cyclus van geboorte en dood
<i>Muṇḍan Sanskár</i>	– inwijdingsritueel van een kind
<i>Maulví</i>	– religieus leider die kennis heeft van Koran
<i>murlí's</i>	– heilige geschriften van de Brahma Kumáris
<i>múrtipújá</i>	– beeldenverering
<i>navrátri</i>	– negen nachten gewijd aan godin Durgá
<i>najar</i>	– Boze oog
<i>ojhá</i>	– magier, beoefenaar van zwarte magie
<i>paṇḍít</i>	– priester
<i>paria's</i>	– kastelozen
<i>Parmátmá</i>	– opperste ziel
<i>Parashuráma Jayantí</i>	– feest in verband met de geboorte van Parashuráma
<i>Páarthiv - Shiva pújan</i>	– Rituele verering van Shiva in de vorm van een aarden <i>lingam</i>
<i>pújá</i>	– eredienst
<i>pújá bhawan's</i>	– verkooppunten van hindú rituele producten
<i>pújá-páth</i>	– gebedsritueel
<i>pujárí</i>	– (tempel)priester
<i>Puráṇa</i>	– invloedrijke hindoeïstische mythologische teksten
<i>Rádhá Ashṭamí</i>	– feest in verband met de geboorte van Rádhá, gemalin van Krishṇa
<i>Rámáyana</i>	– Zeer bekende epos over Ráma, Sítá, Lakshmaṇa (en Hanumána)
<i>Rámlíla</i>	– het goddelijke spel van Ráma
<i>Ratha Yátrá</i>	– een optocht/festival van praalwagens
<i>rishi's</i>	– wijzen/ heiligen
<i>sádhu's</i>	– asceten/heiligen

<i>samskára's</i>	– sacramenten ofwel overgangsrituelen
<i>Sanatan Dharm</i>	– religieuze hoofdstroming van het orthodoxe hindoeïsme
<i>Sanátani's</i>	– Sanátan Dharma volgers/ belijders van het orthodoxe hindoeïsme
<i>saptáh</i>	– week
<i>Satya Nárayaṇ</i>	– een verschijningsvorm van Vishṇu
<i>Shaivism</i>	– stroming waarin de verering van Shiva centraal staat
<i>Shaktisme</i>	– verering van Shakti, de goddelijke scheppingskracht
<i>Shivrátri</i>	– de nacht van Heer Shiva
<i>Sindhu</i>	– rivier die door Pakistan stroomt
<i>Sítá Navamí</i>	– feest ter ere van de geboorte van godin Sítá
<i>Smartisme</i>	– een liberale hindoe traditie waarin de verering van de goden Shiva, Vishṇu, Shakti, Gaṇesha en Súrya centraal staat
<i>swámi's/santa's</i>	– heiligen
<i>Trimúrti</i>	– hindoeïstische Drie-eenheid
<i>Upanishad's</i>	– klassieke teksten over filosofische en spirituele kennis
<i>Váhini's</i>	– Spirituele geschriften van Satya Sai Baba
<i>Vaidik Dharma</i>	– Religie van de Veda's
<i>Vaishnavisme</i>	– één van de belangrijkste tradities waarin de incarnaties en verering van Vishṇu centraal staan
<i>varṇa's</i>	– beroepsklassen van het kastenstelsel
<i>Veda's</i>	– eerste heilige hindoe teksten die geopenbaard zijn en het hoogste gezag hebben
<i>Vedisme</i>	– religie van de Veda's
<i>Yajnya's</i>	– grote rituelen met vuuroffers
<i>yoga</i>	– lichamelijke en geestelijke oefeningen voor harmonie en welzijn
<i>yogí's</i>	– zij die yoga beoefenen

1.1. Keuze onderwerp

Volgens de volkstellingen van 2004 en 2012 van het Algemeen Bureau voor de Statistiek (ABS) blijkt dat het hindoeïsme, na het christendom, de tweede grootste religie² is in Suriname³. Dit was de religie van de meeste Hindostaanse⁴ contractarbeiders die vanaf 1873 uit Noord-Indië waren gehaald om op de plantages te werken. Deze religie heeft sedert haar komst tot heden een zekere ontwikkeling doorlopen maar hierover is relatief weinig bekend. Dit is één van de redenen waarom voor deze masterthesis, de ontwikkeling van het hindoeïsme in Suriname als onderwerp is gekozen.

De immigratie, het leven in de depots, op de schepen en op de plantages tijdens de contractperiode, en het leven op de vestigingsplaatsen zijn enkele belangrijke fasen in het leven van de contractarbeiders die de ontwikkeling van het hindoeïsme hebben beïnvloed. In deze thesis wordt onderzocht welke factoren dit proces hebben gevormd. Het koloniaal beleid en de reacties van de religieuze groeperingen hebben ook een rol gespeeld bij deze ontwikkeling.

² Bij religie gaat het om het geheel van overtuigingen zoals voorstellingen, mythen en verhalen over het universum en de plek van de mens daarin. Daarnaast heeft religie ook te maken met ervaringen die deze overtuigingen betekenis geven. Het gaat ook om handelingen en rituelen die helpen om de wereld te ordenen en om deze overtuigingen te bevestigen (Leezenberg, 2007, 17). Mensen met een religie hebben vaak een gelovige levensvisie die verder gaat dan alleen de zichtbare wereld. Religie en godsdienst worden soms als hetzelfde gezien, maar bij godsdienst gaat het vooral over georganiseerde vorm van religie, met bijvoorbeeld mandirs, dogma's riten, gebeden en sacrale of bovennatuurlijke voorwerpen (Winkelaar, 2005, 21, 22). Godsdienst is een bijzonder systeem dat mensen helpt om betekenis te geven aan het leven, waarbij het bovennatuurlijke centraal staat (Dobbelaere, 1982, 39).

³ Algemeen Bureau voor de Statistiek, Censuskantoor. (2005). *Zevende Algemene Volks- en Woningtelling in Suriname: Landelijke resultaten. Volume I: Demografische en sociale karakteristieken* (Suriname in Cijfers nr. 213 – 2005/02E). 35;

Algemeen Bureau voor de Statistiek, Censuskantoor. (2013). *Zevende Algemene Volks- en Woningtelling in Suriname: Landelijke resultaten. Volume I: Demografische en sociale karakteristieken* (Suriname in Cijfers nr. 294 – 2013 - 05). 26.

⁴ Wie zijn Hindostanen? Hindostanen zijn een bevolkingsgroep in Suriname wiens voorouders met verschillende religieuze overtuigingen vanaf 1873 naar Suriname kwamen. Vanwege de controverses met betrekking tot dit begrip is het van belang om aan te geven dat onder de Hindostanen niet alleen de hindoes gerekend worden maar ook Hindostanen die de islam en het christendom aanhangen.

In dit onderzoek wordt de ontwikkeling van het Hindoeïsme bij de Hindostanen beschreven die hindoe zijn. Verder is er geen onderzoek gedaan onder andere etnische groepen die ook hindoe zijn.

De lokale religieuze stromingen zoals de Sanatan Dharm en de Arya Samaj⁵, en ontwikkelingen in India hebben ook de ontwikkeling van het hindoeïsme in Suriname beïnvloed. Maar ook de integratie binnen de Surinaamse samenleving heeft gezorgd voor verdere aanpassingen.

Een persoonlijke reden voor de keuze van dit onderwerp is dat ik als belijder van het hindoeïsme mij geroepen voel om de kennis omtrent de komst en ontwikkeling van het hindoeïsme in Suriname vast te leggen, met de hoop dat het breder publiek er gebruik van maakt. Uit eigen observatie is gebleken dat de hindoe jongeren zich niet direct betrokken voelen tot het religieus gebeuren. Als bestuurslid van de Shrí Shiv Rám Mandir vind ik het belangrijk dat de jongeren goed worden geïnformeerd over belangrijke historische ontwikkelingen van het hindoeïsme in Suriname, teneinde bewustwording te bevorderen zodat dit immaterieel erfgoed uiteindelijk bewaard kan blijven voor het nageslacht.

1.2. De geschreven bronnen over het hindoeïsme

Uit het historiografisch onderzoek over het hindoeïsme bleek dat er behoorlijk wat wetenschappelijk onderzoek is gedaan. Maar deze studies behandelen in beperkte mate de religieuze dimensie. Zo legden de eerste werken die na 1945 werden gepubliceerd veelal de nadruk op cultuur, rituelen en religieus organisatorische aspecten van het hindoeïsme en waren daarnaast ook geschreven vanuit een Europees of Surinaams elitair perspectief. Toch zijn deze werken relevant voor dit onderzoek. Een standaard werk op dit gebied is het boek van Dr. Cornelis Johannes Maria de Klerk (1951) “*Cultus en ritueel van het Orthodoxe Hindoeïsme in Suriname*”. Naast een diepgaande studie van *samskára's*⁶ (overgangsrituelen) van het hindoeïsme, beginnend bij de geboorte, de jonge jaren, het huwelijk tot de dood, is er ook aandacht voor de algemene hindoeïstische beginselen, de religieuze feesten en de *pújá's*⁷.

⁵ In de 30er jaren krijgen deze twee stromingen een organisatorische vorm namelijk de Sanatan Dharm Maha Sabha en de Arya Dewaker, maar in de volksmond wordt nog steeds gesproken van Sanátan Dharm en Árya Samáj.

⁶ *Samskára's* zijn ongeveer 16 overgangsrites die moeten worden uitgevoerd bij de overgang van elke levensfase. Deze rituelen moeten al uitgevoerd worden reeds voor de geboorte van het kind. Het doel hiervan is om het individu als mens te vervolmaken zodat hij niet meer wordt wedergeboren en uiteindelijk de verlossing uit de kringloop van geboorte en dood (*Moksha*) bereikt (Sukhai, 1986, 96).

⁷ Tijdens een *pújá* worden allerlei rituele handelingen verricht voor een beeld of beelden van goden. Middels deze rituelen wordt de godheid verwelkomt en verschillende offers aangeboden zoals water, melk, voedsel en/ of kleding (Bakker, 2002, 62).

Het tweede klassieke werk is van Johan Dirk Speckmann uit 1965. Zijn onderzoek gaat over veranderingen in huwelijken en familiebanden onder hindoes en Hindostaanse moslims in Suriname. Hiermee wilde hij nagaan hoe er verandering optrad door de sociale, culturele en politieke omstandigheden. Voorts heeft Jnan Hansdev Adhin tal van artikelen over het hindoeïsme geschreven, zoals in 1969 over het “*Ontstaan en ontwikkeling van de Aziatische huwelijkswetgeving*” en “*Juridische organisatievormen van godsdienstige groeperingen in Suriname*”.

Steven Vertovec en Peter Van der Veer hebben in 1991 zeer interessante studies gedaan naar de ontwikkeling en verandering van het hindoeïsme en het uit elkaar vallen van het kastensysteem in het Caribisch gebied, terwijl de brahmanen hun status als rituele elite bleven handhaven. In 1995 deden Hans Ramsodh en Lucie Bloemberg onderzoek naar de institutionele ontwikkeling van het hindoeïsme in Suriname en Guyana.

Freek Bakker deed in 1999 een studie over “*Hindoes in de Creoolse wereld*”. Naast het religieus gedeelte van het hindoeïsme heeft Bakker ook aandacht geschonken aan de geschiedenis van de hindoeorganisaties, de opleiding van de priesters en het geestelijk leven van de hindoes. Verder laat Bakker ook zien dat het hindoeïsme niet alleen bewaard is gebleven, maar ook een bepaalde ontwikkeling heeft doorlopen in Suriname. Freek Bakker heeft in 2002 geschreven over de ontwikkeling van de religies van de Hindostanen in Suriname en andere landen van het Caribisch gebied. In zijn studie geeft Bakker aan dat het hindoeïsme in dit gebied veranderde onder invloed van het christendom.

Sandew Hira publiceerde in 2003 “*Het dagboek van Munshi Rahman Khan*” waarin laatst genoemde een uniek beeld geeft van het leven en het religieus en cultureel leven van de contractarbeiders, alsook de relaties tussen hindoes en moslims in Suriname. In dat opzicht is dit boek zeer bruikbaar.

Naast deze wetenschappelijke werken zijn er ook gedenkboeken en tijdschriften gepubliceerd die bruikbare informatie bevatten over de institutionalisering van het hindoeïsme in Suriname. Onder andere Hans Ramsodh (2002), Hari Rambaran & Dev Koeldiep (2004) en Chan Choenni (2004) hebben geschreven over het hindoeïsme en Hindostanen in Nederland. Zij belichten vooral het sociaal, culturele, religieuze en maatschappelijke leven van de hindoes (in Suriname) en Nederland.

In 2009 schreef Rishmidevi Kirti Algoe over de invoering van Holi en Id-ul-Fitr als nationale feestdagen in Suriname. Kort daarna maakte zij in 2011 een vergelijking rondom Hindoe- en islamitische feestdagen in Suriname en Guyana. De twee publicaties geven een beeld van hoe de Hindostanen religieuze feestdagen gebruikten om hun groepsidentiteit te versterken.

De bovengenoemde werken dienen als basis voor deze masterthesis, maar in het bijzonder wordt voortgeborduurd op de werken van onder andere Vertovec en Van der Veer (1991), Ramsoedh en Bloemberg (1995) en Bakker (1999, 2002) om de moderne ontwikkelingen van het hindoeïsme vast te stellen.

1.3. Doelstelling en onderzoeksvragen

Deze thesis heeft als doel om vanuit een historisch perspectief een raamwerk te presenteren van de ontwikkelingen die het hindoeïsme heeft doorgemaakt vanaf zijn komst in Suriname tot heden. Er zijn onderzoeken geweest naar enkele aspecten van het hindoeïsme, maar een onderzoek dat zijn historische ontwikkelingen in Suriname beschrijft, vanaf de contractperiode tot heden, waarbij de transformatie binnen het hindoeïsme wordt weergegeven, is nog niet verricht.

Bij de komst van contractarbeiders in Suriname was het hindoeïsme zeer divers, net als in India. Dit betekent dat er aanvankelijk een grotere diversiteit was aan religieuze tradities, praktijken en stromingen. De diverse tradities onderscheidden zich onder andere door de aanbidding van specifieke goden en de verschillende rituelen die hoorden bij de kasten van de volgelingen. Vanaf 1930 werd het hindoeïsme homogener door de toenemende dominantie van het orthodoxe hindoeïsme (Sanátan Dharma) die zorgde voor standaardisering van rituelen en institutionalisering van een religieuze autoriteit. Hierdoor neemt de interne religieuze diversiteit af en ontstaat er een meer uniforme religieuze praktijk onder leiding van de Sanatan Dharm (Van der Veer & Vertovec, 1991, 155-157). Dit aspect dient nader onderzocht te worden. Daarnaast wordt ook onderzocht hoe het hindoeïsme na 1945 wederom een diverse vorm aanneemt en een herleving plaatsvindt van de rituele tradities en gebruiken van India. Vanaf 1980 vindt er een herleving plaats van bepaalde stromingen uit het hindoeïsme (zoals de Kálí Máí en de Kál Bhairo-beweging en de komst van nieuwe stromingen zoals de Shrí Satya Sáí).

Deze studie beoogt inzicht te geven in de factoren, die bij de ontwikkeling van het hindoeïsme in Suriname, hebben gezorgd voor aanpassingen en levert hiermee een bijdrage aan een bredere maatschappelijk debat over religieuze transformatie en diversiteit.

De centrale vraag die voor deze masterthesis naar voren komt is: Welke factoren hebben een rol gespeeld in de ontwikkeling van de verschillende fasen van het hindoeïsme in Suriname vanaf de contractperiode (1873) tot heden (2025)?

Om deze centrale vraag te kunnen beantwoorden zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

1. Hoe zag het hindoeïsme eruit in India vóór de contractperiode?
2. Welke religieuze aanpassingen ondervonden de contractarbeiders in de depots en op de schepen?
3. Op welke wijze en in welke vorm heeft het hindoeïsme in Suriname zich aangepast tijdens en na de contractperiode?
4. Hoe heeft de institutionalisering van het hindoeïsme plaatsgevonden op verschillende momenten of gebieden in Suriname?
5. Welke factoren spelen een rol bij de herleving van het traditionele hindoeïsme in Suriname vanaf 1945?

Door de bovengenoemde vragen systematisch te beantwoorden wordt er een beeld gepresenteerd van de ontwikkeling van het hindoeïsme in Suriname over een periode van ruim 152 jaar.

1.4. Afbakening

Voor deze studie wordt in grote lijnen de ontwikkeling van het hindoeïsme sedert zijn komst in Suriname vanaf 1873 tot heden onderzocht. Hierbij worden niet alle concepten van het hindoeïsme beschreven, maar er wordt nadruk gelegd op de analyse van belangrijke aanpassingen gedurende deze periode. Dit onderzoek wordt dus thematisch afgebakend en is gebaseerd op grond van de afwisseling tussen heterogeniteit en homogeniteit van het hindoeïsme. Dit proces verloopt in drie fasen die het object van studie vormen.

Ten eerste wordt op basis van de theorie van Van der Veer en Vertovec (1991, 155-157) geconstateerd dat het hindoeïsme bij de komst in Suriname heterogeen was, vergelijkbaar met de situatie in India. Deze aanvankelijke heterogeniteit begon echter tijdens de immigratie te transformeren naar een meer homogene vorm.

De tweede fase wordt gekenmerkt door een proces van toenemende homogenisering. Onder invloed van de brahmaanse priesters en de opkomst van Sanátan Dharma als dominante stroming, ontwikkelde het hindoeïsme zich geleidelijk tot een meer uniforme, orthodoxe vorm. Deze homogenisering leidde uiteindelijk tot de institutionalisering van het Surinaams-hindoeïsme binnen Sanátan Dharm.

In de moderne tijd na de Tweede Wereldoorlog (1945) begint de derde fase, namelijk de toename van diversiteit wanneer onder invloed van de moderne media, reizen naar India, de roots in India worden geïdentificeerd en geherwaardeerd waardoor er een herleving van ‘verloren’ gewaande rituelen en tradities ontstaat. Dit proces wordt versterkt door de komst van verschillende nieuwe stromingen zoals de Shrí Satya Sáí en de Hare Krishnabeweging naar Suriname. Hierdoor brokkelt de homogene vorm van het hindoeïsme enigszins af en doet langzamerhand wederom een ‘diversere’ vorm zijn intrede in Suriname. Deze ontwikkeling zet zich voort en is tot de dag van vandaag te zien vandaar dat het onderzoek tot 2025 wordt verricht.

1.5. Theoretische kader

Om de ontwikkelingen van het hindoeïsme in Suriname vanaf 1873 tot heden te begrijpen of te analyseren wordt een combinatie van perspectieven, methoden en theorieën gehanteerd. Als eerst wordt gebruik gemaakt van een eenzijdige Europese of een religieus-elitaire perspectief⁸ om religieuze begrippen, de rol van de koloniale overheid en de machtsverhoudingen op de ontwikkelingen van het hindoeïsme nader te analyseren.

Daarnaast wordt het Surinaamse perspectief toegepast door kritisch te kijken naar de lokale historische situatie en hoe hindoes in Suriname hun religieuze en culturele identiteit hebben aangepast en behouden.

⁸ Deze perspectieven richten zich op specifieke groepen, bronnen of onderwerpen. Hierdoor weerspiegelen ze niet het juiste beeld van alle groepen in de samenleving maar van een kleine groep, bijvoorbeeld de mannen, de rijken, de geschoolden of groepen met een hoge status (Algoe, 2013, 538-539).

Hiervoor is naast de schriftelijke bronnen ook de orale bronnen als methodologisch invalshoek geraadpleegd waarbij aan het publiek een stem wordt gegeven zodat zij hun ervaringen kunnen delen. Het verhaal van de orale bron (*oral history*) en zijn collectieve herinneringen geven inzicht in de beleving en betekenis van het hindoeïsme op individueel en gemeenschapsniveau waardoor er een beter beeld ontstaat op de reeds geschreven bronnen.

Op theoretisch niveau zijn de ontwikkelingen binnen het hindoeïsme allereerst getoetst aan de theorie van Steven Vertovec en Van der Veer (1991) zoals beschreven in het boek getiteld: *Brahmanism abroad: On Caribbean Hinduism as ethnic religion*. Deze theorie geeft aan dat in Suriname het hindoeïsme, een ontwikkeling van heterogeniteit naar homogeniteit heeft meegemaakt. Dr. Mohkamsing is van mening dat indien Vertovec gelijk heeft, intussen de ontwikkelingen weer zijn omgedraaid: de homogeniteit maakt sinds de Tweede Wereldoorlog plaats voor meer heterogeniteit. De theorie van Vertovec en Van der Veer vormen de basis voor de analyse van de overgang van heterogeniteit naar homogeniteit, binnen het Surinaams-hindoeïsme. Deze theorie geeft inzicht in de transformatie van een diversiteit aan religieuze tradities naar een meer homogene of monolithische vorm van het hindoeïsme in Suriname, namelijk de Sanatan Dharm. Dr. Mohkamsing's invalshoek⁹ wordt ondersteund door onder andere 'The Invention of Tradition' theorie van Eric Hobsbawm en Terence Ranger (1983). Deze laat zien hoe binnen het moderne hindoeïsme sprake is van een duidelijke herleving en reconstructie van 'verloren' elementen. Hierdoor worden oude tradities en rituelen in een nieuwe context geplaatst zodat de hedendaagse identiteiten worden gecontinueerd en versterkt¹⁰ (Hobsbawm en Ranger, 1983, 2-4).

In Suriname is deze ontwikkeling binnen het hindoeïsme ten dele terug te vinden. Beide theoretische benaderingen worden betrokken bij dit onderzoek om de ontwikkelingen van het Surinaams hindoeïsme systematisch te analyseren.

⁹ Op 31 mei 2024 gaf Dr. Mohkamsing bij het bespreken van het thesis onderwerp aan dat bij de ontwikkelingen van het hindoeïsme na 1945 er een herleving plaatsvindt van de traditionele gebruiken en deze ontwikkeling getoetst kan worden aan de theorie van 'The Invention of Tradition'.

¹⁰ Bij *The Invention of Tradition* gaat het om een contrast tussen de voortdurende verandering en vernieuwing van de moderne wereld en de poging om tenminste sommige delen van het sociale leven daarin te structureren als onveranderlijk (Hobsbawm en Ranger, 1983, 2-4).

1.6. Methode van onderzoek

Dit onderzoek heeft een beschrijvend karakter. Om dit onderzoek uit te voeren is voornamelijk kwalitatief methode van onderzoek toegepast. Er is veelal gebruik gemaakt van secundaire bronnen zoals wetenschappelijke literatuur en artikelen, thesissen en dissertaties om inzicht te krijgen over de religieuze situatie van de migranten in de depots, op de schepen en op de plantages. Hiernaast zijn koloniale verslagen en rapporten uit het NAS geraadpleegd. Deze bronnen verschaffen informatie over het koloniaal beleid en de positie van de immigranten. Voor de kwalitatieve ondersteuning van dit onderzoek is het cijfermateriaal van de volkstellingen van 2004 en 2012 geraadpleegd¹¹ om onder andere zicht te krijgen hoeveel Surinamers een bepaalde religie belijden.

Uit het historiografische onderzoek bleek dat er weinig materiaal beschikbaar was over de ontwikkelingen van het hindoeïsme na 1945. De artikelen van Algoe (2013) en Bakker (2002) wierpen wat licht in de tunnel. Toch bleek al vroeg dat er ook veldonderzoek verricht moest worden om de recente ontwikkelingen binnen het hindoeïsme te achterhalen of om aan te vullen. Uitgebreid veldonderzoek was echter uitgesloten wegens de aard van het onderzoek. Desondanks is besloten om steekproefsgewijs een beperkt aantal personen, te interviewen. Er is een selectie gemaakt van 14 informanten uit de verschillende denominaties, de bredere gemeenschap en de jongeren groep, ervan uitgaande dat dit aantal een minimale representatie vormt van de verschillende groepen.

Van de Sanatan Dharm werd de voorzitter en tevens Pt. Sureshchandre Ramsoedit Tewarie en Varun Mahtabsing als ervaren Pt. geïnterviewd. Beide respondenten hebben waardevolle informatie geleverd. Vanuit de Arya Samaj was Atmanand Ramcharan als Pt. een belangrijke bron van informatie. Vishal Badrising vertelde als vice voorzitter en Pt. van de ISKCON in Suriname over deze organisatie. Voor de Brahmá Kumáří's fungeerde Renuska Merhai, die 20 jaren actief lid is van deze organisatie, als mondelinge informatiebron. Voor de Shrí Satya Sáí-organisatie was de coördinator in Suriname, Ajay Haripersad het aanspreekpunt.

Van de Kál Bhairo-beweging is er aan de hand van interview vragen een gesprek geweest met Chanderhaas Dharampal die Pt. en voorzitter is van de Shrí Mahákálí Durgá Mandir.

¹¹ Het rapport van de volkstelling van 2025 is nog niet gepubliceerd.

Vanuit de Shrí Shiv Rám Mandir werd de voorzitter Soedhir Chedi benaderd voor aanvullende mondelinge gegevens.

Uit de bredere gemeenschap werden Chitra Mokhamsing en Delia Ramlagansing als gelovigen van de Sanatan Dharm en Shakoentala Ramsaran als volger van de Arya Samaj gehoord. Ook werd aan het hoofd van het Bureau Onderwijsinformatie & Studiefaciliteiten, S. Oedairadsingh vragen gesteld over studiebeurs die India aan Suriname biedt. Binnen de jongeren groep leverden Kishan Ramsaran als lid van de Sanatan Dharm en Jayant Jogie als lid van Kál Bhairo-beweging aanvullende informatie. Door deze stemmen te combineren ontstaat een breed en genuanceerd beeld van veranderingen in rituelen, religieuze stromingen en beleving.

Wat het veldonderzoek betreft zijn er semigestructureerde fysieke interviews gedaan. Daarnaast werd participerende observatie toegepast door deelname aan diensten en rituele bijeenkomsten. Door deze onderzoeksmethoden te hanteren, zijn de onderzoeksresultaten vanuit verschillende invalshoeken belicht.

In dit onderzoek wordt voor de Sarnámi-, Hindí- en Sanskritwoorden gebruik gemaakt van de officiële Romaanse spelling van het Sarnámi (1986 no. 4920, S.B. 1986 no. 41), inclusief de extra opties í, ú, ñ, aangevuld met de ñ voor Hindí- en Sanskrit-woorden. Deze keuze is gemaakt om te zorgen voor een consequente spelling, een juiste uitspraak te vergemakkelijken en aan te sluiten bij de gangbare wetenschappelijke en taalkundige richtlijnen. De uitspraak van de letters met en zonder diakritische tekens is volgens de richtlijnen in bijlage 3.

1.7. De relevantie

Wetenschappelijke relevantie

Hoewel het hindoeïsme een grote rol speelt binnen de Surinaams Hindostaanse gemeenschap, bestaat er nog geen systematisch en overzichtelijk onderzoek naar de ontwikkeling van deze religie in Suriname vanaf de contractperiode tot heden. Dit onderzoek vult deze lacune in de geschiedschrijving van het hindoeïsme door de belangrijke veranderingen en continuïteiten in kaart te brengen. Daardoor wordt het duidelijk hoe het hindoeïsme zich heeft aangepast aan nieuwe omstandigheden zoals migratie, contractarbeid, en globalisering.

Deze studie levert aan de ene kant nieuwe kennis en inzichten op over de ontwikkeling van het hindoeïsme in Suriname. Aan de andere kant levert het een zekere bijdrage aan de hedendaagse geschiedschrijving over religie (met name het hindoeïsme) in Suriname. Voorts vormt zij een basis voor verder historisch onderzoek en het publieke debat onder studenten, wetenschappers en het gewone volk.

Maatschappelijke relevantie

Deze studie kan als handreiking dienen voor de hindoegemeenschap, omdat het informatie geeft over de ontwikkelingen van het hindoeïsme en het religieus erfgoed van de hindoes. Hierdoor kunnen zij een beeld krijgen van de recente ontwikkelingen van het hindoeïsme. Daarnaast worden de hindoes op de hoogte gesteld van de verschillende religieuze en spirituele instanties waardoor deelname aan de activiteiten wordt gestimuleerd. Het is vooral belangrijk dat de jongeren hiervan bewust worden gemaakt zodat zij als nieuwe generatie hun cultuur kennen en hun religie beleven. Door actieve deelname kan het religieus erfgoed bewaard blijven voor hun nageslacht. Dit onderzoek kan ook zorgen voor kennis en beter begrip van het hindoeïsme van andere etnische en religieuze groeperingen in onze samenleving. Hierdoor kan het ideaal van Jnan Adhin “*eenheid in verscheidenheid*”¹² worden gerealiseerd.

1.8. Leeswijzer

Het eerste hoofdstuk introduceert het onderzoek. Hierin worden de keuze van het onderwerp, de relevante bronnen die de basis vormen voor dit onderzoek, de doelstellingen en onderzoeksvragen, afbakening, methode, theoretische kader, relevantie en leeswijzer van de thesis gepresenteerd. De deelvragen worden achtereenvolgens in de hoofdstukken 2 tot en met 6 beantwoord en uitgewerkt.

In hoofdstuk 2 worden de termen ‘hindoe’ en het ‘hindoeïsme’ nader toegelicht en de oorspronkelijke vorm van het hindoeïsme in India beschreven.

¹² Volgens Adhin moet in een multiculturele samenleving als Suriname elke etnische groep haar cultuur en traditie behouden. Daarnaast moet elke groep opgenomen worden in een gemeenschappelijke eenheidscultuur. Hierbij is het belangrijk dat elke groep zijn eigen culturele achtergronden begrijpt, maar daarnaast ook open staat voor cultuuruitingen van andere etnische groepen waar er sprake moet zijn van verdraagzaamheid en streven naar eenheid (Adhin, 1957, 38).

Daarnaast wordt het hindoeïsme in India belicht als zijnde gekenmerkt door heterogeniteit, een kenmerk dat zich voortzet in de contractperiode.

Hoofdstuk 3 richt zich op de werving van de contractarbeiders en op de vraag in hoeverre de religie en de culturele identiteit van de contractarbeiders tijdens het verblijf in de depots en schepen onderhevig waren aan veranderingen.

Vervolgens wordt in hoofdstuk 4 aandacht besteed aan de situatie in de depots en op de plantages; hoe de hindoes zich daar moesten aanpassen om hun godsdienst uit te kunnen oefenen. Belangrijk is de verminderde rol van het kastenstelsel en andere ontwikkelingen die geleid hebben tot de homogenisering van het hindoeïsme in Suriname.

Daarna volgt hoofdstuk 5 waarin andere factoren worden belicht zoals de invloed van het koloniaal beleid, de vestigingspolitiek, de assimilatiepolitiek enzovoorts die hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van het hindoeïsme in Suriname. Ook de rol van de twee grote hindoe organisaties te weten de Arya Samaj en Sanatan Dharm worden onder de loep genomen bij het institutionaliseren van het hindoeïsme.

In het zesde hoofdstuk wordt de theoretische insteek van *invention of tradition* gebruikt om enkele moderne trends te verklaren die na de Tweede Wereldoorlog zichtbaar werden in Suriname. Voorbeelden zijn onder andere de moderne ontwikkelingen als Bollywood en social media die aanleiding zijn om 'verloren' of 'vergeten' elementen uit het traditioneel hindoeïsme opnieuw te introduceren in de hindoegemeenschap. Hierdoor wordt als het ware terug gegaan naar de bron van het hindoeïsme in India.

Tot slot worden in de conclusie de onderzoeksvragen beantwoord, de belangrijkste bevindingen samengevat en gereflecteerd op de resultaten. Daarnaast worden er ook enkele aanbevelingen gedaan voor verder onderzoek.

Hoofdstuk 2 Het hindoeïsme in India vóór 1873

“De mens is niet geschikt om het leven te begrijpen maar om het te leven en te beleven. In zoverre en dientengevolge is de mens in de eerste plaats een religieus wezen” (Imre Kertész, 2004, 194).

Het hindoeïsme in India vóór 1873 omvatte een grote verzameling van uiteenlopende tradities en gebruiken die onlosmakelijk verbonden waren met de samenleving. De begrippen als *dharmā*, *karma*, *kāma*, *moksha* en het kastenstelsel vormden een basis structuur, waarin de *bhakti*-traditie een belangrijke rol speelde. Het hindoeïsme kende dus een grote diversiteit aan godsvereringen en rituelen, wat resulteerde in regionale variaties en een breed scala aan religieuze praktijken (Flood, 1996). Deze veelzijdigheid vormde naar mijn mening de basis voor de religieuze identiteit van de hindoes die later als contractarbeiders naar andere delen van de wereld, onder andere ook naar Suriname werden gebracht. In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de centrale begrippen en de veelzijdigheid van het hindoeïsme.

2.1. Terminologie van het hindoeïsme

Aangezien deze masterthesis gaat over de ontwikkeling van het hindoeïsme is het nodig even stil te staan bij de herkomst van deze term zelf, want bij nader inziens blijkt de term niet zo oud te zijn als de religie waar ze voor staat. Hoe hebben Indiërs zelf hun religie door de tijd heen aangeduid?

Volgens Lorenzen (1999) is het begrip hindoeïsme geen inheems Indiaas concept. De hindoes hadden deze term voor de komst van de Engelsen in India nooit gebruikt om zichzelf of hun geloof mee aan te duiden. De termen hindoe en hindoeïsme zijn pas in de 19^e eeuw na de komst van de Engelsen in de koloniale periode in zwang gekomen om de heterogene verzameling van stromingen, doctrines, verschillende tradities en tegengestelde praktijken van de bewoners op het Zuid-Aziatische subcontinent aan te duiden (Lorenzen 1999, 633, 635). Dit om een goed begrip te hebben vanwaar de term hindoeïsme precies vandaan komt, is het van belang om de oorsprong van de term *hindoe* eerst nader te belichten.

Blackwell (2014) geeft aan dat de term hindoe is gerelateerd aan het woord *sindhu*, die in het Sanskrit oorspronkelijk een ‘stroom’ of ‘rivier’ betekende en later de naam werd van de Sindhu-rivier die via Noordwest-India door Pakistan stroomt (Blackwell, 2014, 1). Volgens Blackwell (2014) konden de Perzen [alsook andere islamitische invallers uit het Midden-Oosten] aan de westkant van de rivier vanwege de fonetische aard van hun taal, de ‘s’ aan het begin van een vreemd woord niet [goed] uitspreken. Ze verwisselden die spontaan met een ‘h’, zoals bijvoorbeeld in *haftáh* (‘week’) in plaats van *saptáh* in het Hindí/Sanskrit. Zo werd *sindhu* eerst ‘*hindhu*’, en ontstond omstreeks 6^e-5^e eeuw B.C.E., door de-aspiratie van de ‘dh’ naar een ‘d’ de moderne term ‘*hindu*’ (Blackwell, 2014, 1). Flood (1996) stelt dat deze term als een geografische aanduiding werd gebruikt voor de regio Sindh rondom de rivier, alsook voor de mensen (*al hind*). Pas in de 19^e eeuw kreeg de term een religieuze betekenis en verwijst de term Hindustaan/ Hindostaan (in het Nederlands) naar het land waar de *hindus* /hindoes (in het Nederlands) wonen. Maar de term Hindostaan duidt niet alleen het gebied aan waar de hindoes oorspronkelijk vandaan komen, maar ook de mensen/etnische groep uit die regio (Flood, 1996, 82).

Pt. Sureshchandre Ramsjoedit Tewarie¹³ (2025), de voorzitter van de Sanatan Dharm Maha Sabha bevestigde dat de term hindoeïsme als het religieus systeem van de hindoes, een moderne term is dat afgeleid is van het woordje hindoe. Hij gaf aan dat hij liever spreekt van het begrip Sanátan Dharma, om dit religieus systeem aan te duiden. Dit is de traditionele benaming die de hindoes of Indiërs reeds in de oudheid gebruikten (Blackwell, 2014, 2 & Flood, 1996, 38-41).

Pt. Ramsjoedit vertelt dat de Sanátan Dharma de ‘eeuwige plicht’ of ‘kosmische orde’ is die tijdloos en universeel is en in het verleden heeft bestaan en in het heden en toekomst zal blijven bestaan. Volgens Klostermaier (2007) is de Sanátan Dharma het pad die de onsterfelijke ziel (*átmá*) verbind met de onsterfelijke superziel (*parmátmá*). Hij geeft verder aan, dat het woord *sanátan* betekent, wat geen begin of einde heeft, terwijl *dharma* de nadruk legt op kosmische orde, morele wetten en plichten (Klostermaier, 2007, 35). De klassieke teksten zoals de Bhagavad Gítá (11.18) en de Manusmriti beschrijven volgens Sharma (1995), *dharma* als ‘eeuwig’ en fundamenteel voor de orde van het universum (Sharma, 1995, 142).

¹³ Pt. Ramsjoedit is geïnterviewd op 20 augustus 2025 aan de Koningstraat te Paramaribo. Hij heeft vanaf zijn elfde jaar de paṇḍit-opleiding in Suriname gevolgd en is sedert 2024 voorzitter van de Sanatan Dharm Maha Sabha in Suriname.

Naar mijn mening duidt de term Sanátan Dharma in essentie erop dat de *dharma* niet gebonden is aan tijd, plaats, één geschrift of een stichter, maar een universele waarheid vertegenwoordigd die altijd geldt.

2.2. Hindoeïsme: ‘a way of life’ of ‘religie’

Binnen de religiewetenschap bestaat er discussie over de vraag of het hindoeïsme in traditionele zin als religie kan worden beschouwd. In het Wiley-Blackwell artikel ‘Hinduism’ (2014) wordt betoogd dat het hindoeïsme niet als religie in de traditionele zin kan worden beschouwd: “Hinduism is not a religion and it is impossible that it could be a religion for it does not fit many expectations of what a religion, should be”. Volgens dit citaat wijkt het hindoeïsme af van een homogeen religieus systeem zoals het christendom, de islam, het jodendom of het boeddhisme. Deze religies hebben volgens Blackwell (2014) doorgaans een stichter, een geloofsbelijdenis, dogma’s, een autoritair geschrift, een vast geloof systeem of een model van verlossing (Blackwell, 2014, 1,100-140). Hij stelt daarentegen dat het hindoeïsme een veelzijdige, pluralistische en context gebonden traditie is, die moeilijk onder één religieconcept kan worden geplaatst. Het omvat uiteenlopende overtuigingen, rituelen en praktijken. Het heeft ook een rijke en complexe filosofische traditie die verschillende scholen, debatten en standpunten omvat.

Vanwege de omvangrijke tradities van het hindoeïsme wordt deze volgens Blackwell (2014) vaak getypeerd als een allesomvattende culturele beschaving of een manier van leven ‘*a way of life*’ binnen een culturele en sociale context, dan als een door doctrine gedreven geloofssysteem (Blackwell, 2014, 1, 100-140). Toch wordt het hindoeïsme wereldwijd sedert de Britse kolonisatie en de hindoe renaissance aan het begin van de 19e eeuw betiteld als één van de grote religies of wereldgodsdiensten. Lorenzen (1999) geeft aan dat, de Britse geleerden de Indiase godsdienstige gewoonten en gebruiken als religiën classificeerden en noemden al de Indiase tradities tezamen “*Hinduism* / hindoeïsme”. De Indiase denkers namen deze term over en ontwikkelden een manier om hun cultuur te verdedigen tegen de denigrerende kijk van het westen. De hindoe geleerden reageerden door hun geloof te ‘hervormen’ analoog aan het christelijk model, dus als een monotheïstische godsdienst, vrij van beeldenverering, bloedoffer enzovoorts.

De Bhagavad Gítá bijvoorbeeld werd als het belangrijkste hindoe geschrift naar voren geschoven, en praktisch parallel gesteld aan de Bijbel. Op deze manier werd volgens hem getracht het hindoeïsme te typeren als een religie (Lorenzen, 1999, 633, 635).

2.2.1. Het hindoeïsme: polytheïstisch of monotheïstisch

Vaak genoeg wordt het hindoeïsme getypeerd als polytheïstisch. Dit komt omdat het hindoeïsme zich manifesteert als een religie waar er plaats is voor de verering van talloze goden en godinnen. Er wordt vaak gesproken van een ‘familie van goden’ (Pantheon) waardoor het hindoeïsme ook als polytheïstisch wordt gezien. De Klerk merkt op dat het hindoeïsme ook beschouwd kan worden als een encyclopedie van verschillende religieuze stromingen (De Klerk, 1998, 14, 15).

Pt. Ramsoedit verwijst in een interview naar de Rigveda waar er gesproken wordt van “*Ekam Sat, Viprá Bahudhá Vadanti*”. Dit betekent dat er in wezen één ware entiteit is, maar dat de wijzen het op verscheidene manieren aanduiden. Uiteindelijk geloven alle hindoes toch in slechts één goddelijke kracht in het universum die zich in ontelbare vormen manifesteert (De Klerk, 1998, 14). Pt. Ramsoedit stelt dat deze goddelijke eenheid zichtbaar wordt in de *trimúrti* (hindoeïstische drie-eenheid) uitgaande van de drie krachten werkzaam in het universum: Brahmá (de schepper), Vishṇu (de onderhouder) en Shiva (de transformerende entiteit). Vanuit dit perspectief kan het hindoeïsme als een monotheïstische religie worden beschouwd.

Naar mijn mening wordt het hindoeïsme vaak als polytheïstisch gezien, maar de vele goden worden als manifestaties beschouwd van een enkele universele kracht, waardoor het hindoeïsme als monotheïstisch kan worden bestempeld.

2.3. De ontwikkeling van het hindoeïsme in de oudheid

Alvorens in te gaan op de ontwikkeling van het hindoeïsme in Suriname moet eerst aandacht geschonken worden aan het ontstaan en ontwikkeling van het hindoeïsme in India. Het moderne hindoeïsme is volgens Blackwell (2014) terug te voeren naar de religie van de Indus-beschaving, maar daar is tot nu toe geen wetenschappelijk bewijs voor gevonden.

Deze beschaving had haar bloeiperiode van ongeveer 2500 tot 1500 B.C.E. langs de oevers van de Indusrivier. De Indus-beschaving strekte zich uit over delen van het huidige India, Pakistan, Afghanistan en Iran (Blackwell, 2014, 2).

Over de religie in dit gebied was weinig bekend, maar door de vondst van terracotta afbeeldingen die gelijkenis vertonen met die van 'Shiva' en 'Moedergodinnen' denken de meeste geleerden dat het hindoeïsme zijn oorsprong in de Indusvallei heeft. Daar is echter volgens Blackwell (2014) nog geen hard bewijs voor gevonden. De daarop volgende Vedische periode (1500 - 500 B.C.E.) daarentegen, heeft duidelijke aanwijzingen dat het hindoeïsme daaruit voortkomt. Omstreeks 1900 B.C.E. begon de beschaving van de Indusvallei in verval te geraken door een combinatie van factoren, zoals klimaatsveranderingen die de landbouw bemoeilijkten, veranderingen in de rivierlopen, economische problemen, interne spanningen en mogelijke invasies. Daarna zijn de Ariërs (Indo-Arische volkeren) die rond 1500 B.C.E. dit gebied binnenvielen geleidelijk aan bepalend geworden op cultureel, religieus en historisch gebied in de noordelijke regio's (Blackwell, 2014, 2). Pt. Varun Mahtabsing¹⁴ (2025), één van de bekende *paṇḍit*'s van de Sanātan Dharma, bevestigde dat de oorsprong van het hindoeïsme in het vedisme ligt, de religie van de Ariërs.

De Ariërs brachten de Veda's met zich mee, dat zijn collecties van vier Sanskrit-teksten, namelijk de Rig Veda, Yajur Veda, Sāma Veda en Atharva Veda. Deze teksten beschrijven de mythische en rituele systemen van hun religie die bekend werd als het brahmanisme¹⁵. De brahmanen voerden de rituele offers (*yajnya*'s) aan natuurgoden zoals Agni, Indra en Varuṇa voor succes in de wereld en kosmische orde. De hindoes zagen de Veda's als eeuwige openbaringen die waren 'gehoord' door de oude *rishi*'s of wijzen (Glasenapp, 1922, 22). Blackwell (2014) geeft aan dat de Vedische religie van de Ariërs omstreeks 1000 - 600 B.C.E. zich geleidelijk aan assimileerde met de godsdiensten en culturen van de 'donkere' oorspronkelijke Indiase bevolking, namelijk de Dravidiërs in het 'oude' India¹⁶. Hieruit ontstond het oude of vroege hindoeïsme (Blackwell, 2014, 2).

¹⁴ Geïnterviewd op 19 augustus 2025 aan de Ponicialaan te Uitvlugt. Hij komt om de twee weken op televisie om zijn kennis over verschillende aspecten van de Sanātan Dharma te delen.

¹⁵ Brahmanisme is de godsdienst die gebaseerd is op de autoriteit van de brahmanen (Glasenapp, 1922, 22).

¹⁶ Tot het 'Oude' India werd de huidige (Noord) India, Perzië, Pakistan, Bangladesh, Nepal en het zuidelijk Afghanistan gerekend (Blackwell, 2014, 1).

Rahakrishnan & Moore (1957) geven aan, dat vanaf ongeveer 500 B.C.E. een nieuwe laag van Vedische geschriften, namelijk de Upanishad's ontstond, die een belangrijke verschuiving weergeeft van ritueel naar kennis (*jnyána*) en innerlijke ervaring. Het centrale filosofische thema van deze periode (500 - 200 B.C.E.) is eenheid tussen *átman* (ziel) en *Brahman* (kosmische principe) wat kan leiden tot bevrijding (*moksha*) (Rahakrishnan & Moore, 1957, 35-49).

Rond 200 B.C.E. tot 1100 C.E. ontstond het klassieke hindoeïsme, waarin de epische literatuur zoals de Mahábhárata, Rámáyana en Purána's een centrale rol speelden in de religieuze en culturele vorming (Kostermaier, 2007, 143-160). Deze stroom van literatuur luidde ook de komst van de devotie en rituelen aanbidding (*bhakti*) in die tot heden het gezicht van het hindoeïsme bepalen.

Zaehner (1969) is van mening dat het hindoeïsme het volk sneller bereikte door de oprukkende tempelcultus, pelgrimages en de ontwikkeling van verschillende stromingen waarbij de brahmanen de rol van rituele autoriteit behielden. Ook de populaire Bhagavad Gítá (onderdeel van de Mahábhárata) benadrukt *dharma* (plicht /maatschappelijke normen), *bhakti* (devotie) en *karma-yoga* (het handelen zonder gehechtheid) (Zaehner, 1969, 28-35). Dit wordt in de volgende subparagrafen nader uitgelegd.

2.3.1. De levensdoelen van hindoes

Het hindoeïsme kent een breed scala aan wetten en voorschriften die het leven van de hindoes beheersen. Ze zijn gebaseerd op *karma* (handeling) en *dharma*. *Dharma* is het geheel van regels die het menselijk handelen ordent om de belangrijkste levensdoelen te bereiken. Deze doelen kunnen verdeeld worden in vier groepen namelijk *dharma*, *artha*, *káma* en *moksha*.

Dharma omslaat dus het geheel van sociale, maatschappelijke en religieuze plichten waaraan de hindoes van de verschillende kasten, zich dienen te houden. *Artha* is gericht op het verwerven van (financiële) middelen om het gezin, maar daarmee ook de sociale gemeenschap te onderhouden. *Káma* betekent (sexuele) 'verlangens' om kinderen te verwekken, met het doel zorg te dragen voor het nageslacht. *Moksha* is het uiteindelijke doel voor hindoes om verlossing te bereiken uit de cyclus van geboorte en dood (Koller, 1972, 131, 132; Blackwell, 2014, 3). Deze levensdoelen zijn de basisprincipes voor persoonlijk groei, welzijn en gebalanceerd zingeving in het leven.

2.3.2. Bhakti, de devotionele traditie

Naast de ritualistische en filosofische dimensies, kent het hindoeïsme een sterke devotionele traditie bekend onder de term *bhakti*. Deze traditie karakteriseert zich door liefdevolle toewijding en verering van persoonlijke goden zoals Shiva, Vishṇu en Shakti en de incarnaties van Vishṇu in de persoon van Ráma, Krishṇa enzovoorts. Binnen deze devotionele praktijk onderscheiden zich drie hoofdstromingen te weten het Vaishnavisme (verering van Vishṇu), Shaivism (verering van Shiva), Shaktisme (verering van Shakti) (Blackwell, 2014, 10).

De Vaishnavieten geloven in incarnaties, dat wil zeggen dat hun God in een menselijke of dierlijke vorm kan incarneren. God Vishṇu manifesteert zich namelijk in verschillende tijden in verschillende gedaanten om de verstoorde orde op aarde te herstellen. De Shaivisten geloven in maar één God en gaan ervan uit dat andere goden doordrongen zijn van die ene God. De Shaktisten vereren Shakti, het vrouwelijke scheppend aspect van het universum (idem).

Pt. Ramsodit geeft aan dat behalve deze drie hoofdstromingen er nog twee belangrijke stromingen zijn, namelijk het Smartisme (de gelijkwaardige verering van Shiva, Vishṇu, Shakti, Gaṇesha en Súrya) en de Gáṇapatya (verering van Gaṇesha).

Pt. Mahtabsing wijst erop dat het hindoeïsme verschillende vormen van religiositeit¹⁷ kent. Naast de traditionele vormen van religiositeit zoals het uitvoeren van rituelen bij *pújá's*, *hawan's*, *yajnya's*, *bhágawat's*, enzovoorts zijn er ook *bhakti* gerichte vormen van religiositeit zoals meditatie, pelgrimage, vasten enzovoorts, maar bovenal de in het oog vallende beeldenverering (*múrtipújá*). Hindoes zijn zich ervan bewust dat de beelden een symbolische representatie vormen van de godheid die de devoot in gedachten heeft.

2.4. De heterogeniteit van het hindoeïsme in India

Hoewel er in theorie wordt gesproken van een eenheid binnen het hindoeïsme, blijkt er in de praktijk een diversiteit te bestaan: er zijn vijf belangrijkste hoofdstromingen (zie 2.3.2.).

¹⁷ De manier waarop men hun religieuze gevoelens uit.

De diversiteit is te merken in het groot aantal goden, rituelen, rituele teksten (*mantra's*), heilige plaatsen en pelgrimages, heilige geschriften, mythen, dogma's, offerandes, de gewijde diensten, denkwijzen en vormen van devotie van de goden en godinnen. Deze veelvormigheid is in India zichtbaar in iedere tijdperk, plaats of kaste (Van der Veer & Vertovec, 1991, 155). De laatstgenoemde wetenschappers en anderen geven verder aan dat, ook elke stroming zijn eigen organisatie met eigen religieuze gezagdragers, rituelen en filosofische tradities, leermeesters (*guru's*), heiligen (*swámi's/santa's*), asceten (*sádhu's*) enzovoorts met eigen onderwijs en vormingsinstituten (*gurukul's, áshrama's*) heeft, die de leer en godsdienstige handelingen van de traditie beschermen en overdragen (Van der Veer & Vertovec, 1991, 155; Rambaran & Koeldiep, 2004, 146, 147).

Om de diversiteit in het hindoeïsme te verklaren of te ordenen, hebben indologen en antropologen een theorie ontwikkeld waarbij ze een onderscheid maken tussen een zogenaamde 'kleine traditie' en 'grote traditie'. De 'kleine traditie' verwijst naar de duizenden regionale praktijken en vormen van vereringen. Hierbij worden vaak 'lagere' goden, geesten, en bovennatuurlijke wezens aangeroepen met een praktisch doel. Specialisten van deze traditie houden zich onder meer bezig met het verdrijven van ziekten, bezetenheid en bezweringen. Voorst stemmen ze de (kwade) godinnen gunstig door middel van dierenoffers en dansrituelen (Marriot, McKim 1955 in Vertovec, 1996, 108-109; Van der Veer en Vertovec, 1991, 165).

In schril contrast hiermee, worden in de 'grote traditie' de Vedische, Brahmaanse en Sanskrit gerelateerde overtuigingen en praktijken¹⁸ gevolgd, en spelen alleen de hoogste en meest bekende goden van het hindoe pantheon een rol (Marriot, McKim 1955 in Vertovec, 1996, 108-109; Van der Veer en Vertovec, 1991, 165). In deze traditie staat een enkel, absolute en abstracte entiteit centraal, dat is *Brahman*.

2.5. Het kastenstelsel

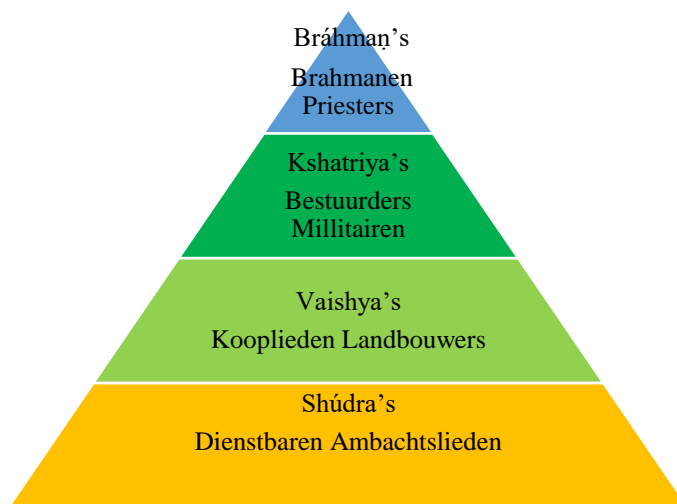
Ook het kastenstelsel draagt bij aan de heterogeniteit van het hindoeïsme. Alhoewel het kastenstelsel in Suriname voor een groot deel is afgezwakt is het toch van belang om hierbij stil te staan, omdat het van tijd tot tijd de kop opsteekt in het leven van hindoes in het Caribisch gebied.

¹⁸ Alles wat met Sanskrit te maken heeft zoals de klassieke taal, oude Indiase geschriften, religieuze, filosofische of ethische ideeën zoals *dharma, karma, moksha* enzovoorts.

Kaste speelde vanaf de werving van de migranten in India een belangrijke rol in het hindoeïsme. Volgens De Klerk (1998, 18) gaat het bij een kastensysteem om een groep mensen die door hun *karma* (daden van het vorig leven) in een bepaalde kaste geboren zijn en deze pas bij dood of verstoting kunnen verlaten. Iemand die slechte daden verricht in zijn leven wordt na de dood geboren in een lagere kaste of lagere levensvorm. In het hindoeïsme bestaat een hiërarchische rangschikking van de vier hoofd beroepskasten ook wel *varṇa*'s genoemd. Zie onderstaande figuur:

Figuur 2.1.

Het kastensysteem in India

Noot: gebaseerd op Gawade et al., 2018). *Historical perspective of caste system in India. International Research Journal of Multidisciplinary Studies in Humanities*, 9 (8), 177-181. <https://doi.org/10.32804/IRJMSH>

De groep binnen een kaste oefent eenzelfde beroep uit en volgt dezelfde regels die betrekking hebben op huwelijk, voeding die genuttigd mag worden volgens strikte reinheidsprincipes, onderlinge omgang en andere sociale gebruiken. Hoe minder er gehouden werd aan de leefregels, hoe lager de kaste (De Klerk, 1998, 18; Bhagwanbali, 1996, 100).

Boven aan dit kastensysteem zaten de brahmanen met de strengste reinheidsregels. Bij hen had zedelijke en rituele reinheid een grote betekenis. De brahmanen mochten bepaalde soorten voedsel uit de lagere kasten niet nuttigen of in ontvangst nemen. Indien dit toch gebeurde of zelfs als de schaduw van een onaanraakbare hem raakte, werd de brahmaan onrein (ibidem).

Deze kastenindeling was in India niet altijd even statisch.

Wanneer leden van een kaste zich niet hielden aan de *dharma* of kaste-regels werden de groepsverbanden verbroken en konden er nieuwe kasten of *jāti's* ontstaan. Hierdoor zijn er honderden subkasten in India (Gawade et al., 2018, 178; Bhagwanbali, 1996, 100).

De immigranten die naar Suriname kwamen hadden ook een heterogene kastensamenleving. Dit had religieuze gevolgen - allen verschilden qua regionale overtuigingen, gebruiken, goden en rituelen. Dit verklaart de religieuze heterogeniteit onder de hindoe migranten in Suriname, omdat ze uit de hier bovengeschetste heterogene situatie kwamen.

Hoofdstuk 3 De werving van de contractarbeiders

Naar aanleiding van de vraag naar potentiële arbeidskrachten in Suriname organiseerde de koloniale overheid een systematische werving van arbeiders uit India. De Brits-Indische immigranten werden gehaald van Noord-India met name uit de streken Uttar Pradesh en Bihar (Choenni, 2014, 53-69). De werving en migratie betekende een ingrijpende breuk met hun vertrouwde sociale en religieuze context.

Bij de werving gaf de koloniale overheid de voorkeur aan migranten uit de lagere kasten omdat zij landbouwers waren en vanwege hun ervaring de plantagearbeid in Suriname naar behoren zouden kunnen verrichten. De brahmanen, konden door hun religieuze werk als intellectuelen en vanwege hun hoge status, geen zwaar werk verrichten zoals de grond beploegen (Pitchner, 1883, 235). De koloniale overheid probeerde daarom de werving onder deze groep te beperken. Toch zijn er migranten van hogere kaste geworven en in Suriname terecht gekomen. De samenstelling van de Brits-Indische migranten die tussen 1873 en 1916 naar Suriname kwamen, varieerde naar kaste en religie. Uit tabel 3.1. blijkt dat de werwers de voorkeur van de planter niet tegemoet konden komen en ook leden van hogere kasten als landarbeiders hebben geworven. Toch was de groep van de lagere kasten groter. Vanaf 1878 tot 1916 is in dit tabel voor 8 jaren geen cijfermateriaal beschikbaar. Dit impliceert dat er gedurende deze 8 jaren geen transport van migranten naar Suriname heeft plaatsgevonden. Gedurende de periode 1878 tot 1916 heeft 31 jaren verscheping van de migranten plaats gevonden. In deze 31 jaren kwamen ongeveer 15.38% Brahmanen, 30.58% landbouwers, 7.24% handwerklieden, 30.56% lage kasten en 15.20% moslims naar Suriname. Wat religieuze achtergrond betreft bestond de meerderheid uit hindoes, gevolgd door moslims en een klein aantal christenen (De Klerk, 1998, deel 2, 112).

Tabel 3.1.*Kastenindeling in percentages van de Brits-Indische migranten naar Suriname*

Jaar	Brahmanen	Landbouwers	Handwerklieden	Lage kasten	Moslims
1878	5,78	33,85	3,95	48,66	7,76
1879	14,38	29,69	6,25	28,13	21,56
1880	17,72	26,32	4,35	28,50	23,11
1881	19,35	34,88	2,82	29,23	13,71
1882	23,28	25,50	5,92	8,60	16,63
1883	19,12	24,26	4,73	39,12	12,77
1884	16,32	21,68	12,81	34,84	14,35
1885
1886	17,56	22,95	17,28	27,48	14,73
1887
1888	14,62	30,02	11,50	32,75	11,11
1889	9,16	30,81	10,83	41,56	7,64
1890	13,06	30,57	6,61	34,24	15,37
1891	12,50	38,96	4,71	30,84	12,01
1892	16,95	39,33	7,06	21,65	14,76
1893	15,65	36,69	7,55	24,46	15,65
1894	17,72	35,03	7,38	28,47	12,40
1895	14,22	35,31	7,85	31,60	10,95
1896	11,61	38,34	7,94	30,83	11,27
1897
1898	8,90	38,35	9,39	22,82	20,55
1899	18,18	29,55	6,98	19,81	25,49
1900
1901	14,75	31,86	6,34	27,29	19,76
1902	17,25	27,91	8,25	29,12	17,32
1903
1904	17,27	29,32	12,85	24,10	16,47
1905	12,00	26,86	6,29	47,43	7,43
1906	12,91	22,91	5,98	41,57	16,61
1907	11,97	26,78	8,36	34,00	18,90
1908	9,13	30,61	7,43	38,41	14,42
1909	12,01	29,07	8,34	33,47	17,05
1910
1911
1912	22,53	32,81	3,95	22,45	18,26
1913	21,83	28,60	2,03	28,37	19,91
1914	20,32	24,73	6,28	28,74	19,79
1915
1916	18,75	34,54	2,30	28,62	15,79

Bron: gebaseerd op Annual Reports 1878-1916 uit Bhagwanbali, 1996, 102

Binnen het systeem van contractarbeid waren er wetten en voorschriften die de werving van de migranten in goede banen moest leiden en er gelet moest worden op de wensen en grieven van de migranten. Ook moesten de waarden, normen en cultuur niet aangetast worden. Maar door de toegenomen commerciële druk op de wervingsactiviteiten, heersende armoede en analfabetisme hielden de wervers daar geen rekening mee (Bhagwanbali, 1996, 103). Dit heeft voor aanpassingen gezorgd, sedert het vertrek van de contractarbeiders uit de subdepots in de districten naar het hoofdepot in Calcutta. In de volgende paragrafen zullen enkele factoren geïdentificeerd en verklaard worden die geleid hebben tot de aanpassingen van het hindoeïsme.

3.1. De aanpassingen in het depot

De overtocht van India naar Suriname verliep via tussenstops in depots, waar de migranten vaak weken verbleven voor ze verder werden vervoerd. In de subdepots¹⁹ in India moest er rekening gehouden worden met de religieuze behoeften van de migranten (Grierson, 1883, 78). De migranten kwamen in de subdepots in aanraking met nieuwe omstandigheden, maar ze wilden zich wel houden aan de eigen religieuze overtuigingen en waren tegen elke vorm van veranderingen daarin. De regels van elke kaste en elk geloof moesten worden gehandhaafd. Om inmenging in kaste en religie te voorkomen werden er bezwaren ingediend (Pitcher, 1883, 165). De voeding van de migranten moesten volgens rituele principes rein blijven, daarom mochten de migranten hun eigen voeding aanvankelijk zelf bereiden (Grierson, 1883, 78). Fokken (2018, 78) geeft aan dat dit gedaan werd omdat de mensen van de hoge kasten geen voeding mochten nuttigen die was klaargemaakt door leden van de lagere kasten, moslims of vrouwen (Fokken, 2018, 78). Toch vond er bij de transport verwatering plaats van de religieuze kenmerken of gebruiken van de hindoes. Bij het transporteren van de migranten van het subdepot naar het hoofdepot in Calcutta, werd weinig rekening gehouden met de kastenverschillen, want alle migranten uit een subdepot reisden samen in een voertuig. Volgens Gupta (2001, 150-151) zagen hogere kasten deze gezamenlijke treinreizen als een aantasting van grenzen tussen kaste, religie en geslacht.

¹⁹ Voor de werving werd door de Surinaamse agentschap, subagenten in dienst genomen die wervers betaalden om potentiële arbeiders te zoeken. De subagenten hadden in bepaalde gebieden subdepots waar de migranten een voorlopig arbeidscontract tekenden en tijdelijk verbleven (Bhagwanbali, 1996, 105).

Zij vonden dat dit de sociale hiërarchieën ondermijnde. Vooral wanneer vrouwen van de hogere kasten moesten reizen met mannen en mensen uit lagere kasten leidde dit tot bezorgdheid. Daarom eisten zij aparte voertuigen voor vrouwen binnen hun eigen kaste.

Verdere verwatering van religieuze gebruiken vond plaats in het hoofddepot te Calcutta. Volgens Khan²⁰ zoals aangehaald door Hira (2003), werd aan de migranten na hun aankomst in het hoofddepot uniforme kleding van het overheidsdepot gegeven om aan te trekken na het baden in de Ganges-rivier. Alle migranten kregen na het nemen van een bad een geel hemd, een lendendoek en een rode sjaal, van de brahmanen die de leiding hadden in het hoofddepot. Khan geeft aan dat hierdoor alle migranten op *yogi's* leken, en hierdoor er geen onderscheid werd gemaakt tussen de migranten van de verschillende kasten en religies (Hira, 2003, 128-129).

De migranten van alle kasten namen gezamenlijk een bad in de rivier Bhágíráthí (bronnen rivier van de Ganges). Vlak voor het vertrek van zijn schip naar Suriname, maakt Khan melding van een opmerkelijke gebeurtenis. Hij doet verslag van een bijzonder fenomeen: de migranten van de hogere kasten droegen hun religieuze koorden en kettingen over aan ‘moeder Ganges’ met de belofte dat “wanneer ze ooit terug zouden keren naar India ze het wederom zouden aantrekken” (Hira, 2003, 128-129). Doordat de migranten een bad namen in de Ganges werden de grenzen van de verschillende kasten symbolisch ‘weggewassen’. Dit kan gezien worden als de begin fase van de religieuze homogenisering van de hindoe migranten.

3.2. Aanpassingen aan het hindoe dieet

Het traditionele hindoe-dieet dat vaak vegetarisch en ritueel bepaald was, kwam steeds meer onder druk te staan. In het hoofddepot werd aan de migranten dagelijks twee keer kosteloos voedsel opgediend door de koks die het eten klaarmaakten samen met hun helpers. Ook bij het uitdelen van voedsel werd er geen rekening gehouden met de religieuze regels en kasten van de hindoes. Voor alle migranten werd er in een pot gekookt en werd het voedsel uitgedeeld aan de in rijen zittende neergehurkte migranten.

²⁰ Hira geeft aan dat Munshi Rahman Khan vanuit India in 1898 als contractarbeider naar Suriname kwam en een dagboek bijhield waarin hij zijn leven beschreef vanaf zijn jeugd in India tot als gewone burger in Suriname. De Nederlandse vertaling van het Hindí boek werd door Sandew Hira bewerkt en gepubliceerd met als titel: *'Het dagboek van Rahman Khan.'* (Hira, 2003). Maar het boek is meer een autobiografie, zoals de hindi titel '*Jivan-prakash*': "Een toelichting op zijn leven", aangeeft.

In het depot werd er rijst, rotí, dál en groenten zoals aardappelen en pompoen in masálá klaargemaakt. Het eten werd met een lepel uitgeschept, die het bord van alle migranten aanraakte. De brahmanen zijn vegetarisch en mogen uit reinheidsvoorschriften niet uit dezelfde pot eten als mensen van andere kasten (De Klerk, 1953, 69; Hira, 2003, 128, 130). Maar volgens de regels van het hoofddepot werd er geen onderscheid in kasten in acht genomen bij het uitdelen en bereiden van voedsel, waardoor de brahmanen zich noodzakelijkerwijs moesten aanpassen en een stukje verwatering in hun religieuze gewoonten en gebruiken moesten toelaten. Kortom: de werving en migratie had als gevolg beperking van de leefomstandigheden en bewegingsvrijheid van de migranten waardoor aanpassingen in hun traditionele waarden, normen, cultuur en religie onvermijdelijk waren.

3.3. De aanpassingen op de schepen

Volgens Grierson (1883) hadden de orthodoxe hindoes van de hogere kasten grote religieuze bezwaren tegen zeereizen. Ze meenden dat ze hun kasten konden verliezen en de woede van God over zich zouden afroepen, indien ze de zogenaamde *Kálá Páni* (de zwarte wateren) zouden oversteken (Grierson, 1883). Toch had een groepje mensen van de hogere kasten besloten om te migreren. Op de schepen moest de overtocht geschieden volgens voorgeschreven regels uit het koelietraktaat: men kreeg goede medische zorg, voldoende voedsel, warme kleding en een adequate hygiënische zorg (Hira, 2003, 135; Bhagwanbali, 1996, 40).

Volgens Grierson en Bhagwanbali mochten de migranten niet zelf koken op de schepen. Hierdoor konden de migranten niet zelf bepalen welk voedsel ze willen nuttigen. Daarbij werd er dus geen rekening gehouden met de verschillende culturele en religieuze verschillen van de migranten (Grierson, 1883, 36; Bhagwanbali 1996, 40, 146-147). Fokken (2018, 115) concludeert daarom terecht dat de migranten zich op de schepen moesten aanpassen aan alle aspecten van het dagelijkse leven. Dit was een stressvol gebeuren voor de migranten. De aanpassing was te merken bij het serveren van de maaltijden (Fokken, 2018, 115).

Dit had consequenties voor de verdere verwatering van cultuur en religie van de migranten. Dagelijks werd er twee maal per dag eten opgediend, respectievelijk om 10 s 'morgens en 5 uur s 'middags.

Het ontbijt op het schip was gevarieerd en bestond uit vier opties: *cúrá* (geplette rijst) en suiker; beschuit, ui, chilipepers of mosterdolie en zout; *khicarí* (rijst en dál gekookt met boter) en *catní* (*chutney*) van limoen sap, tamarinde en suiker, *gram* (linzen), *ghí*, peper en zout (Bhagwanbali, 1996, 146, 147).

Het middagmaal bestond uit rijst, dál, curry, zout, aardappelen, pompoenen, uien, geconserveerd lamsvlees met ui, peper en zout. Twee dagen in de week werd in plaats van geconserveerd lamsvlees en rijst, gezouten vis en *capátí's* aangeboden. Op de zondag werden schapen geslacht en vers vlees aangeboden. Alle migranten maar vooral ook de brahmanen die vanuit religieuze overwegingen vegetariër waren, kregen hetzelfde soort eten opgediend (Hira, 2003, 133, 135- 136). Uit het dagboek van Munshi Rahman Khan blijkt dat de meeste migranten geen moeite hadden om het bereide voedsel te nuttigen. Zo geeft hij aan dat bij het uitdelen van voedsel op zijn schip (Avon 1, 1898) slechts 10 tot 20 hindoes vegetarisch waren.

Volgens Khan zoals aangehaald door Hira (2003) werden de migranten ongeacht hun geloof of kaste gedwongen te eten wat er werd aangeboden. Indien de migranten het klaargemaakte voedsel niet wilden nuttigen, moesten ze maar vasten (Hira, 2003, 133, 135-136). Het was praktisch onmogelijk om alle kook- en voedselvoorschriften na te leven. Volgens Khan zoals aangehaald door Hira (2003) moesten uiteindelijk alle migranten op de schepen vlees eten ongeacht hun kaste of religie. Daardoor is volgens hem geen 'echte' brahmaan naar Suriname gekomen (Hira, 2003, 135). De hiërarchische structuur van het kastenstelsel kon hierdoor niet geheel worden gehandhaafd.

Volgens Grierson (1883) werd het schip gezien als de Tempel van Jagannath, waar kasteverschillen en religieuze diversiteit tijdelijk geen rol van betekenis hadden. Toch werden de culturele verschillen niet geheel vervaagd. Ondanks de aangrijpende aanpassingen op het schip tijdens de overtocht, vormden de Indiase immigranten nog steeds een heterogene groep toen ze naar Suriname kwamen. Zij verschilden op basis van overtuigingen, gebruiken, specifieke goden en rituelen, maar waren sociaal toch aardig naar elkaar toegegroeid (Grierson, 1883). Op de schepen groeide het wij-besef bij de migranten van het zelfde schip tijdens een drie maanden durende reis en de migranten beschouwden elkaar als scheepsfamilie. Ze noemden elkaar *Jahájí bhái* ('scheepsbroeder') (De Klerk, 1951, 130).

Hoofdstuk 4 De ontwikkeling van het hindoeïsme in Suriname vanaf 1873

Met de komst van de Hindostaanse contractarbeiders naar Suriname in 1873 begon een nieuw hoofdstuk in het religieuze klimaat van ons land. Het hoofddoel van de migratie was werken op de plantages om het arbeidstekort na de afschaffing van de slavernij op te vangen. Hierbij stond economische productie centraal, waardoor weinig rekening werd gehouden met de culturele en religieuze behoeften van de migranten (Gowricharan, 2008). Toch wisten de hindoe-migranten naar mijn mening hun geloof te behouden, zelfs onder zware omstandigheden zoals het zware werk en lage lonen. In dit hoofdstuk wordt nagegaan op welke wijze het hindoeïsme in Suriname bewaard is gebleven en hoe het zich heeft kunnen ontwikkelen in een eigen “*Surinaamse context*”.

4.1. De verwickelingen in het koeliedepot

Gedurende de periode 1873 tot 1916 werden in totaal 34000 Brits-Indische immigranten met 64 transportschepen van India naar Suriname gebracht (De Klerk, 1998, 11). Na een ongeveer drie maanden durende zeereis kwamen de immigranten in Suriname aan. Deze werden in een opvangcentrum dat bekend stond als het koeliedepot aan de Surinamerivier in het ressort Combé, waar tegenwoordig het standbeeld van Baba en Mai aan de Waterkant staat, ondergebracht (Hira, 2003, 138). Het koeliedepot bestond uit een oude loods die was omgebouwd in kamers van 2 bij 3 meter. In een kamer konden drie personen of een gezin worden ondergebracht. De agentgeneraal stond aan het hoofd van het koeliedepot en moest erop toezien dat bij de toewijzingen de migranten niet gescheiden werden van hun directe familieleden (Kanhai et al., 1998, 11).

Het koeliedepot maakte deel uit van het immigratiedepartement. Daar vond binnen twee tot drie weken de registratie plaats, alsook de medische test en toewijzing van de immigranten aan de verschillende plantages (Ashruf, 1986, 5).

Alhoewel de immigranten hun Dharti Mátá (‘Moeder Aarde’) verlieten namen ze volgens Pt. Ramsoedit diep in hun hart hun cultuur en religieuze gebruiken mee. Ashruf (1986) stelt dat hun religie hen troost bood in de nieuwe omgeving. Maar ook in de depots was er weinig aandacht en ruimte voor het oude en vertrouwde hindoeïsme alsook het hiërarchische systeem van het kastenstelsel (Ashruf, 1986, 157).

4.2. De beginperiode van het plantageleven

Het plantageleven van de contractarbeiders werd over het algemeen gekenmerkt door grote aanpassingen, zware leef- en werkomstandigheden in een onbekende sociale en culturele omgeving. De planters hadden vooraf een bestelling geplaatst en betaald voor de werving en verscheping van de contractanten naar Suriname. De planters haalden de contractarbeiders zo snel mogelijk af van het koeliedepot en brachten hen naar de plantages (Choenni, 2012). De immigranten hadden volgens het verdrag dat tussen Nederland en Groot-Brittannië gesloten werd, recht op huisvesting, rantsoenen en medische verzorging. Na het vijfjarig contract mochten de arbeiders kiezen om zich in Suriname te vestigen, een hercontract af te sluiten of gratis terug te keren naar Brits-Indië. Voor de plantagearbeid werd een loon betaald. Mannen vanaf 16 jaar en ouder werden voor een volledige dagtaak van 7 uur op het veld, of 10 uur in de fabriek, betaald met een minimumloon van 60 cent. Vrouwen en jongens beneden 16 jaar kregen 40 cent (McNeill & Chimman Lal, 1914, 2, 11, 14, 19).

In de beginjaren van de contractperiode (1873) werden de contractanten gehuisvest in de koelie Lines, namelijk de toenmalige slavenhutten. Aan het eind van de 19^e eeuw werden per plantage minimaal acht aaneen geschakelde koeliewoningen gebouwd met een veranda en een kookraam. De immigranten maakten gebruik van een gezamenlijk bad, toilet en waterput. Elke barak bestond uit een ruimte van 3m bij 2m en 2,5 m hoog waarin evenals in het koeliedepot drie immigranten of een gezin met man, vrouw en kinderen beneden 15 jaar werden gehuisvest (Jankipersadsing, 1998, 50-61).

4.3. De religie op de plantages

Aan het eind van de 19^e eeuw waren er in Suriname geen openbare mandirs. Ook ontbraken daarbij heilige rivieren, beelden, pelgrimsoorden en nationale religieuze hoogtijdagen. De hindoe priesters die zeer sporadisch aanwezig waren konden alleen bepaalde simpele rituelen verrichten, omdat ze geen gepaste opleiding hadden genoten (Ashruf, 1986, 157-158), maar ook omdat de benodigdheden voor uitgebreide rituelen niet beschikbaar waren.

Volgens Ramsোধ en Bloemberg (2018) hebben de contractarbeiders in vergelijking met de situatie in het depot en de overtocht/schepen hun religieus erfgoed behouden.

Dit kwam omdat de contractarbeiders na hun werktijd hun eigen traditionele gebruiken, gewoonten of rituelen konden hanteren (Ramsোধ en Bloemberg, 2018, 33 & 1995, 13). Daarnaast mochten de migranten op zondagen en feestdagen²¹ de plantages verlaten om hun vrienden in de stad of op andere plantages te ontmoeten en om gezamenlijk religieuze activiteiten uit te oefenen. Ook trouwden de hindoes en de moslims volgens hun religieuze rituelen, alhoewel de niet-christelijk traditionele huwelijken geen wettelijke geldigheid hadden. De huwelijksceremonie van de Hindostaanse immigranten kon vaak op traditionele wijze door een Pt.of maulví worden uitgevoerd op de plantages of in de barakken (McNeill & Chimman Lal, 1914, 11, 14).

In de barakken en huizen op de plantages werden de elementaire geloofsovertuiging en vormen van aanbidding in huiselijk sfeer voortgezet en aan de nakomelingen overgedragen. Er ontstonden kleine niches of heiligdommen in of rondom het huis waar gebeden en kleine godsdienstige handelingen werden uitgevoerd (Vertovec, 1996, 118). Er werden *pújá* en *páth* (gebedsritueel en recitatie) gedaan en ook verschillende religieuze feesten georganiseerd. In totaal werden op de plantages jaarlijks 32 hindoe festivals gevierd (Sitaram, 2022, 170, 172). Volgens Vertovec (1996, 116, 117) waren Diváli en Phaguá de populairste hindoe feesten. Tijdens de contractperiode werden er *samskára*'s ofwel sacramenten uitgevoerd die waren gebracht van het land van herkomst uit de regio UP/Bihar. Zo werden rituelen volgens Lamur et al. (1993) uitgevoerd tijdens het zwangerschap van de vrouw met als doel een goed verloop van het zwangerschap en bevalling te bevorderen (Lamur et al., 1993, 131). Malhoe (1998) stelt dat de rituelen veelal oraal werden gedaan. Na werktijd werd er gezamenlijk gezongen en verhalen verteld. Bekend waren de gezangen van de Kabír panthí's²² (Malhoe, 1998, 73). Andere bekende zang en muziekvormen waren *birhá*'s (herdersgezangen) en *cautál*'s. In deze liederen zongen de immigranten soms over hun verlangens om terug te keren naar hun land van herkomst. Er werd ook gezongen over het zware werk en de leefomstandigheden van de contractarbeiders op de plantages, en de moeite die ze maakten om een nieuw bestaan op te bouwen in Suriname (Bhagwanbali, 1996, 120).

²¹ De immigranten waren ook vrijgesteld van dienst op de Indische feestdagen. Voor de hindoes waren het 32 religieuze feestdagen en voor de moslims 16 dagen per jaar. Deze feestdagen werden jaarlijks via het immigratiedepartement middels een advertentie bekend gemaakt (Sitaram, 2022, 169, 170).

²² Een stroming die door Kabír in de 15^e eeuw in Noord-India werd gesticht uit elementen van het hindoeïsme en de Islam (Bakker, 1999, 110-111).

Pitcher (1883) geeft aan dat uit de heilige boeken (Rámáyana, Mahábhárata en Bhagavad Gítá) die vanuit Brits-Indië waren meegenomen, er verhalen werden verteld om de immigranten moed in te spreken (Pitcher, 1883, 235). Pt. Ramsoedit bevestigt dit en geeft aan dat de immigranten ook de Dán Lílá en Satya Nárayaṅ geschriften meenamen vanuit India. Ook het verhaal van Ráma werd middels Rámlílá (toneel) opgevoerd en sedert de vestiging van de immigranten zeer populair op de plantages (Gobardhan, 2001, 429, 430; Vertovec, 1996, 117; Bakker, 2002, 59). Volgens Hassankhan (2014, 224, 225) was de Rámáyana²³ erg populair bij de immigranten omdat ze hun eigen leven met betrekking tot de contractarbeid in Suriname vergeleken met *banbás*, de bekende ballingschap van prins Ráma. De immigranten waren evenals prins Ráma verbannen en moesten zich berusten in hun lot vol ontberingen. Deze verhalen gaven de immigranten moed om het harde leven op de plantages te overleven en te verzachten. Het cultureel erfgoed werd als overlevingsstrategie en als instrument gebruikt van verzet tegen culturele overheersing in een multiculturele samenleving als Suriname.

Naar mijn mening, heeft de overheid geen aandacht geschonken aan de religieuze behoeften van de contractarbeiders, toch hebben zij sedert hun komst in Suriname door eigen inspanning of middelen hun cultuur, religieuze leerstellingen, praktijken, netwerken en organisaties kunnen koesteren en bewaren.

4.4. De religieuze diversiteit op de plantages

De Brits-Indische contractarbeiders die ervoor hadden gekozen om na hun contracttijd in Suriname te blijven waren voor het grootste deel hindoes, en zoals in hoofdstuk 2 is uitgelegd representeerden ze verschillende stromingen van het orthodoxe hindoeïsme (Jayawardena, 1968, 444). Ze kwamen vanuit verschillende regio's, districten en dorpen van India en verschilden sterk qua cultuur. De culturele diversiteit was te merken in hun taal, kleding, voeding, kastenstelsel, religieuze achtergrond zoals bijvoorbeeld de aanbedding van verschillende goden en godinnen, met hun specifieke rituelen, gebeden en ceremoniën (Vertovec, 1996, 111-112).

²³ Volgens Pt. Ramsoedit is Rámáyana het hindoe epos waarin het levensverhaal wordt verteld van Ráma die de goddelijke incarnatie is van God Vishṇu. Ráma maakte als oudste zoon aanspraak op de troon van het koninkrijk in Ayodhyá en werd daarom door zijn stiefmoeder, die haar eigen zoon Bharat tot koning wilde laten bekronen, voor 14 jaren verbannen.

Wat de religieuze achtergrond betreft was de diversiteit ook te merken in parochiale tradities van aanbidding, pelgrimstocht, het naleven van festivals, heilige landschappen, wisselende invloeden van de islam of bepaalde hindoestromingen, dominerende rollen van kasten met hun eigen overtuigingen, gebruiken en tradities (Vertovec, 1996, 111-112). In de periode van contractarbeid (1873-1919) was er dus sprake van religieuze diversiteit in het hindoeïsme in Suriname. De geografische afkomst van de immigranten was één van de belangrijke factoren die culturele en de sociaal religieuze verschillen bepaalde. Tabel 4.1. geeft aan vanuit welke gebieden de immigranten kwamen.

Tabel 4.1.

De herkomst van de Indiase migranten naar Suriname in percentages

Herkomstgebieden	Aantal migranten naar Suriname in percentage
Orissa	0.1
West Bengal	0.9
Central Bengal	0.4
East Bengal	0.1
Bihar	14.3
NW/ United Provinces	48.6
Oudh	28.1
Central Provinces	0.5
Central India	1.6
Punjab	1.6
Native States	1.5
Nepal & Native States	0.6
Bombay, Madras	0.9
Total	99.2
Total numbers of migrants 1874-1917	30555

Bron: Annual Reports, Protector of Emigrants, Calcutta in Vertovec, 1996, 113.

In de gebieden Bengalen, Bihar en Orissa had het Shaktisme grote invloed op het leven van de mensen daar. Ook het Vaishnavisme en het Shaivism hadden in beperkte zin invloed in het leven van groepjes hindoes in deze gebieden. De provincies Uttar Pradesh en Punjab zijn voornamelijk Vaishnavistisch. In elk gebied komen mandirs en pelgrimsoorden van alle drie hoofdrichtingen voor. Naast deze hogere Sankritische goden zijn ook andere ‘lagere’ goden en godinnen op regionaal niveau erg populair. Deze worden met verschillende tradities geassocieerd (Vertovec, 1996, 112-113; Rambaran, Koeldiep, 2004, 146).

Pt. Ramsedit (2025) gaf aan:

‘De Gáṇapatya beweging is de laatste jaren in Maharashtra (India) opgang gekomen waar tevens de verering van Gaṇpati (zoon van Shiva) zeer populair is’.

De migranten werden behalve uit Uttar Pradesh en Bihar ook gerekruteerd uit Centraal-India en uit Punjab, Madras en Bombay (Bremas, 1984, 252). Alhoewel uit de immigratieregisters niet bleek tot welke stromingen de migranten behoorden heb ik qua wervingslocatie geconcludeerd dat de migranten in Suriname het Shaktisme, Vaishnavisme en Shaivism, ofwel de belangrijke hindoe-stromingen en volks religieën vertegenwoordigden.

De goden van deze stromingen manifesteren zich van tijd tot tijd (via incarnaties) in één of andere vorm. In Suriname worden niet alle goden van het hindoeïsme vereerd maar slechts de belangrijkste namelijk Shiva, zijn gemalin Párvatí en zoon Gaṇesha; Vishṇu, zijn gemalin Lakshmi en rijdier Garuḍa; en incarnaties van Vishṇu met name Ráma, zijn gemalin Sítá en zijn devoot Hanumán (die als een incarnatie van Shiva wordt gezien) en de incarnatie Krishṇa (Bloemberg, 1995, 41; De Klerk, 1998, 19-22). De heer Sudhir Chedi²⁴ (2025) voorzitter van de Shrí Shiv Rám Mandir beaamt dit:

‘In de Shrí Shiv Rám Mandir staan Shiva en Ráma in het middelpunt van verering, gezien de naam van de mandir. Maar er zijn standbeelden van verschillende godheden zoals Párvatí, Gaṇesha, Sítá, Hanumán, Krishṇa’.

Hieruit kan geconcludeerd worden dat in de beginperiode van de migratie het overgrote deel van de hindoemigranten tot het orthodoxe hindoeïsme of wel de Sanátan Dharma behoorden.

De Árya Samáj de tweede grootste stroming na de Sanátan Dharma begon pas in 1912 bekendheid te genieten. Pt. Ramcharan²⁵ geeft aan dat de Árya Samáj via Guyana door Pt. Mehta Jaimini in dat jaar naar Suriname is gebracht. Deze Pt. bracht de reformatieboodschap van de Árya Samáj naar de mensen, waardoor vele immigranten en hun nakomelingen overgingen tot de Vaidik Dharma (de Vedische religie).

²⁴ Geïnterviewd op 17 augustus 2025 te Nieuwe Grond. Hij is voorzitter van de Shrí Shiv Rám Mandir die deel uitmaakt van de religieuze organisatie de Sanatan Dharma aan de Vierkinderenweg.

²⁵ Geïnterviewd op 22 augustus 2025 aan de Henry Fernandesweg te Weg Naar Zee. Hij is Pt. en maakt deel uit van de huidige priesterraad van de Arya Diwaker.

Naast deze twee belangrijkste stromingen waren er ook enkele volksreligieuze tradities waarin dorps- en familiegebonden culten en aanbidding van regionale godheden een belangrijke rol speelden. Tijdens de contractperiode werd Kálí Mái, een van de verschijningsvorm van godin Durga of Párvatí (van het orthodoxe hindoeïsme), veelal vereerd, omdat ze gezien werd als vernietigster van vijanden. Ze werd in Suriname vereerd om grote obstakels zoals besmettelijke ziekten, felle droogte enzovoorts te voorkomen. De volgelingen van Kálí Mái namen offerrituelen en trance-ervaringen mee uit Madras (nu Chennai). In Guyana staat dit bekend als Madrásí Pújá. Ongeveer dezelfde rituelen zijn ook in Suriname te vinden. Deze rituelen omvatten dierenoffers, trance en bezetenheid (Bakker, 1999, 122-128). De heer Dharpal²⁶ (2025) die 30 jaar geleden een trouwe bezoeker was van de Kálí Mái Mandir te Mariënborg bevestigt dit gebeuren:

‘In de Kálí Mái Mandir worden dieren geofferd. Dat zie ik als een gewelddadige daad. Dit heeft ervoor gezorgd dat ik uit deze beweging ben gestapt en mijn eigen mandir middels donaties heb laten bouwen. In mijn mandir wordt Kál Bhairo vereerd. Er wordt alleen zoetigheid en fruit geofferd als parsád. De offerrituelen worden uitgevoerd met muziek, zang en dans. De Kál Bhairo beweging is met de Brits-Indische contractarbeiders meegekomen naar Suriname. Kál Bhairo is de tantrische verschijningsvorm van Shiva, en werd in de contractperiode vereerd om onrecht op de plantages te vernietigen en de contractarbeiders te beschermen tegen kwaad’.

Volgens Bakker (1999, 122-128) werden deze twee volkstradities in Suriname vanaf 1930 gemarginaliseerd, maar waren springlevend in buurland Guyana. Ook werden in de contractperiode de natuurgoden als Súrýa Dev (zonnegod), Indra Dev (regengod) en de Godin van wijsheid, Saraswatí, vereerd (Malhoe, 1998, 74). In die periode kwamen ook de Kabír Panthí’s, de volgelingen van de heilige Kabír (15^e eeuw) naar Suriname. In 1952 hadden de aanhangers van Kabír in Suriname de Kabír Panthí Sansthá opgericht. Deze beweging was sinds den beginne klein en werd door de jaren heen steeds kleiner omdat de *mahant* (voorganger) doodging en veel geleerden naar Nederland vertrokken. Veel Kabír Panthí’s zijn hierdoor overgegaan tot de Sanatan Dharm, de Arya Samaj en het christendom (Bakker, 1999, 110-111).

²⁶ Geïnterviewd op 25 augustus 2025 te Sir Winston Churchillweg. De mandir van de heer Dharpal heet de Shrí Mahákálí Durgá Mandir en is aan de Sir Winston Churchillweg te Para. Hij is zelf geen Pt. maar door jaren mandir-bijeenkomsten bij te wonen, kan hij nu zelf diensten houden in zijn eigen mandir. In zijn mandir staan de verering van Mahákálí Durgá en Kál Bhairo centraal.

In de contractperiode was de religieuze diversiteit dus te merken in de aanbedding van verschillende stromingen en volksgoden en godinnen zoals de Kálí Mái en Kál Bhairo-bewegingen die deel uit maken van het orthodoxe hindoeïsme.

4.5. Homogenisering van het hindoeïsme

De aanvankelijke diversiteit in het hindoeïsme werd vanaf 1930 in Suriname weggewerkt tot een homogeen geheel. Homogenisering van de religieuze overtuigingen en praktijken was een belangrijke stap in de ontwikkeling van een ‘standaard’ hindoeïsme in Suriname. Het vervagen van het kastensysteem heeft sterk bijgedragen aan deze ontwikkeling. Alhoewel het hindoeïsme veralgemeniseerde, overleefden toch de kleine sekten zoals de Kabír-Panthí’s, Árya-Samájí’s, Kálí Mái Pújá en de Kál Bhairo-beweging (Van der Veer & Vertovec, 1991, 158).

4.5.1. Afbrokkelen van het kastensysteem

Het kastensysteem, een belangrijke pilaar van het orthodoxe hindoeïsme, werd langzaam maar zeker ondermijnd, reeds tijdens de zeereis van India naar Suriname. De immigranten waren afkomstig uit verschillende streken van India en migreerden niet met hun familie, toch beschouwden zij zich vanwege hun lot als families in de depots, op het schip en de plantages. De koloniale overheid in Suriname ondersteunde het kastensysteem niet. De moeilijke situatie waarin de contractanten moesten leven en werken op de plantages zorgde voor noodgedwongen aanpassingen waardoor het kastensysteem niet langer in stand kon blijven. De contractanten voelden zich verbonden aan elkaar vanwege de armoede en het verlangen naar een betere toekomst. Deze verbondenheid hielp de traditionele sociale structuren zoals kaste en dorpsverbanden te overbruggen. Hiervoor was eenheid belangrijker dan het kastensysteem (Malhoe, 1998, 75).

De overzeese reizen en het samenleven en -wonen van de personen uit verschillende kasten op de plantages, hebben dus gezorgd voor nieuwe interactiepatronen (Van der Veer & Vertovec, 1991, 158). Hierdoor ontstonden nieuwe of geheel gewijzigde sociale relaties en culturele praktijken, die als het ware op de plaats kwamen van de oude kasterelaties. Bij het uitvoeren van bepaalde rituele plechtigheden, bijvoorbeeld bij het huwelijk, werden de ‘plantagefamilies’ betrokken. Door de onderlinge contacten werden de verschillen zoals kaste en taal kleiner.

Onder de migranten was de verhouding tussen de het aantal mannelijke en vrouwelijke immigranten niet in evenwicht op de plantages. Door een tekort aan Indiase vrouwen kon de kaste-endogamie niet worden nageleefd, waardoor trouwen buiten eigen kaste, religieuze groepering en eigen etnische groep voorkwam (Lamur e.a., 1993, 129).

4.5.2. De rol van de priesters

Alhoewel het kastensysteem als gevolg van verschillende oorzaken haar dominante en hiërarchische karakter in Suriname grotendeels heeft verloren, hebben de brahmanen hun hoge status als rituele elite standvastig gehandhaafd (De Klerk, 1953, 167-172). Volgens het kastensysteem van het orthodoxe hindoeïsme mag het beroep van de Pt. alleen door een brahmaan worden uitgeoefend (Vertovec, 1996, 15).

In het Caribisch gebied werd hierdoor de brahmaanse elite vanouds ook beschouwd als drager van het hindoeïsme en de hindoeecultuur. De invloed van de brahmanen onder de hindoe-immigranten in Suriname was groot. Ook hierdoor zijn de brahmanen de religieuze leiders van de hindoes in Suriname gebleven en hebben vooral na de contracttijd van de eerste immigranten ook ervoor gezorgd dat de religie behouden bleef en verder werd ontwikkeld (Vertovec, 1996, 15; Van der Veer & Vertovec, 1991, 161, 75; De Klerk, 1953, 167-172). De brahmaanse priesters klasse overheerste binnen de hindoegemeenschap en zorgde ervoor dat de priesters van de lagere kasten werden gemarginaliseerd. Hierdoor werden de brahmanen ook vereerd door de leden van de lage kasten of kleine tradities en leidde tot verdere homogenisering van het hindoeïsme (Van der Veer & Vertovec, 1991, 161). Vertovec (1996) geeft aan dat door de homogenisering van de hindoetradities de categorisering van ‘kleine en grote traditie’ buiten India van minder grote betekenis is geworden. Bij de migranten en hun nakomelingen in Suriname is de kleine traditie dus geleidelijk aan ook gemarginaliseerd en vervaagd.

De immigratie heeft gezorgd voor veranderingen waarbij dorps- en kasteovertuiging en hun religieuze praktijken van beperkte waarde zijn geworden (Vertovec, 1996, 109; Vertovec & van der Veer, 1991, 165). De ‘kleine’ hindoeïstisch stromingen gebruikten en erkenden steeds meer de overtuigingen en praktijken van de ‘hoge’ orthodoxe Sanátaní’s.

Deze luisterden graag naar de brahmaanse priesters die verschillende plantages en nederzettingen bezochten om rituele diensten aan te bieden of om stichtelijke verhalen te vertellen uit de heilige boeken (Comins, 1993, 80). Elke priester had zijn discipelen waardoor de hindoepraktijk verschilde met specifieke eisen per nederzetting. Maar door het wegvallen van strenge scheidingsregels van het kastensysteem veranderde de situatie gauw en de brahmaanse priesters werden toleranter tegenover de lagere kasten (Jayawardena, 1968, 227-229). Zo verwierven de priesters een bredere klantenkring met aantrekkingskracht en prestige. Ze brachten huisbezoeken, verzorgden religieuze lessen en losten conflicten op. Hierdoor leek de functie van de brahmaanse priester een beetje op die van een christelijke pastoor (Jayawardena, 1968, 227-229). Maar de nadruk lag uiteraard op de rituele, spirituele en devotionele aspecten. Omdat de brahmanen de enige waren met rituele kennis en toegang hadden tot de rituele teksten konden ze meerdere functies bekleden (Van der Veer, 1985, 305-321). Zij hadden in Suriname vanaf de periode van de immigratie *jajmán's*²⁷ (een klant(enkring) opgebouwd. In deze hoedanigheid werd de Pt. gezien als familiepriester of *kul purohit*. Ook kan de Pt. als spirituele leermeester dienen en zijn *jajmán* een persoonlijke mantra (spreuk of formule) geven. Volgens Pt. Mahtabsing moet de Pt.-*jajmán* relatie erfelijk en permanent blijven en mag niet eenzijdig worden verbroken. Op den duur trokken de brahmanen praktisch alle religieuze diensten naar zich toe zoals spirituele gidsen (*guru's*), tempelpriesters (*pújári's*), rituele specialisten (*karmakáṇḍí's*), functie bij overlijdensdienst (*mahápátra's*), astrologen, traditionele geneesheren, beoefenaar van zwarte magie (*ojhá's*) enzovoorts. Hierdoor werden de brahmanen gezien als religieuze specialisten op alle mogelijke gebieden en hadden zodoende een monopolie op het hindoeïsme verworven en de economische beloningen van hun beroep waren daarmee verzekerd (Van der Veer, 1985, 305-321).

Uit bovenstaande blijkt dat het hindoeïsme in Suriname werd gebrahmaniseerd door de marginalisatie van de lage kasten en de daarbij behorende religieuze tradities. De brahmaanse *paṇḍit's* werden de religieuze experts voor alle lagen van de hindoegemeenschap. Naast het verrichten van de weinige tempeldiensten werden de brahmaanse *paṇḍit's* vooral huispriesters. Met andere woorden, ze werden ook kundig in het genezen van ziekten, 'boze oog' (*najar*), toverij en bezetenheid door geesten.

²⁷ Een *jajmán* in Suriname is volgens Pt. Mahtabsing iemand die een priester uitnodigt om een *yajnya*, *pújá* of andere diensten te laten verrichten.

In het proces van brahmanisering namen zij vrijwel alle hindoe riten over voor alle rituele gelegenheden onder andere *kathá*'s²⁸ en het zingen van *bhajan*'s. De paṇḍit's hebben tijdens en na de contractperiode een duidelijke bijdrage geleverd aan de culturele heroriëntatie van het hindoeïsme in Suriname en hebben daarnaast ook ervoor gezorgd dat, het cultureel-religieus erfgoed, de oude gebruiken en religieuze praktijken, behouden zijn gebleven.

²⁸ Een *kathá* is een 'lezing' die gehouden wordt door de Pt. waarbij er stukken uit de heilige geschriften wordt gelezen en nader uitgelegd (Bakker, 2002, 65).

Hoofdstuk 5 Invloed van het koloniale beleid

De koloniale overheid heeft een beleid ontwikkeld dat invloed heeft gehad in de ontwikkeling van het hindoeïsme in Suriname. De koloniale overheid geloofde er sterk in dat de immigranten de economische ontwikkeling van Suriname ter hand zouden nemen en deed veel moeite om de immigranten in Suriname te houden. Als gevolg hiervan werden speciale beleidsregelingen in het kader van gronduitgifte, onderwijsmogelijkheden, huwelijk enzovoorts getroffen die hun vestiging en inburgering in Suriname mogelijk maakten (Adhin, 1963, 31-38). De koloniale overheid voerde een grondpolitiek en beoogde hiermee de vestiging van de immigranten te stimuleren, zodat de Hindostanen, van contractarbeiders *Surinamers* konden worden. Andere voorzieningen moesten de Hindostanen het gevoel geven dat ze ook in Suriname thuishoorden. Sedert 1927 werd na inburgering aan hen dezelfde rechten verleend als de rest van de bevolking zoals de invoering van geslachtsnamen en toekenning van het Nederlandse onderdaanschap²⁹ (Adhin, 1969, 5-6).

5.1. De vestigingsplaatsen

In het kader van de grondpolitiek werden er vestigingsplaatsen aangelegd voor de immigranten. Voor de contractarbeiders uit Brits-Indië die geen gronden bezaten, bood het perspectief van een stuk land een mooie aangelegenheid om een goed bestaan op te bouwen in Suriname (Choenni, 2014, 54). Als gevolg van de vestigingspolitiek van de overheid begonnen vanaf 1895 de eerste groepen immigranten gelijk na hun contractperiode zich te vestigen in homogene Indiase vestigingsplaatsen³⁰ die door de overheid waren aangewezen. Zij namen het voortouw in handen om hun religieuze situatie te verbeteren (Van der Veer & Vertovec, 1991, 157; Malhoe, 1998, 73). De permanente vestiging zorgde ervoor dat de Hindostanen bij elkaar bleven en hun taal en godsdienst prefereerden (Gowricharn, 2008).

²⁹ In 1927 werd de wet voor het Nederlandse onderdaanschap voor Surinamers aangenomen. Hierdoor kregen de Surinamers dezelfde bevoegdheid als het Nederlandschap, en verbeterde zodoende ook de staatsrechtelijke positie van de Hindostanen (Ramsোধ, 2018, 32).

³⁰ De Nederlandse regering aan het begin van de 19^e eeuw richtten gouvernementsvestigingsplaatsen te Alkmaar, Domburg, Laarwijk, Nieuw Waldeck, Hecht en Sterk. Later vestigden de nakomelingen van de contractarbeiders zich op Pad van Wanica, Kwatta, Leidingen, Saramacca, Commewijne en Nickerie (Choenni, 2014, 55).

In de 19^e eeuw kwamen op de vestigingsplaatsen en op sommige plantages leefgemeenschappen op waar kleine heiligdommen werden gebouwd en kleibeelden van goden werden geïnstalleerd, die de immigranten de mogelijkheid boden om erediensten te houden (Koloniaal verslag, 1919, 13; Vertovec, 1996, 115). De eerste ‘mandirs’ in Suriname waren niet meer dan hutten die als godsdienstcentra functioneerden vanwaar uit de paṇḍit’s, de religieuze tradities probeerden voort te zetten en te beschermen tegen verval. Via de mandirs werden er Hindí-lessen verzorgd. Vaak gebeurde dat bij iemand thuis, of de ‘meester’ ging zelf tot aan huis om de lessen te verzorgen (Hassankhan, 1993, 98, 99; Ashruf, 1986, 158).

Om de gemeenschappelijke banden te versterken werden in de mandirs gemeenschappelijke erediensten of regelmatige *pújá*'s gehouden tijdens periodieke religieuze festiviteiten. Hierbij vond ook recitatie van de Rámáyaṇ of zingen van devotionele hymnen plaats. In het begin van de twintigste eeuw kwamen uit India enkele geestelijke geleerden of paṇḍit's naar Suriname om de lokale priesters te ondersteunen en om diensten te verrichten (Malhoe, 1998, 74). Na de komst van de immigranten in Suriname werden er heilige planten, benodigdheden voor de eredienst, afbeeldingen van goden, hindoeïstische geschriften geïmporteerd en verkocht (Vertovec, 1996, 118). Uit bovenstaande blijkt dat door de vestigingspolitiek van de koloniale overheid de migranten op een gemeenschappelijke plek konden verblijven. Dit was een bron van inspiratie om hun religieuze activiteiten voort te zetten en verder te ontwikkelen.

5.1.2. Assimilatiepolitiek

Na de afschaffing van de slavernij in 1863 werd door de koloniale overheid de assimilatiepolitiek gevoerd.³¹ Hierbij zou de Surinaamse bevolking ongeacht hun ras, taal en cultuur moeten versmelten tot de Nederlandse taal, cultuur en onderwijs³².

³¹ Na de periode van Staatstoezicht verlieten de Creolen de plantages en bleven de contractarbeiders op de plantages. Hierdoor ontstond een arbeidsverdeling en ruimtelijke segregatie (Ramsoedh & Bloemberg, 1995, 8). De koloniale overheid stimuleerde de contractarbeiders vanaf 1895 middels het vestigingsbeleid, om zich permanent in de koloniën te vestigen. In dit kader werden er permanente nederzettingen uitgegeven (Heilbron, 1982, 205). Na de permanente vestiging van de contractarbeiders was het assimilatiebeleid ook gericht op de Hindostaanse kinderen.

³² De kerken (De Rooms-Katholieke Kerk en de Moravische kerk) hadden de mogelijkheid om de tot ex-slaafgemaakten, marrons en Inheemse volkeren te bekeren tot het christendom en hen westerse onderwijs te laten volgen. Door de assimilatiepolitiek belijden deze groepen tot heden het christendom (Lier, 1977, 142).

In dit kader werd in 1877 (Gouvernementsblad (GB.) 1877 nr. 10) de leerplicht ingevoerd voor kinderen van 7 tot 12 jaar. Ook zou de Surinaamse bevolking dezelfde rechten moeten hebben inclusief het huwelijk- en erfrecht (Lier, 1977, 142; Ramssoedh, 1995). Het assimilatiebeleid en de leerplicht waren aanvankelijk vooral bedoeld voor de Creolen om hen ‘beschaving’ bij te brengen (Ramssoedh, 2018, 31).

In 1878 werden de eerste maatregelen getroffen om de kinderen van de Brits-Indische immigranten te onderwerpen aan de leerplicht. Maar bij de Hindostaanse kinderen liet het schoolbezoek te wensen over, vanwege twijfels over de voordelen van onderwijs, gemengd onderwijs en gebrek aan scholen. Bovendien moesten de immigrantenkinderen in de leeftijdscategorie van 10 tot 15 jaar volgens de immigratiewet als halftijdse arbeiders werken op de plantages om zoveel mogelijk te sparen om na hun vijfjarig contract terug te keren naar het land van herkomst (Gobardhan-Rambocus, 2001, 134-138; Juglall, 1963, 85). Hierdoor bezocht slechts 20% van de immigranten kinderen tussen zeven en twaalf jaar de school. Dit was de reden waarom de koloniale overheid op bepaalde plantages in 1890 ‘koeliescholen’ oprichtte waar les werd gegeven in de eigen taal met de bedoeling om na een overgangperiode over te stappen naar onderwijs in het Nederlands om eenheid te brengen in de heterogene bevolking. Met de koeliescholen werd het spontaan schoolbezoek beoogd en de inburgering van de ex-contractarbeiders in de Surinaamse samenleving. Echter lieten deze doelen te wensen over waardoor de koeliescholen in 1906 werden opgeheven (Gobardhan-Rambocus, 2001, 262-265; Juglall, 1963, 85).

Vanaf 1907 tot 1929 bestond er een instituut van ongegradueerde Hindostaanse leraren die op de basisscholen in Hindí onderwijs gaven als voorbereiding tot of naast het onderwijs in het Nederlands. Om de toegang tot onderwijs, ook christelijk onderwijs te bevorderen, werd het lezen en schrijven in het Hindí toegestaan (Damsteegt, 1993, 83). De hindoe-organisaties zoals Bharat Oeday en Árya Samáj waren tegen het christelijk onderwijs en eisten de oprichting van openbare scholen. Door onderwijs in eigen taal konden de Hindostanen hun zeden, gewoonten en denkbeelden handhaven (Dit was in tegenstrijd met het assimilatiebeleid). De kinderen van de immigranten kregen op de koeliescholen dus geen onderwijs in het Nederlands (Gobardhan-Rambocus, 2001, 262-265; Juglall, 1963, 85).

Om de eenheid binnen de Surinaamse bevolking te bevorderen, moest Hindí vervangen worden door onderwijs in het Nederlands en werd dit systeem van onderwijs in eigen taal in 1929 afgeschaft (Gobardhan-Rambocus, 2001, 262-265; Juglall, 1963, 85). Dit systeem van complete vernederlandsing van Suriname heeft niet helemaal gewerkt omdat de Hindostaanse kinderen 's morgens op de basisscholen in de Nederlandse taal de lessen moesten volgen, terwijl ze in de middag van pañdit's onderwijs kregen in Hindí of in het Indiase *Devanágari*-schrift (Gobardhan-Rambocus, 2001, 509).

Het assimilatiebeleid werd dus niet strikt volgens de regels toegepast. De sociale en culturele assimilatie werd ook belemmerd door de strikte werkdiscipline en het geïsoleerde leven van de contractarbeiders op de plantages. Hierdoor is de cultuur en de religieuze diversiteit binnen de Surinaamse samenleving gebleven. Zodoende konden de Hindostanen hun cultuuruitingen behouden. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de koloniale overheid geen doordachte en consistente assimilatiebeleid heeft kunnen uitvoeren. Want door het gebrek aan actief assimilatiebeleid konden de hindoes hun culturele identiteit grotendeels behouden.

5.1.3. Anti-assimilatiepolitiek

Tussen 1933 en 1945 kwam er een breuk in het assimilatiebeleid door gouverneur Kielstra, die culturele diversiteit in plaats van culturele homogenisering in Suriname benadrukte (Ramsোধ & Bloemberg, 1995, 11). Volgens deze politiekvoering moesten de sociale en culturele banden binnen elke bevolkingsgroep worden versterkt. Hierbij moesten de Nederlanders de gebruiken van lokale bevolkingsgroepen respecteren en geen inbreuk plegen (Bakker, 1999, 18). De leden van de Staten van Suriname (toenmalig parlement) bood tegenstand tegen dit beleid dat in het voordeel van de Aziaten werkte. Om deze politiekvoering door te drukken maakte Gouverneur Kielstra gebruik van de bevoegdheden die aan de gouverneur werd geboden tijdens de Tweede Wereldoorlog. Deze waren vastgelegd in artikel 31 en 32 van de staatsregeling van 1936 (G.B. 1936 no. 156.)

Volgens deze artikelen kon de gouverneur bij een oorlogstoestand de staat van beleg afkondigen waarbij hij zonder medewerking van de Staten van Suriname maatregelen kon nemen en regels van de staatsregeling buitenwerking kon stellen (Scholtens, 1985, 224). Door deze vergaande bevoegdheden nam de gouverneur maatregelen in het voordeel van de Aziaten.

Het hoofddoel van Kielstra was om dorpsgemeenschappen op te richten en kleinlandbouw te bevorderen en om sociale cohesie onder de Aziatische bevolking te vergroten. Gouverneur Kielstra zag de kleinlandbouw als ruggengraat van de Surinaamse economie omdat de plantagelandbouw door de economische crisis drastisch achteruit ging (Ramsoedh, 2018, 43). Ter bevordering van de kleinlandbouw werden dorpsgemeenschappen aangelegd en wel op basis van etniciteit en religie (idem). Door de instelling van de dorpsgemeenschappen konden migranten dus hun cultuuruitingen beter uitvoeren.

Door het beleid van gouverneur Kielstra vond er ook verindisching plaats van het bestuursapparaat. Hierdoor kwamen Aziaten in aanmerking voor hoge posten in Suriname als directeuren van scholen en werden benoemd als districtscommissarissen (Ramsoedh, 2018, 43). Ook werd het Aziatische huwelijkswetgeving in 1940 geïmplementeerd waarbij Aziaten overeenkomstig hun religie mochten trouwen. De Aziatische huwelijkswetgeving was op wettig basis erkend (Van Lier, 1977, 143-144). Hiermee konden de erfproblemen van de hindoe en moslimkinderen opgelost worden. Kinderen buiten het huwelijk werden doorgaans als onwettig beschouwd.

Volgens de Aziatische Verordening van 2 september 1907 mochten de religieuze huwelijken van de Hindostaanse ouders in Suriname, niet plaatsvinden omdat dit door de Nederlandse wet niet werd erkend. Alleen christelijke en westerse huwelijken die gesloten werden volgens het Nederlandse Burgerlijke Wetboek, werden wettelijk erkend (G.B. 1907 no. 3). Sommige koloniale autoriteiten vroegen al reeds vóór 1900 naar legalisering van hindoe en moslimhuwelijken. Deze wettelijke bepaling werd tijdens de Tweede Wereldoorlog door gouverneur Kielstra aangenomen zonder tussenkomst van de statenleden (Adhin, 1969, 67).

De legalisatie van de Aziatische huwelijkswetgeving en andere maatregelen in het voordeel van de Aziaten werden dus gerealiseerd door het anti-assimilatiebeleid van Kielstra. Als gevolg van dit beleid kreeg de cultuur van de Aziaten een boost en werd de emancipatie van de Aziaten vergroot terwijl de dominante positie van de gekleurde groep werd verzwakt.

5.1.4. Integratie in de Surinaamse samenleving

De integratie van de hindoes in de Surinaamse samenleving heeft de ontwikkeling van het hindoeïsme ook bepaald. De integratie van de contractarbeiders in de Surinaamse samenleving duurde langer dan bij de tot slaafgemaakten, vanwege onzekerheid van de contractarbeiders ten aanzien van het verblijf in Suriname. Ook de beperkte vrijheid op de plantages en arbeidsspecialisatie zorgden niet voor sociale en culturele assimilatie met andere bevolkingsgroepen (Speckman, 1965, 27). Hiernaast verzetten de hindoe-organisaties zich ook tegen het assimilatiebeleid van de overheid, waardoor acculturatie en integratie tot 1945 zeer traag verliep (Hassankhan, 1993, 98).

Na 1945 bevorderde de verstedelijking en hoger opleidingsniveau het acculturatieproces en integratie binnen de Surinaamse samenleving bij de Hindostanen. Maar ook door het ‘verdwijnen’ van het kastenstelsel, politieke en economische emancipatie, vindt er, op zekere hoogte een acculturatie van het hindoeïsme en andere cultuurverschijnselen plaats. Hierbij valt op dat de stedelijke georiënteerde Hindostaanse elite bevolking minder vasthield aan de strenge leefregels van de hindoe-cultuur en zich verenigde met de westerse normen en waarden waar voornamelijk Nederlands en Sranantongo werd gesproken. Terwijl de Hindostaanse districtbewoners zich vasthielden aan hun eigen religie en moedertaal (De Bruijne/ Schalkwijk, 1994, 14-16; Ramsodh & Bloemberg, 1995, 12). Tijdens dit integratieproces vond ook verandering plaats binnen de mandirs. Aanvankelijk werd geprobeerd de eerste mandirs naar het voorbeeld van Indiase mandirs te bouwen met een kegelvormige dak (Bakker, 2002, 63). Deze waren houten mandirs met een lemen vloer en bedekt met zinkplaten (Vertovec, 1996, 115). In deze mandirs waren er één of meerdere beelden van hindoegoden aanwezig waar individuen een *pújá* konden verrichten. Vanaf 1920 kregen de mandirs naar het voorbeeld van de christelijke kerken ook kleine bijzalen, banken en een stenen vloer waar een groep mensen bijeen konden komen voor een *kathá* (Bakker, 2002, 63).

De gemiddelde hindoegemeenschap nam door de integratie de waarden, normen, tradities en gebruiken van de Surinaamse gemeenschap over die geresulteerd heeft in zowel cultuurverrijking als cultuurverarming.

5.2. Ontstaan en invloed van religieuze organisaties

Om de belangen van de Hindostanen te behartigen werd reeds aan het begin van de twintigste eeuw de basis gelegd voor organisatievorming. Als gevolg van de dominante rol van de brahmanen in Suriname, maar ook anderen uit de Hindostaanse bovenlaag zoals handelaren³³ en ambtenaren werden er verschillende organisaties opgericht (Gowricharn, 2008). De organisatievorming op zowel religieus als maatschappelijk gebied heeft ook gezorgd voor de verdere ontwikkeling en behoud van het hindoeïsme in Suriname. Als reactie op de afwijzing van het christendom hebben de *paṇḍit*'s in Suriname, in 1910 de organisatie Surinaamse Immigranten Vereniging (SIV) opgericht die later vanaf 1922 Bharat Oeday ging heten. Deze organisatie propageerde het traditionele hindoeïsme en was ontstaan als reactie op de ontwikkelingen in Brits-Indië. In deze periode werd in Brits-Indië geprotesteerd tegen de vreemde invloeden en het nationaal bewustzijn en trots werd aangewakkerd en versterkt. Andere organisaties die opgericht werden, waren de Surinaamse Britisch-Indiërs-Bond in 1911, Nawa Yuga Oeday in 1924, die in 1943 opging in de sociaal-culturele vereniging Djagaran (Ashruf, 1986, 161; De Klerk 1998, 172-174; 192-193).

Ook werden vanaf 1900 tot 1945 kleine religieuze organisaties gevormd door het oprichten van vele *mandir*'s (Hoefte, 1998, 166). De komst van de *Árya Samáj* uit India, heeft gezorgd voor het brahmaniseringsproces in Suriname. De *Árya Samáj* werd in 1875 in Punjab door Swámí Dayánand Saraswatí opgericht en werd getypeerd als de moderne protestantse vorm van het hindoeïsme (Vertovec, 1996, 15).

Pt. Ramcharan gaf te kennen op de hoogte te zijn van deze ontwikkelingen, en dat de moderne hindoes bepaalde conservatieve opvattingen of geloofsovertuigingen van het orthodoxe hindoeïsme verwierpen zoals het kastenstelsel, beeldenverering, het dragen van een sluier, weduweverbranding, kinderhuwelijken en de suprematie van brahmanen. De *Árya Samáj* ontleende bepaalde opvattingen uit de *Veda*'s³⁴ die eenzijdig werden geïnterpreteerd tot een nieuwe geloofsbelijdenis (Vertovec en Van der Veer, 1991, 67; Bloemberg, 1995, 35).

³³ De Hindostaanse handelaren zoals Ramdin aan de Heiligenweg verkochten sedert de twintigste eeuw culturele producten zoals religieuze artefacten, koperwerk, sieraden, kleding, religieuze benodigdheden, muziekinstrumenten en hebben mede gezorgd voor het prefereren van de Hindostaanse cultuur in Suriname en de blijvende oriëntatie op India (Fokken, 2018, 277-284).

³⁴ De *Veda*'s bestaat uit vier bundels met religieuze teksten die geschreven zijn in het Sanskrit. De *Veda*'s is oorspronkelijk afkomstig van de Ariërs die vanuit noordwesten, India binnen vielen (Bakker, 1999, 21).

De Árya Samáj werd vooral populair onder de lagere kasten in Noord-India vanwege haar anti-kaste leer. Alhoewel deze radicale hervormingsbeweging een enorme invloed had in Noord-India kreeg het een tegenslag van de officiële orthodoxe Sanátan Dharma, die de eeuwige plicht of dharma promoot (Vertovec, 1996, 15). Árya Samáj werd in veel steden van Uttar Pradesh geïntroduceerd en zorgde voor polarisatie onder de hindoes. Als reactie hierop begonnen de brahmanen de leerstellingen en praktijken van de Sanátan Dharma te codificeren en te organiseren (Hoefte, 1998, 166).

De Árya Samáj die op de hoogte was van de vreemde overheersende culturen in Caribische overzeese kolonies stuurde missionarissen om de hindoe migranten te beschermen en te bekeren (Bakker, 2002, 64). Ook dit wordt bevestigd door Pt. Ramcharan. Hij vertelt dat een reeks van Árya Samáj-missionarissen drie Caribische koloniën bezochten. In 1910 kwam de eerste groep in Brits-Guyana en Trinidad aan. In Suriname kwamen de eerste Árya Samáj vertegenwoordigers in 1912 aan. Deze werden door de plantagedirecteuren als onruststokers gezien (Bakker, 2002, 64; Hoefte, 1998, 166). De Samáj's, zoals ze werden genoemd, brachten opschudding teweeg binnen de hindoe gemeenschappen vanwege hun hervormingsgedachten (Bakker, 2002, 63). Deze missionarissen vertelden de migranten dat elk individu een brahmaan kon zijn op basis van kennis en correct gedrag. In zowel Suriname, Guyana en Trinidad werd er door de Árya Samáj leiders en orthodoxe brahmaanse priesters sterk gedebatteerd over de leerstellingen. In de verschillende landen van het Caribisch gebied eindigden de grote debatten in gewelddadige botsingen (Vertovec, 1996, 15).

In 1930 had de Árya Samáj in het Caribisch gebied veel meer hindoes bekeerd dan in heel India. Evenals in India werden de brahmaanse gebruiken gestandaardiseerd en nationale verenigingen georganiseerd. In dit jaar werd in Suriname de Arische parapluvereniging Arya Dewaker opgericht (De Klerk, 1998, 193-197). De roep van brahmanisering van het Caribisch hindoeïsme oftewel de Sanátan Dharma werd steeds luider. De strijd met de Árya Samáj had een belangrijke bijdrage geleverd bij de eenwording van de brahmaanse elite. Hierdoor werd het brahmanisme³⁵ geïstitutionaliseerd en werden er nationale hindoeverenigingen opgericht.

³⁵ Dominantie van het hindoeïsme door brahmanen van de hoogste kaste.

In 1929 werd in Suriname de Sanatan Dharm Maha Sabha opgericht die zorgde voor homogenisering en éénwording van de hindoebelangen (Choenni, 2014, 57). In Suriname werd door de brahmanen middels een centrale organisatie, activiteiten van alle Sanátaní hindoes gecontroleerd. Ook werd de Maha Sabha (de overkoepelende organisatie van de Sanátan Dharma belangrijk. Deze organisatie fungeerde als centrale spreekbuis van de Sanátaní hindoes. Zij vertegenwoordigde de gemeenschap in contacten met de koloniale overheid, andere religieuze groeperingen en het hindoeïsme internationaal.

Door de erkenning van zelfbeschikkingsrecht der volkeren en algemeen kiesrecht in 1948 trad het georganiseerde hindoeïsme toe tot partijpolitiek ter bevordering van gemeenschapsbelangen. De brahmaanse leiders van Sanátan Dharma in Suriname vervulden een belangrijke rol in de verkiezingen sedert de invoering van het algemeen kiesrecht en zaten in de coalitie sinds 1940 (Dew, 1978). In 1947 richtten ze de Surinaamse Hindoe Partij (SHP) op. In 1949 ging deze partij met andere hindoestaanse partijen over tot het vormen van de Verenigde Hindoestaanse Partij (VHP). In 1973 werd de naam van deze partij veranderd in de Vooruitstrevende Hervormings Partij (Van der Veer & Vertovec, 1991, 173).

Door de Tweede Wereldoorlog werd er aandacht besteed aan het culturele erfgoed van de Hindostanen in Suriname. In Paramaribo werden er internaten gebouwd voor hindoekinderen vanwaar ze makkelijker het voortgezet middelbaar- en hoger beroepsonderwijs in Paramaribo konden volgen. De hindoe-organisaties richtten in de jaren zestig en daarna stads- en districtsscholen op voor lager en voortgezet onderwijs. De Sanatan Dharm had in 1959 een lagere school en in 1960 een mulo-school opgericht gevolgd door tal van andere scholen (Ashruf, 161; Choenni & Choenni, 2012, 488).

Daarnaast werden de Hindostanen door de staatsregeling van 1948 vanwege het algemeen kiesrecht, bewust op politiek gebied, waardoor ze politieke partijen oprichten op basis van cultuur en etniciteit. Als reactie op de Creoolse cultuurnationalistische beweging Wi Egi Sani, die een assimilatie ideaal beoogde, werd in 1952 de Hindostani Nauyuwak Sabha opgericht die het behoud van eigen hindoestaanse cultuur en identiteit beoogde. Dit zorgde voor verdere polarisatie tussen de Creolen en de Hindostanen. Als reactie hierop publiceerde Jnan Adhin in 1957 de essay 'Eenheid in Verscheidenheid'. Hiermee streefde Adhin naar een gemeenschappelijke eenheidscultuur waarbinnen elke bevolkingsgroep haar eigen cultuur en traditie kon behouden (Adhin, 1957, 38).

Tevens werd door de verbroederingspolitiek (1958-1967) tussen Jagernath Lachmon en Johan Adolf Pengel de basis gelegd voor de politieke en sociaaleconomische emancipatie van Hindostanen, met als gevolg de groei van zelfbewustzijn en verdere institutionalisering van de Hindostaanse cultuur (Algoe, 2017, 101-113; Ramsোধ & Bloemberg, 1995, 12-19).

In de zestiger jaren probeerden de Hindostanen aan de Surinaamse gemeenschap hun cultureel erfgoed bekend te maken. Door de VHP-PNP regering (1969-1973) werd Holi-Phagua en Id-ul-Fitr verheven tot nationale feestdagen (Algoe, 2009, 29-32). Ook werden er invloedrijke mandirs in de stad en district gebouwd om de eeuwenoude sociaal-culturele en religieuze tradities voort te kunnen zetten en te ontplooiën.

Uit bovenstaande is gebleken dat de religieuze organisaties in eerste instantie werden opgericht om de culturele en religieuze identiteit in Suriname te behouden, maar ook om op politiek en cultureel gebied een wezenlijk bijdrage te leveren. Om een gelijke waardering in de Surinaamse samenleving te krijgen werd het voor de religieuze organisaties duidelijk om invloed te verwerven op politiek gebied. Zo kon Lachmon van de VHP in samenwerking met Pengel van de NPS door de verbroederingspolitiek, de Hindoestaanse cultuur verder institutionaliseren waardoor het hindoeïsme gelijkwaardig werd gesteld aan het christendom in Suriname.

Hoofdstuk 6 Invloed van India op het hindoeïsme

In de voorgaande hoofdstukken is beschreven dat de hindoegemeenschap in Suriname, India zag als de bakermat van hun oorsprong en cultuur of culturele erfgoed. De Hindostanen bleven trouw aan hun eigen cultuur en religie en sloten zich op basis hiervan enigszins af van de rest van de Surinaamse bevolking.

Pt. Ramsoedit vertelde dat sedert de Hindostanen voet aan wal zetten op Surinaamse bodem, ze vast hebben gehouden aan hun religie. Door de jaren heen heeft het hindoeïsme in Suriname een zekere mate van ontwikkeling doorlopen. In dit proces heeft India duidelijk zijn stempel gedrukt vanwege het diasporabeleid van de Indiase overheid, invloed van Bollywood en de komst van de priesters van verschillende stromingen. Maar ook de hedendaagse communicatietechnologie zoals sociale media (Facebook, TikTok, Instagram en andere website applicaties) heeft een steentje bijgedragen. Onder invloed van deze ontwikkelingen wordt aan het traditionele hindoeïsme geleidelijk opnieuw vormgegeven. Door deze factoren vindt er gaandeweg door de jaren heen een herleving plaats van de traditionele cultuur van India. In dit hoofdstuk wordt onderzocht hoe deze herleving zicht manifesteert en in welke mate er sprake is van een authentieke voortzetting of juist van een nieuwe geconstrueerde vorm van traditie ('verzonnen tradities'). Een belangrijke theoretische referentie kader is die van de zogenaamde 'verzonnen tradities' van Eric Hobsbawm (1983).

6.1. 'Invention of tradition'

Eric Hobsbawm (1983, 1, 2) maakt in zijn boek *The invention of tradition* een onderscheid tussen oude traditionele gebruiken oftewel authentieke tradities en verzonnen tradities. Volgens hem zijn sommige tradities die oud lijken vrij recent van oorsprong en verzonnen of uitgevonden. Verzonnen tradities zijn tal van gebruiken/ symbolen en rituelen die als oud gepresenteerd worden maar recentelijk zijn uitgevonden. Het streven bij deze praktijk is om bepaalde verloren gedachten, waarden en gedragspatronen van het verleden opnieuw te introduceren, zodat ze in de huidige context betekenisvol blijven.

Deze gevonden of herontdekte tradities zijn meestal een reactie op nieuwe maatschappelijke omstandigheden, waarbij geprikkeld door moderne media men teruggrijpt op een geconstrueerd verleden om een gevoel van continuïteit te creëren. Aan de ene kant wordt er ingegrepen in de moderne wereld door iets nieuws aan de bestaande gebruiken toe te voegen. Terwijl men zich aan de andere kant vasthoudt aan oude vertrouwde tradities. Uitvinden van tradities is een proces van formalisering en ritualisering door te verwijzen naar een volmaakt verleden. Het uitvinden van tradities is dus een proces waarin nieuwe praktijken als vanzelfsprekende aanvullingen worden gepresenteerd, terwijl ze in werkelijkheid relatief recent en doelgericht zijn geconstrueerd (Hobsbawm, 2000, 1, 2, 4, 11). In Suriname en elders wordt door het contact met India aan oude traditionele gebruiken nieuw leven ingeblazen. Het contact met India wordt in stand gehouden door tal van factoren die in de onderstaande paragrafen worden beschreven.

6.2. Het Indiase overheidsbeleid en verbondenheid

De meeste Hindostanen in Suriname voelen zich op cultureel gebied in meer of minder mate verbonden met India. Dit is mede te danken aan de leden van de culturele, economische en politieke elite van de Hindostaanse samenleving alsook de Indiase overheid waardoor er een verbreiding plaatsvindt van het hindoe cultureel erfgoed in Suriname (Bal & Sinha-Kerkhoff, 2003, 215).

Ten aanzien van de Indiase overheid kan worden gesteld dat zij hun emigranten en nazaten beschouwen als een verlengstuk van de Indiase natie vanwege hun gemeenschappelijke Indiase identiteit en gedeelde oorsprong. De Indiase overheid kwam met een beleid om de band tussen India en zijn diaspora³⁶ te versterken door middel van verschillende programma's. Op 9 januari 2002 werd de Pravasi Bharatiya Divas, of te wel de Indiase emigrantendag uitgeroepen om eer te betonen aan de Indiase diaspora voor hun bijdrage aan de ontwikkeling van India.

³⁶ De Indiase diaspora zijn mensen die in India geboren waren maar buiten de grenzen van India wonen. De Indiase diaspora bestaat uit de niet-ingezetenen die Indiase staatsburgerschap hebben en naar een ander land zijn verhuisd en mensen van Indiase afkomst tot en met de vierde generatie (Dubey, 2003, 167).

Op deze dag wordt jaarlijks een conferentie gehouden in India die wordt aangeduid als the ‘largest gathering of the global Indian Family’, of ‘the long awaited homecoming’ (Bal & Sinha-Kerkhoff, 2003, 215, 216). Op deze conferentie worden kwesties die verband houden met de diaspora besproken en lezingen gehouden om verbinding te maken met de diaspora (Desai, 2014, 104).

De Indiase overheid heeft betrekkingen met de Surinaamse overheid op het gebied van onderwijs, wetenschap en cultuur. Het hoofd van het Bureau Onderwijsinformatie & Studiefaciliteiten van het MinOWC, de heer S. Oedairadjsingh³⁷ (2025) gaf aan dat de Indiase overheid tal van beurzen in de vorm van verkorte trainingen op diverse gebieden ter beschikking stelt voor Surinamers. Voorheen werden er ook beurzen aangeboden aan Surinaamse studenten die een bachelor, master of Doctor of Philosophy (PhD) studie wilden doen in India. De Indiase overheid biedt via de Indian Council for Cultural Relations (ICCR) ook beurzen op cultureel gebied aan gewone burgers om onder andere een verkenningstour te maken naar India met als doel dat zij bekendheid krijgen en zich betrokken voelen met India.

Uit persoonlijke communicatie met enkele Surinaamse Hindostanen bleek dat die zijn ingeburgerd in de Surinaamse samenleving maar een verdeelde mening hebben over India en Indiërs. Een deel had een positieve indruk over India, terwijl een ander deel een negatief beeld had bijvoorbeeld vanwege de Indiase sociale controle, gewoonten en tradities als het kastenstelsel. De meeste informanten gaven aan dat ze op cultureel gebied verbonden zijn met India maar op nationaal gebied voelen zij zich Surinamer. Pt. Ramsoedit noemt zichzelf een trotse Surinamer:

‘Ik ben in Suriname geboren en getogen. Ik ben mijn voorouders dankbaar dat zij naar Suriname zijn gemigreerd. Ik ga regelmatig naar India voor kennisverrijking, maar heb toch moeite met de mentaliteit van de Indiërs en hun ‘slordigheid’.

Terwijl Pt. Mahtabsing zich eerder identificeert met een Indiër, omdat hij jaarlijks 6 tot 7 keren naar India gaat vanwege zijn hoedanigheid als voorzitter van de Vishnu Hindu Forum in India. Dit forum controleert alle hindoe-organisaties in de wereld. Hij heeft in India zijn paṇḍitopleiding gedaan en heeft daarvoor 11 jaar daar gewoond.

³⁷ Geïnterviewd op 09 september 2025 te Paramaribo.

Volgens verschillende informanten, onder andere Pt. Mahtabsing en Pt. Ramsoedit, hebben de hindoes vooral een religieuze band met India omdat het hindoeïsme daar is ontstaan en ontwikkeld. Pt. Mahtabsing benadrukt dat de belijders, maar vooral de paṇḍit's van de Sanátan Dharm in Suriname zich verbonden voelen met India omdat zij regelmatig de astrologische kalender van India op de feestdagen in Suriname moeten raadplegen.

Mevrouw Delia Ramlagansing³⁸ (2025) een gelovige vrouw van de Sanátan Dharm identificeert zich als een Surinamer, maar vertelde dat vanwege haar religieuze achtergrond zij zich sterk verbonden voelt met India. Ze vertelt dat de verschillende incarnaties van Heer Vishṇu, namelijk Ráma en Kriṣṇa en hun geboorteplaatsen, Ayodhyá en Mathurá, in India te vinden zijn alsook verschillende andere bedevaartsoorden en heilige mandirs. Zo komen bijvoorbeeld de 12 *jyotirlinga*'s van Shiva met zijn goddelijke energie, ook in India voor. Deze *jyotirlinga*'s, zijn de verblijfplaatsen van Shiva en de volgelingen van Shiva brengen regelmatig bezoekjes aan deze pelgrimsoorden. Chitra Mohkamsing³⁹ (2025) een gelovige vrouw van de Sanátan Dharm gaf aan dat ze op de eerste plaats een Surinamer is, maar toch graag naar India zou willen gaan en een reis langs de 12 *jyotirlinga*, die een maand kan duren, zou willen maken om zegeningen van Heer Shiva te mogen ontvangen. Pt. Ramsoedit vertelde dat zijn wens om te reizen naar de 12 *jyotirlinga* is vervuld. Dit heeft hij kunnen doen door India verscheidene keren te bezoeken.

Uit de gesprekken met de informanten kwam naar voren dat vele Hindostanen zich verbonden voelen met India vanwege de religieuze achtergrond van hun voorouders, namelijk het hindoeïsme en de bedevaartsoorden; cultuur en religieuze feesten, maar de meesten voelen zich op nationaal gebied een geboren en getogen Surinamer.

De meeste nakomelingen van de immigranten hadden India nooit gezien en hadden ook geen behoefte om zich daar te vestigen. Ook al hadden ze contact met familie en vrienden in India, was het moeilijk voor ze om dat te onderhouden (Bal et al., 2003, 220). Toch zijn een aantal Hindostanen op zoek gegaan naar hun roots in India en zijn bepaalde contacten hersteld. Dit bleek ook uit een gesprek met mevrouw Shakoentala Ramsaran⁴⁰ (2025) die volgeling is van de Arya Samaj.

³⁸ Geïnterviewd op 22 november 2024 te Para. Ze is 81 jaar en beleid het hindoeïsme en maakt deel uit van de Sanátan Dharm. Ze is mandir-bezoeker van de Shrí Shiv Rám Mandir en de Súrya Mandir.

³⁹ Geïnterviewd op 12 mei 2025 te Nieuwe Grond. Maakt deel uit van de religieuze organisatie Sanátan Dharm en is 74 jaar en een trouwe mandir-bezoeker van de Shrí Shiv Rám Mandir.

⁴⁰ Geïnterviewd op 5 april 2025 te Domburg. Mevrouw S. Ramsaran is 69 jaar en woont op Domburg.

Hoewel haar grootvader uit India als contractarbeider naar Suriname was gekomen, terwijl zij en haar ouders hier geboren en getogen waren, hadden zij geen behoefte gehad om zich in India te vestigen. Maar mevrouw Ramsaran en haar ouders zijn meerdere malen naar India geweest om de diverse cultuur en religieën in India te beleven.

De nakomelingen van de contractarbeiders hebben naar mijn inziens het Hindostaanse culturele erfgoed in Suriname behouden en doorgegeven, waardoor ze een belangrijke stempel hebben gedrukt op de perceptie van India en de betekenis van India voor de identiteit.

6.3. Herleving van het hindoeïsme binnen de culturele organisaties

Volgens Hobsbawm (2000, p. 11) voelen de culturele elite zoals de paṇḍit's van de verschillende hindoe organisaties zich verbonden met India en zorgen voor verbreiding van het hindoeïsme. Deze organisaties doen een beroep op de hindoes om culturele continuïteit te waarborgen. Dit is vooral van belang wanneer er sprake is van vervreemding of verwatering van religieuze praktijken.

Pt. Mahtabsing geeft aan dat organisaties zoals de Sanatan Dharm in Suriname, samen met paṇḍit's, intensief contact onderhouden met hindoe-organisaties in India:

‘De contacten met India zorgen ervoor dat Indiase paṇḍit's en geestelijken regelmatig Suriname bezoeken om religiositeit en spiritualiteit te versterken. De paṇḍit's dragen kennis over door lezingen te houden in mandir's over religieuze verhalen, normen, waarden en tradities. Ook worden religieuze feestdagen die tot voor kort niet zo bekend waren zoals bijvoorbeeld Shivrátri en Navrátri geïntroduceerd. Daarnaast wordt het Chaṭh Pújá-feest, zonnegodverering, de laatste drie jaren vaker gevierd. Eveneens wint Makar Sankránti (zonnewende) aan populariteit en wordt conform de geschriften uit India gevierd. Verder zijn Karwá Cauth (ritueel voor gehuwde vrouwen), Párthiv-Shiva pújan (rituele verering van Shiva), Gaṇesh Caturthí (religieus feest gewijd aan Gaṇesha) opgenomen in het hedendaagse hindoeïsme in Suriname’.

Op de vraag of er hernieuwde aandacht is voor Indiase feestdagen in Suriname zegt Pt. Ramsoedit het volgende:

‘de laatste drie jaren zijn de feestdagen zoals de Sítá Navamí (geboorte dag van Sítá), Rádhá Ashṭamí (geboorte dag van Rádhá), Parsurám (Parashuráma) Jayantí (geboortedag van Parsurám), Gangá Dashahará (Ganga Dussehra), Gaṇesh Jayantí (geboorte dag van Gaṇesha) en Durgá Pújá (eredienst gewijd aan godin Durgá) opgenomen in de jaarkalender van Sanatan Dharm en moeten door de mandir’s gevierd worden’.

Alhoewel deze feestdagen zijn opgenomen in de jaarkalender worden deze feestdagen naar mijn mening niet door alle Sanátan mandir’s gevierd vanwege de hoge uitgaven en veelheid aan feestdagen. De meeste mandir’s kiezen ervoor om de feesten te vieren waarvan er gelovigen zijn en het druks worden bezocht zoals Durgá Pújá of Gaṇesh Jayantí.

Door de contacten met India vindt er een herleving plaats van de feestdagen die niet of minder bekend waren in Suriname. Dit wordt volgens Hobsbawm (2000, 11) verzonnen of ‘uitgevonden’ tradities genoemd. De omarming van deze tradities wordt positief ervaren als verrijking. Dit zorgt voor versterking van de culturele en religieuze banden met India.

Ramcharan van de Arya Dewaker vertelt dat de Árya Samáji’s in Suriname een religieuze connectie hebben met India op basis van authenticiteit van de religieuze tradities. Voor religieuze en culturele activiteiten worden producten gebruikt die afkomstig zijn uit India zoals benodigdheden voor een *hawan* (vuuroffer).

De leden van verschillende stromingen in Suriname staan regelmatig in contact met geleerden in India en de moederorganisaties van hun beweging. Volgens Pt. Ramcharan hebben de contacten geresulteerd in kennisoverdracht door priesters, en opleidingen. Volgens Pt. Vishal Badrising⁴¹, Renuska Merhai⁴² en Ajai Haripersad⁴³ faciliteren deze contacten kennisuitwisseling door lezingen, meditatie sessies en cursussen die de Indiase geleerden in Suriname verzorgen.

⁴¹ Geïnterviewd op 18 Augustus 2025 te Kwatta. Een Pt. in de *ashram* van ISKCON (International Society for Krishna Consciousness) in Suriname

⁴² Geïnterviewd op 21 augustus 2025 te Zorg en Hoop. Zij kwam 20 jaar geleden in contact met de Brahma Kumari beweging in Suriname. Ze heeft toen een cursus gevolgd over positief denken en de Raja Yoga cursus en langzamerhand is ze zich daarin gaan verdiepen. Ze is nu inwoner van de Brahma Kumaris ashram aan de Cattleya straat te Zorg en Hoop.

⁴³ Geïnterviewd op 22 augustus 2025 te Paramaribo. Hij is coördinator van de Sri Sathya Sai International Organisation Suriname in Paramaribo.

Op deze wijze worden de oude spirituele tradities opnieuw tot leven gebracht. Omgekeerd reizen Surinaamse paṇḍit's en leden van de verschillende stromingen naar India om hun kennis te verdiepen en uit te breiden.

Binnen de grote culturele organisaties bestaat er een grote zorg met betrekking tot jongeren participatie. Het blijkt dat jongeren niet geïnteresseerd zijn in authentieke gebruiken. Zowel Pt. Ramcharan als Pt. Ramsodit geven aan dat beide organisaties een jongerenraad hebben die proberen jongeren te betrekken bij spirituele en religieuze activiteiten binnen hun organisatie. Toch blijkt dat in het algemeen de opkomst van de jongeren in de mandir's van de Sanatan Dharm en de Arya Samaj gering blijft. Pt. Mahtabsing zegt dat daarom op de bijzondere scholen de basisbegrippen van de Sanátan Dharma opnieuw worden ingevoerd om bewustwording te creëren en om waarden en normen in het dagelijks leven toe te passen.

Pt. Ramsodit geeft aan dat Sanatan Dharm daarnaast ook gebruik wil maken van de technologie, door een applicatie te ontwikkelen waarmee jongeren Hindí kunnen leren via moderne mediaprogramma's. Op deze manier hoopt men jongeren te motiveren om actief mee te doen aan religieuze en spirituele activiteiten.

Er kan worden geconcludeerd dat religieuze en culturele organisaties in Suriname structurele contacten onderhouden met de moederorganisaties in India via paṇḍit's, digitale media en educatieve uitwisselingen. Door de verbondenheid die er bestaat tussen deze organisaties in India vindt er een herleving plaats van de hindoe-tradities en gebruiken. Hierdoor wordt de religieuze en culturele identiteit van de Hindostaanse gemeenschap in Suriname versterkt.

6.3.1. Herleving van kleine stromingen

De Sanatan Dharm is tot de dag van vandaag de meest dominante organisatie binnen de hindoe-gemeenschap in Suriname. Zoals reeds eerder is uitgelegd bestaat het hindoeïsme van oudsher uit een grote diversiteit aan stromingen uit India. Velen van deze stromingen vonden tijdens de migratie van contractarbeiders hun weg naar Suriname maar raakten langzamerhand op de achtergrond door de sterker wordende greep van de dominante Sanatan Dharm. Opvallend is dat vanaf de 80er jaren van de éérentwintigste eeuw er een herleving plaatsvindt van deze reeds afgezwakte kleine stromingen in Suriname.

Vanaf deze periode werd er belangstelling gewekt voor de eredienst van Kálí Mái, hoofdzakelijk door de influx van grote aantallen Guyanezen naar Suriname waarvan bekend is dat ze Kálí Mái vereerders zijn. De oorsprong van Kálí Mái verering ligt in het deelstaat Madras (huidige Tamil Nadu) vanwaar de meeste Guyanese contractarbeiders werden gehaald. Deze kleine groep werd gekenmerkt door onder andere de verering van de Godin Mariamman, dierenoffers, vuurloop, bezetenheid enzovoorts. In deze periode waren er al mandirs in Mariënborg ter verering van Kálí waarin de Guyanezen een dominante rol vervulden. Sinds 1981 werd in de Maha Kali Devi Mandir te Mariënborg twee keer per jaar door Rohan Lall (stichter van de Kálí Mái Pújá) de rituelen verricht. Na de moord op Rohan Lall raakte de eredienst aan Kálí op deze plek in verval, maar werd door Budhram Ramphal in een ander Kálí-tempel te Mariënborg de Kálí Mái Pújá voortgezet (Bakker, 1999, 122, 125, 127, 136 & Bakker, 2002, 71).

De heer Dharmpal geeft aan dat er ook een herleving plaatsvindt van de Kál Bhairo-beweging in Suriname. Maandelijks wordt er één keer een tempeldienst gehouden in de Shrí Mahá Kálí Durgá Mandir. Jayant Jogie⁴⁴ die een trouwe bezoeker is van deze mandir geeft aan dat de invloeden van deze mandir afkomstig zijn van Guyana, maar dat ze bij deze mandir geen dieren offeren.

Volgens Pt. Mahtabsing wordt de laatste 40/50 jaar op internationaal gebied via missie- en zendingsorganisaties activiteiten ontplooid om Indiase religieuze en spirituele⁴⁵ tradities levend te houden. Pt. Mahtabsing zegt:

‘Door de internationale missie-initiatieven en het blijvend contact van Surinaamse hindoes met India, hebben in de afgelopen decennia verschillende kleinere religieuze en spirituele stromingen hun weg naar Suriname gevonden. De meest opvallende spirituele stromingen die naar Suriname kwamen zijn de Shrí Satya Sáí, Hare Krishṇa en de Brahmá Kumári’s’.

De Shrí Satya Sáí⁴⁶ kreeg volgens de heer Haripersad bekendheid in Suriname door contacten met Nederland en India.

⁴⁴ Geïnterviewd op 25 Augustus 2025 te Hare Rama weg.

⁴⁵ Spiritualiteit is een persoonlijke zoektocht naar zingeving, innerlijke groei en verbinding met je zelf of iets hoger.

⁴⁶ Volgens de heer Haripersad zijn er in Suriname volgelingen van deze organisatie aanwezig. Deze organisatie heeft zijn naam te danken aan Sathya Sai Baba die een Indiase *guru* was die in 1926 geboren werd in India en in 1967 deze organisatie oprichtte. Volgens hem is het doel van alle spirituele praktijken de transformatie van het hart wat moet leiden tot zelfrealisatie. Het pad naar zelfrealisatie is de weg naar wereldvrede en harmonie.

Het hoofdcentrum is gevestigd in Paramaribo en heeft meerdere afdelingen waarvan één is gevestigd in Nickerie en één in Saramacca. Deze centra dienen als plaatsen voor gebed, studie, gemeenschapsvorming en spirituele beoefening. Deze organisatie voert diverse humanitaire alsook sociale projecten uit in Suriname door contacten met Indiase en buitenlandse organisaties te onderhouden. De Hare Krishnabeweging kwam in de 70 er jaren van de ééntwintigste eeuw op in Suriname. Het doel van deze beweging is om het hart te zuiveren en het Krishnabewustzijn te verspreiden. Het centrum van ISKCON Suriname, is gevestigd in Paramaribo (Bakker, 1999, 117). Vishal Badrising⁴⁷(2025) vertelde als vicevoorzitter van Hare Krishnabeweging in Suriname dat toegewijden van deze beweging vanuit Guyana ons land binnenkwamen. Er vond een herleving van de *Harinám Sankírtan*-activiteiten. Deze werden overwegend in Nickerie en Paramaribo georganiseerd. Hierbij werd door de leden middels zang, dans en muziek de heilige namen van Krishna gereciteerd. Volgens Badrising komen jaarlijks *guru's*, monniken en *brahmacarya's* vanuit India naar Suriname om de volgelingen van deze beweging te trainen in de cultuur, regels, het pad van *bhakti* (liefdevolle toewijding aan Krishna) en bepalingen van het Krishnabewustzijn. Er zijn vanuit Suriname ook leden van de Hare Krishnabeweging naar India om cultuurelementen en kennis te vergaren. Doordat er regelmatig contact bestaat met India zijn nieuwe feestdagen erbij gekomen zoals de Ratha Yátrá (karfestival) en Candan Yátrá⁴⁸.

Ook de Brahma Kumaris beweging⁴⁹ is al jaren actief in Suriname vanwege de vrouw bewuste filosofie. Volgens Merhai werd in de 80er jaren van de vorige eeuw een missie naar Suriname gestuurd vanuit India, onder leiding van zuster Krishna, om de kennis van deze beweging te verspreiden. Deze beweging concentreert zich op meditatie, kennis, morele en spirituele principes en waarden. In Suriname zijn vier centra gevestigd namelijk te Zorg en Hoop, Nieuw-Nickerie, Kwatta en Tout Lui Faut.

De uitgangspunten van deze organisatie zijn liefde, onbaatzuchtige dienstbaarheid, vrede en geweldloosheid.
⁴⁷ Vishal Badrising is vicevoorzitter van Hare Krishna-beweging in Suriname. Hij is in oktober 2024 naar India geweest voor een 8 maanden lang durende training in het dorp Mayapur in de staat West-Bengalen. Gedurende zijn verblijf in India is hij getraind in *pújá*, *samskára's*, *yoga* en rituelen. Momenteel fungeert Badrising als *pañdit* voor de toegewijde van Krishna en houdt *pújá's* en *yagya's*.

⁴⁸ Volgens Badrising zijn Ratha Yátrá en Candan Yátrá devotionele en culturele volksfeesten ter ere van God Jagannath. Tijdens Ratha Yátrá trekken versierde wagens met beelden van Jagannath door de wegen met zang en muziek. Bij Candan Yátrá worden de beelden van God Jagannath ingesmeerd met sandelhoutpasta en zingend op de boot geplaatst of door de tempel rondgedragen

⁴⁹ Merhai vertelde dat De Brahma Kumari-beweging in 1937 werd opgericht in de Indiase stad Hyderabad door Prajapita Brahma (1876-1969) en deze beweging pas na de dood van de leider zich spreidde buiten India.

Vanuit deze centra worden lezingen, workshops en meditatiecursussen gehouden. Deze centra worden geïnstrueerd door het hoofdkwartier die in Rajasthan in India is gevestigd.

Door de komst van nieuwe stromingen of religieuze organisaties is de Surinaamse hindoeïe gemeenschap diverser geworden. Na persoonlijke communicatie met informanten uit de diverse stromingen blijkt dat ze allen de spirituele kennis verkondigen zoals het in de heilige geschriften staat geschreven. Merhai geeft aan dat de heilige geschriften van de Brahma Kumaris Murlí's wordt genoemd. Ook Haripersad geeft aan dat de spirituele kennis van de Shrí Satya Sáí wereldwijd wordt verkondigd uit de 16 *Váhini's*. Bij religieuze organisaties als de Hare Krishnabeweging en de Brahma Rishi Gáyatrí Sansthán⁵⁰ vindt door binnenlandse als buitenlandse invloeden op ritueel gebied wel verandering plaats.

Pt. Ramsedit en Pt. Mahtabsing benadrukken dat binnen de Sanatan Dharm Maha Sabha de rituelen die uitgevoerd worden bij de 16 sacramenten van het hindoeïsme afkomstig zijn uit India. Maar bij uitzonderlijke situaties worden ze aangepast aan de Surinaamse situatie. Pt. Mahtabsing geeft aan dat rituelen rondom de *Muṇḍan Sanskár* (inwijdingsritueel van een kind) in India veel uitgebreider zijn dan in Suriname. Ook gaf Pt. Ramsedit aan dat in Suriname niet alle benodigdheden aanwezig waren om een bepaald ritueel uit te voeren. In dit geval moest er dan worden geïmproviseerd. Maar door de recente contacten met India en de vele *pújá bhawan's* (verkooppunten van Indiase rituele producten in Suriname) zijn de benodigdheden van de meest bekende rituelen volop beschikbaar. Wat ook opvalt is dat lezingen en diensten bij de meeste spirituele stromingen in het Nederlands worden gehouden. Zo wordt volgens Badrising lezingen bij de Hare Krishnabeweging in het Nederlands gehouden. Ook zijn alle boeken die deze beweging ter beschikking stelt aan de gemeenschap in het Nederlands geschreven.

Merhai geeft aan dat binnen de Brahma Kumaris dit ook gebeurt zodat de kennis toegankelijker wordt voor de jongere generaties en de niet Hindí sprekkenden. Deze aanpassing staat in lijn met internationale richtlijnen en duurzame praktische toegankelijkheid.

⁵⁰ In Suriname is de hoofdtempel van deze beweging gevestigd in de *Súrya Mandir* (Zonnetempel) op de hoek van de Verlengde Gemenelandsweg en de Zinniastraat in Paramaribo. Binnen deze beweging is eenieder gelijk en wordt de *Gáyatrí Mantra* door eenieder gereciteerd (Bakker, 1999, 112-116). Op het heel complex zijn er bij-mandirs gebouwd en loges voor rondreizende *gurus* die gedurende hun verblijf in Suriname daar kunnen logeren. Buiten Paramaribo heeft deze beweging drie afdelingen waarvan een in Nickerie.

Na onderzoek blijkt dat de laatste 10 jaren er een positieve samenwerking is tussen de verschillende spirituele en religieuze hindoestromingen in Suriname. Vandaag de dag bestaat er bij talloze momenten zoals religieuze feestdagen en lezingen, een collectieve en religieuze samenzijn van de verschillende stromingen. Toen de Hare Krishnabeweging zijn intrede deed in Suriname, werd het niet geaccepteerd door de Sanatan Dharm. Maar heden bestaat er wel een goede samenwerking tussen deze twee organisaties.

Pt. Ramsoedit gaf aan dat aan de Hare krishnabeweging werd gevraagd om te zorgen voor voeding en het zingen van *bhajan* en *kirtan* op een jaarlijks terugkerend evenement van de Sanatan Dharm, de Shrí Shiv Párhiv Pújan Samároh. Merhai gaf aan dat bij Shiv Rátri en bij Krishṇa Janamashtámí de mandir's van de Sanatan Dharm, de Brahma Kumaris uitnodigen om meditatie te doen en een korte speech te houden.

Deze bijeenkomsten versterken de samenhang tussen de verschillende religieuze stromingen binnen de hindoeïstische gemeenschap in Suriname. Uit onderzoek blijkt dat De Sanatan Dharm de leidende positie in Suriname handhaaft, ondanks het feit dat diverse religieuze stromingen het land zijn binnengekomen. Dit heeft uiteindelijk geleid dat er een herleving heeft plaatsgevonden van diverse religieuze en spirituele bewegingen en hun activiteiten. De basiskennis van de heilige geschriften blijven overeind terwijl de nieuwe rituele praktijken zich aanpassen aan lokale omstandigheden.

6.4. Invloed van Bollywoodfilms

Bij de ontwikkeling van het hindoeïsme heeft Bollywood, de grootste Indiase filmindustrie in Bombay, een zekere mate van invloed gehad op het denken en manier van handelen van de Hindostanen. Voor de Hindostanen in Suriname is Bollywoodfilm vanaf 1930 veel meer geweest dan bron van vermaak. Door Bollywood kregen Hindostanen meer inzicht in tal van aspecten van het leven in India zoals, taal, religie, kleding, dans, muziek enzovoorts. Deze aspecten zijn ook cruciaal geweest voor de identiteitsvorming van de Hindostanen. De Bollywoodfilms en-liederen zorgen niet alleen voor beïnvloeding op cultureel gebied maar ook worden normen en religieuze waarden bijgeschaafd (Mohkamsing, 2018, 241). Verder geeft Bollywood ook bekendheid aan culturele en religieuze zaken, die tot de komst van de Hindi films en Bollywood liederen onbekend waren in Suriname.

Door al de nieuwigheden die men nu te zien en te horen kreeg, heeft er dus een ‘herleving’ plaatsgevonden van verschillende tradities, gebruiken, religieuze feesten, gedenkdagen, rituelen enzovoorts. Op de televisiebuis verschijnen ook verschillende shows die periodiek of jaarlijks worden getoond in India en betrekking hebben op Bollywood. Hierbij denken we aan talkshows, dans, zang en muziek shows die een behoorlijke invloed hebben in het leven van de Hindostanen alsook van andere bevolkingsgroepen. Volgens Kishan Ramsaran⁵¹ (2025), jonge heer van de Sanatan Dharm, vindt dat de beïnvloeding niet alleen plaats vindt door de Bollywoodfilms maar ook door televisieseries. Op de televisiebuis worden volgens hem series vertoont met aspecten als actie, romantiek, erotiek, drama, religie, zang, muziek en dans.

Hiervan zijn de *bhakti*-series een belangrijk genre dat ervoor zorgt dat de hindoes meer bekendheid krijgen over religie en devotie. Ook de series met rituelen bij een huwelijk, *ghar pravesh*, geboorte, dood geven bekendheid over de Indiase tradities.

Door de Hindifilms en televisieseries is de kennis over het hindoeïsme, hindoemythologie en de geschiedenis van India toegenomen. Ze hebben ook invloed op jongeren die de personages in de films zagen als voorbeeldfiguren en inspiratiebronnen waardoor hun identiteit wordt beïnvloed (Mohkamsing, 2018, 354, 255). Alhoewel de kijkers weten dat binnen Bollywood alles nagespeeld of verzonnen is, worden aspecten als religieuze gebruiken, tradities, religieuze feestdagen, dans en muziekstijlen gewoon overgenomen of gebruikt.

Vanaf de 21^e eeuw vindt culturele en religieuze beïnvloeding vanuit India plaats door middel van sociale media kanalen zoals Facebook, TikTok, WhatsApp, Instagram enzovoorts. Vanuit dit medium worden foto- en videomateriaal over de Hindostaanse cultuur en religie verspreid. Pt. Badrising gaf aan dat via deze platforms de Hare Krishnabeweging in Suriname op de hoogte blijft van religieuze en culturele activiteiten in de centra van de Hare Krishnabeweging in India. Deze activiteiten vinden ook in Suriname plaats alleen wordt het enigszins aangepast aan de Surinaamse situatie. ISKCON Suriname plaatst regelmatig updates en video's via Facebook en Instagram. Volgens Badrising, worden deze platforms gebruikt om evenementen aan te kondigen, spirituele lezingen te delen zodat de gemeenschap zich betrokken kan voelen bij deze activiteiten. Door Bollywood en moderne platforms worden kijkers overspoeld met informatie die betrekking hebben op aspecten van het leven. Hierdoor nemen ze bewust of onbewust onder andere de cultuurelementen van het hindoeïsme over.

⁵¹ Geïnterviewd op 12 april 2025 te Nieuwe Grond.

Bollywood en de moderne platforms zijn wat culturele beïnvloeding betreft, één van de invloedrijkste factoren in de ontwikkeling van de Hindostaanse cultuur in Suriname. Sterker nog: deze platforms zorgen ervoor dat er sprake is van herleving van tradities. Dit fenomeen zou in de zinnen van Hobsbawm ‘invention of tradition’ genoemd kunnen worden. Hierbij worden tal van rituelen en gebruiken die men in Suriname voorheen niet kende of die verloren zijn geraakt, opnieuw tot leven geroepen.

Conclusie en aanbevelingen

Dit afstudeeronderzoek heeft als titel: Hindoeïsme in Suriname: ontwikkelingen vanaf 1873 tot 2025. Hierbij is onderzocht welke factoren een rol hebben gespeeld in de ontwikkeling van de verschillende fasen van het hindoeïsme vanaf 1873 tot 2025.

Onderzoek wijst uit dat het hindoeïsme sinds zijn komst in Suriname tot heden, een dynamisch en een veranderlijk karakter heeft gehad. Dit heeft ervoor gezorgd dat het ‘oude’ hindoeïsme uit India in 152 jaar is getransformeerd naar het hindoeïsme zoals die vandaag de dag bekend is. Bij deze transformatie van het Surinaamse hindoeïsme valt bovendien een bepaald patroon op: een ontwikkeling van heterogeniteit naar homogeniteit en na de Tweede Wereldoorlog terug naar diversiteit. Deze ontwikkeling werd beïnvloed door verschillende factoren waaronder immigratie, koloniale en postkoloniale context, dominante positie van priesters, institutionalisering van religieuze organisaties, invloeden vanuit India en moderne communicatietechnologie.

De immigratie heeft als eerst gezorgd voor aanpassingen binnen het hindoeïsme. Het oorspronkelijke hindoeïsme uit India omvatte diverse godsvereringen en rituelen afhankelijk van regio, kaste en traditie. Door de werving en migratie hield het oorspronkelijke hindoeïsme niet lang stand en nam langzamerhand een homogene vorm aan. Dit kwam omdat deze groep werd geconfronteerd met strikte contractvoorschriften en met het ontbreken van aandacht voor kasteverschillen door de machthebbers op de schepen en depots. Hierdoor werd de oorspronkelijke religieuze en culturele diversiteit behoorlijk aangetast. Daarnaast blijkt uit dit onderzoek dat door het onderlinge contact in de depots en op de schepen het groepsgevoel van bijelkaar horen werd versterkt en leidde tot een collectieve identiteit. Hierdoor zagen de immigranten zich steeds als een familie. Deze nieuwe eenheid vormde de basis voor een proces van culturele homogenisering binnen de Hindostaanse gemeenschap. Alhoewel het hindoeïsme werd aangepast gedurende de werving en migratie bevatte het diverse stromingen toen het ons land binnenkwam. Deze stromingen vormden de basis voor de religieuze beleving van de hindoes in Suriname.

Ook het kastenstelsel droeg bij aan de diversiteit binnen het hindoeïsme vanwege de verschillende tradities, gewoonten en religieuze gebruiken die de contractarbeiders uit verschillende kasten vanuit India meenamen.

Binnen het kastenstelsel hadden de brahmanen een invloedrijke positie vanwege hun religieuze kennis. In Suriname verwierven de brahmaanse priesters aanzien en werden belangrijkste bewaarders van het hindoeïsme vanaf de contractperiode. Geleidelijk aan domineerden ze de lagere kasten en namen praktisch alle rituele functies van hen over, wat zorgde voor marginalisatie van de kleine stromingen. Deze ontwikkeling droeg bij aan verdere homogenisering van het hindoeïsme. Hierbij kreeg het brahmanisme van het orthodoxe hindoeïsme een dominante rol. Uit analyse blijkt verder dat de rol van de brahmamen verder werd versterkt door de institutionalisering van het hindoeïsme. Vanaf de dertiger jaren werden de Sanatan Dharm Maha Sabha en de Arya Dewaker als overkoepelde organisaties van de Sanatan Dharm en de Arya Samaj in Suriname opgericht. De Sanatan Dharm Maha Sabha zorgde voor homogenisering en éénwording van de hindoebelangen. Helaas kon de homogenisering door de komst en opbloei van nieuwe stromingen niet lang stand houden.

Uit dit onderzoek blijkt dat vanaf 1945 het hindoeïsme wederom diverser werd door intensieve contacten met India waardoor spirituele en religieuze hindoeïstische stromingen, priesters en missionarissen naar ons land kwamen. Hun aanwezigheid leidde tot een herleving van eerder vervaagde hindoeïstische tradities, religieuze feesten en rituelen. Volgens Hobsbawm (2000) kan deze ontwikkeling worden gezien als een “herontdekking” van “verloren tradities”. Deze theorie kan toegepast worden op het hindoeïsme. De zoektocht van de religieuze organisaties naar hun oorspronkelijke religie en culturele identiteit, heeft mede gezorgd voor de herleving van het oorspronkelijke hindoeïsme. Ook de technologische vooruitgang speelde een belangrijke rol in dit proces. De Bollywoodfilms hebben invloed gehad op de identiteitsvorming van de Hindostanen. Later droegen ook televisieseries bij aan een hernieuwde waardering voor culturele en religieuze elementen van het hindoeïsme. Deze herleving gaat door in de postkoloniale periode waarin globalisering en digitalisering zorgden voor een verdere verspreiding van religieuze kennis. Via moderne communicatiemiddelen, waaronder sociale media worden rituelen, festiviteiten, meditatietechnieken en lezingen wereldwijd onder andere ook in Suriname gedeeld.

Tot slot blijkt uit de ontwikkeling van het hindoeïsme in Suriname dat de religie zich voortdurend heeft aangepast door verschillende factoren. Het hindoeïsme dat aanvankelijk zeer divers was ontwikkelde zich door verschillende invloeden tijdelijk tot een meer homogene vorm. In de huidige globaliserende wereld, is echter opnieuw sprake van religieuze diversiteit en herleving van traditionele elementen. Binnen deze ontwikkeling hebben zowel de religieuze identiteit alsook de ‘eenheid in verscheidenheid’ gedachte altijd centraal gestaan.

Aanbevelingen

Dit onderzoek heeft een beeld geschetst van de ontwikkeling van het hindoeïsme in Suriname. Hoewel niet alle aspecten uitgebreid konden worden belicht, biedt het resultaat voldoende perspectief voor verder onderzoek.

Verder onderzoek

Door deze studie kunnen studenten en wetenschappers worden gemotiveerd om verder onderzoek te doen naar zaken die hier niet uitgediept konden worden, zoals bijvoorbeeld de verschillende hindoe-stromingen, de komst van nieuwe bewegingen, hun invloed, en de reactie van lokale hindoes op deze ontwikkelingen. Daarbij kan er een onderscheid worden gemaakt tussen spirituele en religieuze stromingen evenals hun connecties met internationale organisaties. Daarnaast verdient de betrokkenheid van de jongeren bij zowel de grote als kleine religieuze stromingen nader onderzoek. Verder kan aandacht worden besteed aan de rol van het hindoeïsme in een multiculturele en postkoloniale samenleving en aan de bijdrage die het kan leveren aan sociale cohesie en interreligieuze dialoog in Suriname.

Behoud van religieus erfgoed

Het is aan te bevelen om het rijke religieuze, spirituele en culturele erfgoed van het hindoeïsme te behouden voor het nageslacht. Hierbij moeten vooral de orale volkstradities, rituelen, normen, waarden enzovoorts worden vastgelegd en bestudeerd. Ook moet er initiatief komen om de geschiedenis van de mandirs en religieuze attributen systematisch te documenteren zodat het toegankelijk wordt voor wetenschappers en de gemeenschap.

Betrekken van jongeren

Om jongeren vertrouwd te maken met elementen van het Surinaamse hindoeïsme is het aan te raden dat scholen curricula samenstellen waarin ook de waarden en normen van het hindoeïsme aandacht krijgen. Daarnaast is het aan te raden dat tempelbesturen jongerenafdelingen opzetten zodat jongeren beter kunnen participeren in de activiteiten van de mandirs en het geloofsleven.

Samenwerking en toekomst

Tot slot is het van belang dat de religieuze organisaties van Suriname gaan samenwerken met zusterorganisaties in andere landen. Dit kan gemakkelijk gedaan worden via digitale platforms om kennis, ervaringen en initiatieven te delen.

Het hindoeïsme in Suriname kan door deze aanbevelingen verder worden ontwikkeld en versterkt. Dit onderzoek kan wellicht als bron van inspiratie dienen voor toekomstige studenten om het hindoeïsme in Suriname nader te bestuderen.

Referenties

Primaire bronnen

- Algemeen Bureau voor de Statistiek, Censuskantoor. (2005). *Zevende Algemene Volks- en Woningtelling in Suriname: Landelijke resultaten. Volume I: Demografische en sociale karakteristieken* (Suriname in Cijfers nr. 213 – 2005/02E).
- Algemeen Bureau voor de Statistiek, Censuskantoor. (2013). *Zevende Algemene Volks- en Woningtelling in Suriname: Landelijke resultaten. Volume I: Demografische en sociale karakteristieken* (Suriname in Cijfers nr. 294 – 2013-05).
- Comins, C. (1893). *Note on emigration from India to British Guiana*. Calcutta.
- Grierson, G.A. (1883). *Report on Colonial Emigration from the Bengal Presidency*. Calcutta: Government of Bengal. 18.
- Koloniaal verslag. (1919). deel 11- *Suriname*. 's-Gravenhage: Landsdrukkerij.
- McNeill, J., & Lal, C. (1914). *Report on the condition of Indian immigrants in the Dutch colony of Surinam*.
- Pitcher, D.G. (1883). *Report on the result of his inquiry into the system of recruiting labourers for the colonies, etc.* Government of India, Revenue and Agricultural Department.

Gouvernementsbladen van Suriname

- Gouvernementsblad van Suriname (G.B.), 1877, no. 10.
- Gouvernementsblad van Suriname (G.B.), 1907, no. 3.
- Gouvernementsblad van Suriname (G.B.), 1936, no. 156.

Staatsblad van de Republiek Suriname

- Staatsblad van de Republiek Suriname (S.B.), 1986, no. 41.

Secundaire bronnen

- Adhin, J. (1957). Eenheid in verscheidenheid. *Oso: Tijdschrift voor Surinamistiek en het Caraïbisch gebied*, 57(1), 34–39.

- Adhin, J. (1963). De economische-historische betekenis van de immigratie voor Suriname. In *Van Brits-Indisch emigrant tot burger van Suriname: Gedenkboek 90 jaar immigratie (5 juni 1963)*. 's-Gravenhage.
- Adhin, J. (1969b). Ontstaan en ontwikkeling van de zogenaamde Aziatische huwelijkswetgeving. In *Een eeuw Surinaamse codificatie: Gedenkboek 1869–1 mei 1969*. Paramaribo: Carpentier Alting, Surinaamse Juristen Vereniging.
- Algoe, R. K. (2009). *Suriname: Schip van diversiteit met een boeg van saamhorigheid: De invoering van Holi en Id-ul-Fitr als nationale feestdagen in Suriname*. Paramaribo: Stichting Wetenschappelijke Informatie.
- Algoe, R. K. (2013a). Geschiedschrijving van het Christendom, Hindoeïsme en Islam in Suriname. In M. Hassankhan, J. Egger, E. Jagdew, & J. Vernooij, *Verkenningen in de historiografie van Suriname: Van koloniale geschiedenis tot geschiedenis van het volk: Deel 2 – (525-552)*. Anton de Kom Universiteit van Suriname.
- Algoe, R. K. (2013b). Religious diversity and nation in Guyana and Suriname: Decision making of Hindu and Islamic public holidays in the 20th century. *Journal of Interreligious Studies*, 1(1), 1-20. geraadpleegd op 30 juni 2024, van <https://doi.org/10.1234/jirs.2013.0101>.
- Algoe, R. K. (2017). *Hindu and Muslim responses to Christian dominance: Interreligious relations in Suriname and Guyana, 1950–2014*. Paramaribo.
- Ashruf, G. J. (1986). Het Christendom en de Hindostanen in Suriname. *Oso: Tijdschrift voor Surinaamse Taalkunde, Letterkunde en Geschiedenis*, 5 (1), 154-164.
- Bakker, F. L. (1999). *Hindoes in een creoolse wereld: Impressies van het Surinaams Hindoeïsme*. Zoetermeer: Meinema.
- Bakker, F. L. (2002). Nieuwe groei en ontwikkeling op vreemde bodem: De religies van de Hindostanen in Suriname en de andere Caraïben. *Oso: Tijdschrift voor Surinamistiek en het Caraïbisch gebied*, 21(1), 58–75.
- Bal, E., & Sinha-Kerkhoff, K. (2003). Hindostaanse Surinamers en India: Gedeeld verleden, gedeelde identiteit? *Oso: Tijdschrift voor Surinaamse taalkunde, letterkunde en geschiedenis*, 22, 214-234. Geraadpleegd op 10 maart 2024, van https://www.dbnl.org/tekst/_oso001200301_01/_oso001200301_01_0022.php.

- Bhagwanbali, R. (1996). *Contracten voor Suriname: Arbeidsmigratie vanuit Brits-Indië onder het indentured-labourstelsel, 1873–1916* [Proefschrift, Katholieke Universiteit Nijmegen].
- Blackwell, W. (2014). *Hinduism*. In J. J. Kripal, A. Anzali, A. Jain, & E. Prophet, *Comparing religions: Coming to terms*. Oxford: Oxford University Press.
- Bloemberg, L. (1995). *Tussen traditie en verandering: Hindostaanse zelforganisaties in Nederland*. Amsterdam: Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap / Universiteit van Amsterdam.
- Breman, J. (1984). *Over boeren, migranten en landlozen: Arbeidsarcirculatie en kapitalistische productie op het platteland van West-India*. Rotterdam.
- Bruijne, A. de, & Schalkwijk, A. (1994). *Kondreman en P'tata: Nederland als referentiekader voor Surinamers*. Paramaribo: Leo Victor / Instituut voor Sociale Geografie, Universiteit van Amsterdam.
- Choenni, C. E. S. (2004). Organisatievorming onder Hindostanen in Nederland: Een historische schets. *Oso: Tijdschrift voor Surinamistiek en het Caraïbisch gebied*, 23(2), 305–321.
- Choenni, G. G., & Choenni, C. E. S. (2012). *Sarnami Hindostani 1920–1960: Worteling, identiteit en gemeenschapsvorming in Suriname* (Vol. 1). Amsterdam: KIT Publishers.
- Choenni, C. E. S. (2014). Van Brits-Indisch immigrant tot burger van Suriname. *Oso: Tijdschrift voor Surinamistiek en het Caraïbisch gebied*, 33(1), 53–69.
- Damsteegt, T. (1993). Language maintenance among the East Indian Surinamese. In T. Bremer & U. Fleischmann (Eds.), *Alternative cultures in the Caribbean: First International Conference of the Society of Caribbean Research, Berlin 1988* (79-92). Frankfurt: Vervuert Verlag.
- Desai, N. (2014). India en zijn diaspora. *Indiaas Tijdschrift voor Buitenlandse Zaken*, 1(4), 94–108. Geraadpleegd op 13 september 2024, <https://www.jstor.org/stable/45340596>
- Dew, E. M. (1978). *The difficult flowering of Surinam: Ethnicity and politics in a plural society*. Martinus Nijhoff.
- Dobbelaere, K. (1982). Godsdienst, religie en zingevingssystemen. *Tijdschrift voor Sociologie*, 3, (1), 25–43. Geraadpleegd op 13 september 2024, <https://doi.org/10.21825/sociologos.85800>.
- Dubey, A. (2003). Indiase diaspora in Afrika en veranderend beleid van India. In Sarva (Red.).
- Flood, G. (1996). *An introduction to Hinduism*. Cambridge University Press.

- Fokken, M. (2018). *Beyond being koelies and kantráki: Constructing Hindostani identities in Suriname in the era of indenture, 1873–1921* (Doctoral dissertation, University of Groningen). Uitgeverij Verloren.
- Gawade, B., Kulkarni, A.R., Prashanth, M. S., & Khanna, K. (2018). *Historical perspective of caste system in India. International Research Journal of Multidisciplinary Studies in Humanities*, 9 (8), 177-181. Geraadpleegd op 21 november 2024 via <https://doi.org/10.32804/IRJMSH>.
- Glaserapp, H. von. (1922). *Der Hinduismus: Religion und Gesellschaft im heutigen Indien*. München.
- Gobardhan-Rambocus, L. (2001). *Onderwijs als sleutel tot maatschappelijke vooruitgang: Een taal- en onderwijsgeschiedenis van Suriname, 1651–1975*. Walburg Pers.
- Gowricharn, R. (2008). *De pluralisering van Suriname*, [Van Lierlezing]. Werkgroep Caraïbische Letteren. Geraadpleegd op 1 september 2024, van <https://werkgroepcaraibischeletteren.nl/category/werkgroepnieuws/vanlierlezing>.
- Gupta, C. (2001). *Sexuality, obscenity, community: Women, Muslims, and the Hindu public in colonial India*. Palgrave.
- Hassankhan, M. (1993). Immigratie en integratie van contractarbeiders: Hindostanen en Javanen. In L. Gobardhan-Rambocus & M. Hassankhan (Red.), *Immigratie en ontwikkeling: Emancipatie van contractanten*. Paramaribo.
- Hassankhan, M. (2014). The Indian indentured experience in Suriname: Control, accommodation and resistance. In M. Hassankhan, B. Lal, & D. Munro (Eds.), *Resistance and Indian indenture experience: Comparative perspectives*. New Delhi.
- Heilbron, W. U. (1982). *Kleine boeren in de schaduw van de plantage: De politieke economie van de na-slavernijperiode in Suriname* [Proefschrift, Erasmus Universiteit Rotterdam]. Hinduism in Suriname. Geraadpleegd op 2 augustus 2024, van https://en.m.wikipedia.org/wiki/Hinduism_in_Suriname.
- Hira, S. (2003). *Het dagboek van Munshi Rahman Khan*. Amrit/ NSHI.
- Hobsbawm, E. J., & Ranger, T.O. (Eds.). (1983). *The invention of tradition*. Cambridge University Press. Geraadpleegd op 10 augustus 2024, van <https://doi.org/10.1017/CB09781107295636>.

- Hobsbawm, E. J., & Ranger, T.O. (Eds.). (2000). *The invention of tradition*. Cambridge University Press. Geraadpleegd op 7 april 2025, ISBN: 978-0521437738, van <https://doi.org/10.1017/CB09781107295636>.
- Hoefte, R. (1998). *In place of slavery: A social history of British Indian and Javanese laborers in Suriname*. University Press of Florida.
- Jankipersadsing, H. (1998). Schets van de woon- en leefsituatie van de Hindostanen van 1873 tot heden. In M.S. Hassankhan & S. Hira (Red), *Grepen uit 125 jaar maatschappelijke ontwikkeling van Hindostanen: van Gya en Boodheea tot Lachman en Djwalapersad (59-70)*. IMWO/Nauyuga; Amrit.
- Jayawardena, C. (1968). Migration and social change: A survey of Indian communities overseas. *Geographical Review*, 58(4), 426–449. Geraadpleegd op 15 mei 2025, van <https://doi.org/10.2307/212565>.
- Juglall, W. E. (1963). Het onderwijs aan de nakomelingen van Brits-Indische immigranten in Suriname. In E.G. Azimullah, H. Ganpat & W.I. Lutchman (Red.), *Van Brits-Indisch emigrant tot burger van Suriname (83-98)*. Surinaamse Jongerenvereniging MANAN.
- Kandhai, P., et al. (2020). *Commissie herdenking 125 jaar Hindostaanse immigratie, 5 juni 1873 tot 1998*.
- Kertész, I. (2004). *Fatelessness* (T. Wilkinson, Trans.). Vintage International.
- Klerk, de, C. J. M. (1951). *Cultus en ritueel van het orthodoxe hindoeïsme in Suriname* [Proefschrift, Universiteit Leiden]. Urbi et Orbi.
- Klerk, de, C. J. M. (1953). *De immigratie der Hindostanen in Suriname*. Urbi et Orbi.
- Klerk, de, C. J. M. (1998). *Cultus en ritueel van het orthodoxe hindoeïsme in Suriname*. Amrit.
- Klostermaier, K. K. (2007). *A survey of Hinduism* (3rd ed.). State University of New York Press. ISBN 978-0791470824.
- Koller, M. (1972). Dharma: An expression of universal order. *Philosophy East and West*, 22(2), 131–144. University of Hawai'i Press. Geraadpleegd op 2 augustus 2024, van <https://www.jstor.org/stable/1398120>.
- Lamur, H. E., Badloe, S., & Sukhai, B. (1993). Demografische structuur en reproductierituelen bij Hindostaanse contractarbeiders in Suriname. In L. Gobardhan-Rambocus & M. S. Hassankhan (Eds.), *Immigratie en ontwikkeling: Emancipatie van contractanten (118-139)* Anton de Kom Universiteit van Suriname.

- Leezenberg, M. (2007). *Denkers over religie: Rede en religie*. Amsterdam: Boom.
- Lier, van, R. A. J. (1971). *Samenleving in een grensgebied: Een sociaalhistorische studie van Suriname* (3e herziene uitgave.). S. Emmering.
- Lorenzen, D. (1999). Who invented Hinduism? *Comparative Studies in Society and History*, 41(4), 630–659. Cambridge University Press. Geraadpleegd op 2 augustus 2024, van <https://www.jstor.org/stable/179424>.
- Malhoe, S. (1998). Het hindoeïsme in ons land. In B. Mitrasingh & M. Harpal (Eds.), *Hindostanen van contractarbeiders tot Surinamers, 1873–1998*. Stichting Hindostaanse Immigratie.
- Mokhamsing, N. (2018). Invloed Bollywood op Sarnami cultuur. In R. Baldewsingh, N. Boedhoe, & B. Mahabier (Eds.), *Sarnámi Sanskriti: Enkele facetten van de Hindostaanse geschiedenis en cultuur in Suriname en Nederland*. Surinen.
- Radhakrishnan, S., & Moore, C. A. (Eds.). (1957). *A sourcebook in Indian philosophy*. Princeton University Press.
- Rambaran, H., & Koeldiep, D. (2004). *Voetafdrukken uit de vedische wereld: Bijdrage van hindoes aan de interreligieuze dialoog in Nederland*.
- Ramsoedh, H., & Bloemberg, L. (1995). *The institutionalization of Hinduism in Suriname and Guyana*. Leo Victor.
- Ramsoedh, H. (2002). Surinaamse Hindoes en Moslims in Nederland. *Oso: Tijdschrift voor Surinaamse Taalkunde, Letterkunde en Geschiedenis*, 21(1), 135–153.
- Ramsoedh, H. (2018). *Surinaams onbehagen: Een sociale en politieke geschiedenis van Suriname, 1865–2015*. Uitgeverij Verloren.
- Scholtens, B. (1985). Politieke ontwikkelingen in Suriname tijdens de Tweede Wereldoorlog. *Oso: Tijdschrift voor Surinaamse Taalkunde, Letterkunde en Geschiedenis*, 4. Geraadpleegd op 5 februari 2025, van https://www.dbnl.org/tekst/_oso001198501_01/_oso001198501_01_0031.php.
- Sharma, A. (1995). *The concept of Dharma in Hinduism*. Motilal Banarsidass.
- Sitaram, T. (2022). *Hindostaanse contractarbeidsters: Een impressie van hun leven tijdens de contracttijd in Suriname, 1873–1921*. Nationale Stichting Hindostaanse Immigratie (NSHI).

- Speckmann, J. D. (1965). *Marriage and kinship among the Indians in Suriname*. Van Gorcum & Comp. N.V.
- Sukhai, B. (1986). De religieuze praktijk van de Sanatan Dharm. In C. J. G. van der Burg (Ed.), *Surinaamse religies in Nederland: Winti, hindoeïsme, hindostaanse islam* (111-124). VU Boekhandel/Uitgeverij.
- Veer, van der, P. (1985). Brahmans: Their purity and their poverty on the changing values of Brahman priests in Ayodhya. *Contributions to Indian Sociology*, 19(2), 303–321.
Geraadpleegd op 1 augustus 2024, van <https://doi.org/10.1177/006996685019002004>.
- Veer, van der, P. & Vertovec, S. (1991). Brahmanism abroad: On Caribbean Hinduism as ethnic religion. *Ethnology*, 30(2), 149–165. Geraadpleegd op 16 december 2024, van <https://doi.org/10.2307/3773407>.
- Vertovec, S. (1996). Official and popular Hinduism in the Caribbean: Historical and contemporary trends in Suriname, Trinidad, and Guyana. *Social Compass*, 43(2), 213–229.
- Winkelaar, P. (2005). *Anders dan wij denken: Een gesecculariseerde benadering van het religieuze*. SWP Uitgeverij. ISBN 9789066656246.
- Zaehner, R. C. (1969). *The Bhagavad Gita: With a commentary based on the original sources*. Oxford University Press. ISBN 9780198265221.

Interviews			
Naam respondent	Hoedanigheid	Plaats interview	Datum interview
Badrising Vishal	Vicevoorzitter van Hare Krishna beweging	Ashram van ISKCON	18 augustus 2025
Chedi Soedhir	Voorzitter van de Shrí Shiv Rám Mandir	Shrí Shiv Rám Mandir	17 augustus 2025
Dharampal Chanderhaas	Voorzitter van de Shrí Mahákáli Durgá Mandir	Shrí Mahákáli Durgá Mandir	25 augustus 2025
Haripersad Ajay	Coördinator van de Sri Sathya Sai International	Sonjastraat	22 augustus 2025
Jogie Jayant	Lid van de Shrí Mahákáli Durgá Mandir	Shrí Mahákáli Durgá Mandir	25 augustus 2025
Mahtabsing Varun	Pañdit's van de Sanatan Dharm Maha Sabha	Ponicialaan te Uitvlugt	19 augustus 2025
Merhai Renuska	Lid van de Brahma Kumari	Cattleyastraat te Zorg en Hoop	21 augustus 2025
Mokhamsing Chitra	Gelovige van Sanátan Dharm	De Vierkinderenweg te Nieuwe Grond	12 mei 2025
Oedairadjsingh S	Hoofd van het Bureau Onderwijsinformatie & Studiefaciliteiten	Jesurunstraat, Paramaribo	9 september 2025
Ramcharan Atmanand	Lid van de priesterraad van de Arya Diwaker	Henry Fernandesweg te Weg Naar Zee	22 augustus 2025
Ramlagansing Delia	Gelovige van de Sanátan Dharm	Sir Winston Churchillweg te Para	22 november 2024
Ramsaran Kishan	Lid van de Sanátan Dharm	Shrí Shiv Rám Mandir	12 april 2025
Ramsaran Shakoentala	Volger van Arya Samaj	Domburg te Wanica	5 april 2025
Ramsoedit Tewarie Sureshchandre	Voorzitter van de Sanatan Dharm Maha Sabha	Shri Vishnu Mandir Koningstraat	20 augustus 2025

Bijlagen

Bijlage A1

Percentage van religies in Suriname in 2004 en 2012

Religie	2004	2012
Christendom	40,7%	48,4%
Hindoeïsme	19,9%	22,3%
Islam	13,5%	13,9%
Traditioneel en overige	5,8%	4,8%
Geen	4,4%	7,5%
Onbekend	15,7%	3,2%

Bron: ABS, Volksstelling, 2004, 35 en 2012, 26

Bijlage A2

Hindoe-stromingen in Suriname

Hindoes in Suriname (2012)		
Stroming	Aantal	Percentage
Sanatan Dharm	97.311	80,7%
<u>Arya Samaj</u>	16.661	13,8%
Overige hindoe stromingen	6.651	5,5%
TOTAAL	120.623	100%

Bron: ABS, Volksstelling, 2012, tabel 7.3, 52

Bijlage A3

Lijst van de diakritische tekens in Hindí-transliteratie

a klinkt als e in de

á klinkt als aa

ai klinkt als Sarnámi a plus Nederlands j

au klinkt als Sarnámi a plus Nederlands w

c klinkt als c in Italiaans ciao, in Indonesisch pencak silat, als tj in tjab

d klinkt als d met tongpunt tegen verhemelte

e klinkt als de eerste e in eren of als i in ik

g klinkt als g in Shaylini Jogie

i klinkt als de korte i in idee

í klinkt als de lange i in pireng

j klinkt als j in John

n : de voorafgaande klinkerletter(s) wordt/worden nasaal (door de neus) uitgesproken

ŋ klinkt als n met tongpunt tegen verhemelte

o klinkt als o in oren

r klinkt als r in Engels right, als een Amerikaanse-r

sh klinkt als sh in Shaylini Jogie of als g in plantage

t klinkt als t met tongpunt tegen verhemelte

u klinkt als de korte oe in voet

ú klinkt als de lange oe in voer

v klinkt als w of als Engels v; bij voorkeur wordt w gebruikt, maar in woorden waarin gebruik van de v gangbaar is, wordt v gebruikt

De niet-genoemde letters klinken als in het Nederlands

Bron: Staatsblad van de Republiek Suriname (S.B.) 1986, no. 41